

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
UGDYMO MOKSLŲ IR SOCIALINĖS GEROVĖS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

JUSTĖ DAMBINSKAITĖ

Edukologijos studijų programos (specializacija - švietimo kokybės vadyba)
II kurso magistrantūros studentė

**PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS
GERINIMO GALIMYBĖS ŠIAULIŲ MIESTO ŠVIETIMO
ĮSTAIGOSE**

Magistro darbas

Darbo vadovas
Prof. dr. Aušrinė Gumuliauskienė

Originalus autorinis darbas _____

Šiauliai, 2017

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	5
ĮVADAS	6
1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS TEORINĖ ANALIZĖ	11
1.1. Priešmokyklinio ugdymo samprata ir svarba vaiko ugdymui	11
1.2. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės samprata	18
1.3. Priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakojantys veiksniai	24
1.3.1. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas	24
1.3.2. Pedagogų vaidmuo teikiant kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas	27
1.3.3. Priešmokyklinio ugdymo edukacinės aplinkos, skatinančios kokybišką vaikų ugdymą	32
2. TYRIMO METODOLOGIJA	36
2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	36
3. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ ŠIAULIŲ MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	40
3.1. Pedagogų anketinės apklausos rezultatų analizė	40
3.2. Tėvų anketinės apklausos rezultatų analizė	65
IŠVADOS	85
REKOMENDACIJOS	88
DISKUSIJA	90
LITERATŪRA	92
PRIEDAI	98

SANTRAUKA
PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS GERINIMO GALIMYBĖS
ŠIAULIŲ MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE

Tyrimo problema. Užsienio šalyse atliktų ilgalaikių tyrimų duomenys patvirtina priešmokyklinio ugdymo svarbą vaikų socializacijos procesams, kognityvinei, fizinei ir emocinei jų raidai. Lietuvoje, vykstant švietimo reformoms ir suvokiant šios ugdymo pakopos svarbą, nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo Švietimo įstatymo pataisa (projektas Nr. XIIP-3375(2)), kuri įteisino privalomąjį priešmokyklinį ugdymą. Atsižvelgiant į vykstančius pokyčius, atsiranda poreikis kompleksiskai analizuoti, vertinti šių paslaugų kokybę bei numatyti jų tobulinimo gaires. Atsižvelgiant į Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktas rekomendacijas ir esamą situaciją, Šiaulių miesto savivaldybės taryba priėmė sprendimą priešmokyklinio ugdymo grupes iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų iškelti į bendrojo lavinimo mokyklas. Šios reorganizacijos kontekste pagrįstai kyla klausimas, ar įgyvendinant šį sprendimą, nenukentės priešmokyklinio ugdymo kokybė, nes ikimokyklinio ugdymo įstaigose sudarytos ugdymo sąlygos ir esamos edukacinės aplinkos skiriasi nuo šiuo metu esančių sąlygų ir edukacinių aplinkų bendrojo ugdymo mokyklose.

Hipotezė – tikėtina, jog pedagogų ir tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra teikiamos kokybiškesnės priešmokyklinio ugdymo paslaugos nei mokyklose veikiančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dėl institucijų specifikos ir sukurtų priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sąlygų, aplinkų, patirčių. .

Tyrimo objektas: priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo tikslas: identifikuoti priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės būklę ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo metodai: teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių analizė ir interpretavimas. Empiriniai: anketinė apklausa, atvirų anketos klausimų *content analizė*. Statistiniai: kiekybinė gautų duomenų analizė, naudojant *Microsoft Office Excel 2010* programą.

Tyrimo dalyviai: 34 Šiaulių miesto priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir 67 tėvai, kurių vaikai mokosi priešmokyklinio ugdymo grupėse. Tyrimo metu gauti rezultatai parodė, jog daugiau nei pusė pedagogų ir dar didesnė dalis tėvų suteikiamas priešmokyklinio ugdymo paslaugas vertina kaip kokybiškas. Tačiau priešmokyklinės ugdymo grupės, veikiančios ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, turi šiek tiek geriau įrengtas ir vaikų poreikius atitinkančias patalpas, nei mokyklose įsikūrusios priešmokyklinio ugdymo grupės. Taip pat mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dažniausiai ugdomi daugiau vaikų nei rekomenduojama higienos normose bei dažniau trūksta kitų specialistų (spec. pedagogo, soc. pedagogo, psichologo) pagalbos. Nepaisant kompetentingų pedagogų darbo priešmokyklinio

ugdymo grupėse, atsižvelgus į analizuotus aspektus, ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančias priešmokyklinio ugdymo grupes galima laikyti labiau pasirususias teikti kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas, nei mokyklose esančiose grupėse.

SUMMARY

PRE-SCHOOL EDUCATION SERVICE QUALITY IMPROVEMENT OPPORTUNITIES FOR ŠIAULIAI CITY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Research problem. Foreign countries carry out long-term studies have confirmed the importance of pre-school children's education, socialization processes and emotional development of children. And in Lithuania, in the context of the education reform and understanding of the importance of education stage, from 2016. 1 September pre-primary education in Lithuania started to be compulsory. In view of the changes taking place there is a need to carefully and completely analyze and evaluate the quality of services at various levels of society and to establish guidelines for improving them. In view of the Ministry of Education and the recommendations contained in the current situation, Siauliai City Council has decided to pre-school groups from pre-school institutions to bring into mainstream schools. But then the question arises as to whether the implementation of this decision, do not lose the quality of pre-school education for pre-school education institutions awarded conditions and the current educational environment different from that currently in general education schools.

Hypothesis - it is likely that the pre-school educational services quality is better provided at kindergarten or schools.

The object of research - pre-school education services quality at kindergartens and schools.

The aim - investigate and compare the pre-school groups service quality at kindergartens and at schools.

Research methods. Theoretical: scientific literature analysis and interpretation. Empirical: questionnaire, questionnaire of open questions content analysis. Statistical: a quantitative analysis of data obtained using Microsoft Office Excel 2010 program.

Research sample and organization: 34 Siauliai city pre-school teachers and 67 parents whose children are enrolled in pre-school groups.

The study results showed that more than half of teachers and an even greater proportion of parents provided pre-school education services as a matter of quality. However, pre-school education groups operating in kindergartens, has a slightly better educational environment and meets the needs and possibilities of children nor than at school-based pre-school group. The pre-school education groups that are located in schools usually puts more children than the recommended hygiene rules and often feels lack of other professionals (spec. Teacher, soc. Pedagogue, psychologist) assistance. Despite of profesional teachers work, analyzing by taking into account main aspects of pre-school education groups contained in kindergartens can be regarded as more qualified pre-school education services than groups located in schools.

IVADAS

Aktualumas. Šiandieniniame pasaulyje, vykstant spartiems globalizacijos procesams ir jos veikiamiems pokyčiams visuomenėje, spartėjant gyvenimo tempui, intensyvėjant technologiniams ir komunikacijos procesams, išauga švietimo sistemos vaidmuo asmens gyvenime. Ikimokyklinis, priešmokyklinis institucinis ugdymas tampa itin svarbus vaikų socializacijos procesams, jų kognityvinei, fizinei ir emocinei raidai. Užsienio šalyse atliktų ilgalaikių tyrimų duomenys rodo, kad kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį vaikų tolesnei socialinei, emocinei raidai. Ankstyvoji vaiko patirtis lemia, kaip jam seksis mokytis toliau (Švietimas visiems, 2014). Daugumoje Europos šalių, priešmokyklinis ugdymas yra privalomas, o atlikti įvairūs tyrimai ir geroji užsienio šalių patirtis ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme įrodo šiems amžiaus tarpsniams teikiamo ugdymo naudą ir svarbą. Todėl visuotinis priešmokyklinis ugdymas ir jo įgyvendinimas tapo viena iš svarbiausių prioritetinių Lietuvos švietimo plėtotės krypčių. Nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo Švietimo įstatymo pataisa (projektas Nr. XIIP-3375(2)), kuri įteisino privalomąjį priešmokyklinį ugdymą Lietuvoje.

Šiandieną, įvertinus atliktų ilgalaikių tyrimų rezultatus, jau neabejojama priešmokyklinio ugdymo teikiama nauda ir reikalingumu, tačiau susiduriama su kitu, šių dienų visuomenei itin rūpimu klausimu, tai – teikiamo švietimo, ugdymo kokybė. Kaip teigia R. Pranaitytė ir D. Malinauskienė (2011, p. 54), „vienas svarbiausių XXI amžiaus švietimo tikslų – švietimo kokybė, kuriai garantuoti skiriama daug dėmesio ugdymo kokybei užtikrinti, analizuojant ir vertinant švietimo sistemoje vykstančius pokyčius“. Vienas didžiausių pokyčių yra tai, jog, kaip teigia B. Bitinas (2002), švietimas tapo aptarnavimo sferos komponentu, paslaugų teikėju, ir todėl greta ugdymo institucijų bei pedagogų pozicijų, paremtų bendrųjų programų rekomendacijomis, labai padidėjo ir tėvų vaidmuo vertinant ugdymo kokybę. Tai reiškia, kad ugdymo kokybe, kaip sudedamąja švietimo kokybės dalimi, rūpinasi įvairūs visuomenės lygmenys: švietimo politikos formuotojai ir įgyvendintojai, pati ugdymo institucija (joje dirbantys pedagogai) ir tėvai. Priešmokykliniam ugdymui tapus privalomu, šių paslaugų kokybės problematika tampa dar labiau aktualesnė.

Temos ištirtumas. Daug dėmesio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo klausimams skyrė J. Litvinienė (2002), B. Bitinas (2000, 2002), A. Juodaitytė (2003, 2000), Skirtingus priešmokyklinio ugdymo aspektus Lietuvoje tyrinėjo A. Juodaitytė (2002), S. Glebuviene, O. Monkevičienė, A. Tarasovienė, K. Stankevičienė (2003), G. Purvaneckienė (2005), D. Malinauskienė (2006), S. Neifachas (2007, 2011).

Teorinius švietimo, ugdymo valdymo, paslaugų kokybės aspektus nagrinėjo L. Žalimienė (2003), R. Želvys (2003) D. Martišauskienė (2008), D. Gedminienė ir A. Gumuliauskienė

(2008), S. Neifachas (2008), R. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009) ir kt.. O. Monkevičienė (2008) analizavo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio kaitos tendencijas, nacionalinio lygmens programų esmines idėjas, siekdama atskleisti ugdymo turinio modelius bei aprašyti jų požymius.

Tyrimo problema. Dar prieš įsigaliojant minėtai Švietimo įstatymo pataisai, įteisinančiai privalomąjį priešmokyklinį ugdymą, buvo numatyta, jog norint jį užtikrinti visiems vaikams, „reikės įsteigti trūkstamas priešmokyklinio ugdymo grupes (reikės 82 tokių grupių 19-oje savivaldybių) bei ieškoti galimybių panaudoti ir pritaikyti reorganizuojamų bendrojo ugdymo mokyklų patalpas,” (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014), kadangi ikimokyklinės ugdymo įstaigos yra perpildytos, o bendrojo ugdymo mokyklose mažėja mokinių. „Šiaulių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų elektroninių duomenų bazės vasario 13 dienos duomenys rodo, kad 2017–2018 metais nuo rugsėjo 1-osios lopšelio-darželio grupes pageidauja lankyti 1 146 vaikai. Jei situacija nebūtų keičiama, pagal prognozę į darželius nepatektų 246 vaikai” (Kavaliauskaitė, 2017). Atsižvelgiant į Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktas rekomendacijas ir esamą situaciją Šiauliuose, Šiaulių miesto savivaldybės taryba priėmė sprendimą priešmokyklinio ugdymo grupes iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų iškelti į bendrojo lavinimo mokyklas. Šios reorganizacijos kontekste pagrįstai kyla klausimas, ar įgyvendinant šį sprendimą, nenukentės priešmokyklinio ugdymo kokybė, nes ikimokyklinio ugdymo įstaigose sudarytos ugdymo sąlygos ir esamos edukacinės aplinkos skiriasi nuo šiuo metu esančių sąlygų ir edukacinių aplinkų bendrojo ugdymo mokyklose. Todėl yra itin svarbu sužinoti, ar bendrojo ugdymo mokyklos yra pasiruošusios priimti vaikus ir jiems teikti kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas. **Tyrimo problema konkretizuojama šiais klausimais:**

1. Kokie veiksniai labiausiai sąlygoja priešmokyklinio ugdymo kokybę skirtingo pobūdžio ugdymo įstaigose?
2. Kokie yra didžiausi trūkumai/privalumai bendrojo ugdymo mokyklose įkurtose priešmokyklinio ugdymo grupėse lyginant su ikimokyklinio ugdymo įstaigose veikiančiomis priešmokyklinėmis grupėmis?
3. Kaip galima būtų tobulinti privalumus ir šalinti trūkumus, esančius priešmokyklinio ugdymo grupėse?

Hipotezė – tikėtina, jog, pedagogų ir tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra teikiamos kokybiškesnės priešmokyklinio ugdymo paslaugos nei mokyklose veikiančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dėl institucijų specifikos ir sukurtų priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sąlygų, aplinkų, patirčių.

Tyrimo objektas: priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo tikslas: identifikuoti priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės būklę ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis mokslinės literatūros bei švietimą reglamentuojančių dokumentų analize:
 - 1) išanalizuoti priešmokyklinio ugdymo sampratą, paskirtį bei jo reikšmę vaiko ugdymui;
 - 2) apibrėžti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės sampratą;
 - 3) išnagrinėti priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumo aspektus;
 - 4) atskleisti pedagogų vaidmenį, teikiant kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas;
 - 5) pagrįsti edukacinių aplinkų svarbą, teikiant kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas.
2. Ištirti pedagogų ir tėvų (globėjų) nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo teikiamas paslaugas, jų kokybę ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo metodai:

1. Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių analizė, interpretavimas, sisteminimas, apibendrinimas..
2. Empiriniai: anketinė apklausa, atvirų anketos klausimų *content analizė*.
3. Statistiniai: kiekybinė gautų duomenų analizė naudojant *Microsoft Office Excel* 2010 programą.

Tyrimo metodologija. Atliktas tyrimas yra grindžiamas šiomis metodologinėmis nuostatomis:

- **Humanistinė (A. Maslow, C. Rogers)** koncepcija ugdymo procesą apibrėžia kaip visuminį procesą, o ne atskirus fragmentus. Remiantis šia nuostata, ugdymo procese turi dalyvauti ir už jo kokybę atsakyti visi su tuo susiję asmenys (institucijos). Humanizmo filosofija paremtame ugdyme vyrauja demokratinis ugdymo stilius, paremtas žmogiškaisiais santykiais. Šiomis humanistinio ugdymo sampratomis remiantis yra grindžiamas priešmokyklinio ugdymo procesas.
- **Pragmatizmo filosofijos (J.Dewey)** nuostata, jog ugdymas yra vaiko poreikius, interesus ir gebėjimus atitinkančios individualios patirties kaupimo organizavimas. Pragmatizmo šalininkų nuomone, ugdymo kokybė priklauso nuo sugebėjimo organizuoti ir vykdyti ugdytinių interesus ir poreikius atitinkantį ugdymą.
- **Progresyvistinėmis (Dž. Duji)** nuostatomis, akcentuojančiomis vaiko individualumo, unikalumo pripažinimą, savanorišką ir laisvą ugdytinio apsisprendimą ir pedagogo vidinę

laisvę, kuriant, vykdant veiklas bei priimant kitus pedagoginius sprendimus, vedančius sėkmingos, kūrybingos ir atsakingos asmenybės ugdymo(si) link.

Pasirinkta empirinio tyrimo rūšis - atvejo tyrimas. B. Bitino teigimu (2006, p.90), atvejo tyrime „tiriamam objektui atstovauja keli (ar net vienas) tipiškai individualūs objektai“. Šiuo atveju tirtos tik Šiaulių mieste dirbančių priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų, kurių vaikai lanko priešmokyklinės ugdymo grupes, nuomonės apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę. Priešmokyklinio ugdymo kokybė šiame darbe yra tirama kaip kliento (tėvų, vaikų) reikalavimų patenkinimas (Želvys, 2003) bei paslaugų teikėjų (pedagogų, ugdymo įstaigų) vykdomos veiklos organizavimo pobūdis, principai, siekiant numatytų tikslų įgyvendinimo.

Darbo naujumas ir praktinis reikšmingumas. V. S. Glebuviienės, O. Monkevičienės, A. Tarasonienės, K. Stankevičienės (2003) tyrimas „*Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*“, D. Malinauskienės (2006) nagrinėta „*Priešmokyklinio ugdymo pakopos svarba vaikų socialinės kompetencijos ugdymui*“, D. Martišauskeinės (2010) „*Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų-vartotojų poreikius*“ disertacijos darbas, O. Monkevičienės (2008) analizuotos priešmokyklinio ugdymo kaitos tendencijos ir kitų mokslininkų darbai įrodo, jog šiandieninėje visuomenėje kokybiškas priešmokyklinis ugdymas yra itin svarbus ir analizuojamas, taip siekiant tobulinti teikiamas priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Šie tyrimai analizuoja bendrus priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijus, kaitos tendencijas, tobulinimo galimybes. Tačiau dar nėra atlikto tyrimo, įgalinančio palyginti priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir priešmokyklinio amžiaus vaikų tėvų/globėjų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo lavinimo mokyklose. Atsižvelgus į esamą situaciją, jog visas priešmokyklinės ugdymo grupes iš ikimokyklinio ugdymo įstaigų norima iškelti į mokyklas, kuriose dažniausiai vyrauja kitoks ugdymo proceso organizavimo modelis, yra labai svarbu išsiaiškinti, ar mokyklos yra pasiruošusios suteikti kokybiškas ir klientų (tėvų ir vaikų) poreikius atitinkančias paslaugas. Ištyrus esamą situaciją, nustatius svarbiausius veiksnius, lemiančius priešmokyklinio ugdymo kokybę bei sužinojus vartotojų (tėvų, vaikų) ir teikėjų (pedagogų) nuomonę apie teikiamų paslaugų kokybę, galima numatyti jų gerinimo galimybes, pateikti rekomendacijas.

Tyrimo imtis ir organizavimas: tyrimo metu buvo atlikta anoniminė anketinė apklausa. Iš viso tyrime dalyvavo 34 Šiaulių miesto priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir 67 tėvai, kurių vaikai ugdomi priešmokyklinio ugdymo grupėse. Tyrimas buvo atliktas 2017 m. balandžio mėnesį.

Darbo struktūra: darbą sudaro santrauka lietuvių ir anglų kalba, įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, diskusija, literatūros sąrašas, 2 priedai. Darbe pateikiama 19 lentelių ir 18 paveikslų.

1. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖS TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Priėsmokyklinio ugdymo samprata ir svarba vaiko ugdymui

Priešmokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 2011, Nr. 38-1804) yra nurodoma, jog priešmokyklinio ugdymo paskirtis „padėti vaikui pasirengti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą“. Taip pat šiame įstatyme įteisinta, jog „priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal vienerių metų priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą ir vaikui pradėdamas teikti, kai tais kalendoriniais metais jam sueina 6 metai. Priešmokyklinis ugdymas gali būti teikiamas anksčiau tėvų (globėjų) prašymu, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintu *Vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo tvarkos aprašu*, bet ne anksčiau, negu jam sueina 5 metai“ (Švietimas visiems, 2014, p. 22). Priešmokyklinio ugdymo programą, parengtą pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus priešmokyklinio ugdymo programų kriterijus gali vykdyti ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklos, laisvasis mokytojas ar kitas švietimo teikėjas (LR švietimo įstatymas, Žin., 2011, Nr. 38-1804). Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014) taip pat yra suformuluotas ir aiškiai apibrėžtas priešmokyklinio ugdymo tikslas, kuriame nurodoma, jog „atsižvelgiant į kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, vadovaujantis humanistinėmis ir demokratinėmis vertybėmis, užtikrinti optimalią vaiko raidą, padėti pasirengti mokytis pagal pradinio ugdymo programą“ (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014). O. Monkevičienės, A. Žemgulienės (2013) teigimu, programos tikslas atspindi kryptingą orientaciją į individualių vaiko galių plėtotę. V. Gudžinskienė (2001, p. 2) pabrėžia priešmokyklinio ugdymo svarbą, ruošiant vaikus mokyklai, teigdama, jog priešmokyklinio ugdymo tikslas – „padėti vaiko socializacijos, demokratinio bendravimo pamatus bei brandinti jį mokyklai, palengvinti perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo ir ugdymo mokykloje, t.y. visiems vaikams sudaryti vienodas mokyklinio starto galimybes“. Norint pasiekti priešmokyklinio ugdymo tikslą, yra būtina įgyvendinti šiuos uždavinius, kurie taip pat yra numatyti Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje:

- 1) Įgyvendinti ugdymo turinį, atitinkantį 5–7 metų vaikų raidos bendruosius ir individualiuosius ypatumus, padedantį kiekvienam vaikui darniai augti ir ugdytis visas Programoje įvardytas kompetencijas;
- 2) Organizuoti ugdymą derinant organizuotą, kryptingą ugdomąją priešmokyklinio ugdymo pedagogo ir spontanišką vaiko veiklą;
- 3) Pripažinti kasdienį vaiko gyvenimą grupėje (atvykimas ir išvykimas, maitinimasis, miegas, tvarkymasis ir kt.) kaip neatsiejamą ugdymo turinio dalį;
- 4) Taikyti į vaiką orientuoto ugdymo, priešmokyklinio ugdymo pedagogo ir vaiko sąveika grįstus metodus;

- 5) Sukurti vaiko ugdymui ir ugdymuisi tinkamą psichologinę ir fizinę aplinką;
- 6) Taikyti pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus ir formas, kurie padėtų vaikui sėkmingai ugdytis ir tobulėti;
- 7) Užtikrinti pozityvų, pasitikėjimu ir pagarba grįstą, tikslingą vaikų, priešmokyklinio ugdymo pedagogo, tėvų (globėjų), kiekvieno ir visų mokyklos ar kito švietimo teikėjo darbuotojų, kitų Programą įgyvendinančių asmenų bendradarbiavimą. (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014).

Lietuvos švietimo sistemoje priešmokyklinis ugdymas yra viena iš pakopų, kuria siekiama visai sistemai numatytų svarbiausių tikslų, kurie yra numatyti „Lietuvos švietimo koncepcijoje“ (1992). Tačiau priešmokyklinis ugdymas turi ir specifinį, būdingą tik šiai pakopai, tikslą. Priešmokyklinio ugdymo tikslas - padėti vaiko socializacijos demokratinio bendravimo pamatus bei brandinti vaiką mokyklai ir palengvinti jo perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo(si) mokykloje, t.y. visiems vaikams sudaryti lygias mokyklinio starto galimybes. Vaikui sudaromos puikios sąlygos aktyviai veikti: žaisti, pažinti, kurti, jausti, išgyventi; siekiama, kad vaikas labiau pasitikėtų savimi, džiaugtųsi įgauta naująja patirtimi (Neifachas, 2004).

Priešmokyklinio ugdymo svarba vaiko ugdymui

Svarbu paminėti tai, jog „priešmokyklinis ugdymas yra priskiriamas ikimokyklinio ugdymo lygmeniui (pagal Tarptautinę standartizuotą švietimo klasifikaciją – ISCED 0 lygmeniui). Todėl dažnai, kalbant apie ikimokyklinį ugdymą, turimas galvoje ir priešmokyklinis ugdymas. Tarptautiniame kontekste ikimokykliniam ugdymui apibrėžti vartojamos anglų kalbos sąvokos *pre-school education* arba *pre-primary education*, dokumentuose šiuo metu ikimokyklinis ugdymas vadinamas *Early childhood education and care* (ECEC, liet. ankstyvasis ugdymas)“ (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014, p. 2). Taigi, kalbant apie ikimokyklinio ugdymo naudą ir privalumus, turimas galvoje ir priešmokyklinis ugdymas, jo svarba vaiko holistiniam ugdymui. „Nuo vaiko gimimo iki maždaug aštuonerių metų smegenų jautrumas yra didesnis ir vystymasis intensyvesnis nei vėlesniais amžiaus tarpsniais. Šiuo vaiko raidai svarbiu gyvenimo laikotarpiu itin sparčiai formuojasi fiziniai, socialiniai, emociniai ir pažintiniai gebėjimai. Vienas iš būdų reikšmingai sumažinti galimas ugdymosi spragas vėlesniame amžiuje yra sukurti vaikui prieinamas ir kokybiškas ugdymosi aplinkas ir sąlygas dar iki pradėdant jam lankyti pradinę mokyklą (Early Learning and Development: Common Understandings, 2015, cit. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pasiekimų vertinimas: kas, kodėl, kaip, kada?, 2016, p. 2)

Nuo 2003 m. Lietuvoje įgyvendinamas visuotinis priešmokyklinis ugdymas tėvams paliekant teisę spręsti, ar savo vaiką ugdyti pagal priešmokyklinio ugdymo programą, ar išleisti jį

į pirmą klasę nedalyvavusį tokioje programoje. Tačiau, Lietuvoje vykstant švietimo reformoms, buvo vis labiau kreipiamas dėmesys ir į vaikų ankstyvąjį ugdymą bei jų rengimą mokyklai. Tokį valstybės ir visuomenės susidomėjimą ikimokykliniu ugdymu pradėjo kelti daugelio Lietuvos ir užsienio mokslininkų iškeltos mintys, jog „ankstyvoji vaikystė – ypatingas laikotarpis, kai ugdymas labiausiai veikia vaiko raidą, turi įtakos sėkmingam mokymuisi visą gyvenimą ir socialinei integracijai“ (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014, p. 1). O. Monkevičienės (2003), D. Dambrauskienės (2008) teigimu, būtent šeštieji gyvenimo metais vaikams yra itin svarbūs, nes tuo metu vyksta vaiko anatominiai, taip pat ir psichikos pasikeitimai, todėl vaikui tenka tarsi iš naujo perprasti daugelį jį supančių dalykų. Mokslininkai Spreen, Risser ir Edgell (cit. Boyd D., Bee H., 2011) taip pat teigia, jog vaikams nuo 6 iki 8 metų pasireiškia pirmasis smegenų augimo protrūkis, kuris įtakoja smulkiosios motorikos gebėjimus ir akies-rankos koordinacijos tobulėjimus. Būtent todėl, priešmokyklinio amžiaus vaikai per vienerius metus dažniausiai padaro didelę pažangą, susijusią su smulkiosios motorikos ir akies-rankos koordinacijos gebėjimais. Jie greitai išmoksta gerai atlikti veiksmus, reikalaujančius koordinuoti regėjimą ir kūno judesius, pavyzdžiui: mėtyti kamuolį į krepšį, įverti siūlą į adatą, kopijuoti, apibrėžti daiktą ir pan. O. Monkevičienė (2002) papildė šių mokslininkų nuomonę teigdama, jog priešmokyklinio amžiaus vaikai geba atlikti tikslius, koordinuotus judesius pirštais ir rankomis, o tai rodo vaikų pasiruošimą pradėti rašyti. Taigi, priešmokykliniame amžiuje itin sparčiai tobulėja vaiko fizinis pasiruošimas, judesiai tampa vis labiau koordinuoti, vaikas geba priimti ir įsisavinti vis daugiau informacijos ir atlikti vis daugiau veiksmų, kurių negalėjo atlikti prieš tai.

D. Dambrauskienė (2008) pabrėžia, kad būtent šiuo laikotarpiu intensyviai tobulėja ne tik gebėjimai, susiję su smulkiąja motorika, bet ir formuojasi vaiko asmenybės bruožai. Atsiranda noras draugauti, būti grupės dalimi, „atlikti gerą darbą, kuris būtų naudingas ne tik jam, bet ir jį supantiems žmonėms. Taip pat lavėja vaiko valia, jis pradeda gebėti kelti tam tikrus tikslus, numatyti ir įveikti kliūtis, kurios neleidžia jų pasiekti. Vaikas pradeda kontroliuoti savo norus, užgaidas, geba suvokti ir valdyti savo emocijas. Lavėja gebėjimas bendrauti, naudotis įprastinėmis raiškos formomis, tokiomis kaip: mimika, žvilgsnis, gestas, balso intonacija. A. Juodaitytė (2003a) aktualizuoja vaikystės svarbą tolimesniam žmogaus gyvenimui ir teigia, jog vaikystėje atsiranda tam tikri asmenybės bruožai, kurie išlieka visą gyvenimą. Jau vaikystėje formuojasi vaiko pasitikėjimas savimi, požiūris į jį supančią aplinką, smalsumas, atvirumas aplinkai. Šiuo laikotarpiu vaikas taip pat įgyja asmeninių bruožų, kurie jį išskiria iš kitų ir atskleidžia išskirtinius jo polinkius, interesus, veiklą. O. Monkevičienės teigimu (2003), „priešmokyklinio ugdymo organizavimo metu, įgyjami pirmieji socialiniai įgūdžiai, socialinis auklėjimas atitinkamai veikia vaiko socialinius instinktus ir kartu ugdo visuomenei naudingą

būsimąjį pilietį. Jis pratinamas mąstyti, lyginti“. Šiame amžiaus tarpsnyje vaikai yra labai aktyvūs ir žingeidūs, todėl yra itin svarbu, jog aktyvumas būtų išnaudotas tinkamoms ir naudingoms veikloms atlikti, o žingeidumas būtų patenkintas tinkamais metodais, pažadinančiais dar didesnę smalsumą ir norą sužinoti daugiau, tobulėti. R. Žukauskienė (2007) taip pat patvirtina, jog šio amžiaus tarpsnio vaikai yra itin aktyvūs, todėl jiems reikia leista natūraliai veikti, t.y. žaisti, nes būtent žaidimas, jo metu vykdoma veikla, daro didžiulę įtaką vaiko ugdymuisi, tobulėjimui ir savęs realizavimui. Pabrėždama žaidimų svarbą vaiko ugdymui, autorė teigia, jog priešmokyklinis vaikų amžius dar galėtų būti vadinamas „žaidimų metais“. Šiai minčiai pritaria ir O. Monkevičienė (2002) teigia, jog bendraudamas ir žaisdamas su draugais vaikas mokosi socializacijai labai svarbių elgesio būdų, susitarimo, kooperavimosi, dominavimo, varžymosi, rungtyniavimo, simpatizavimo. Taigi, priešmokyklinio amžiaus vaikams yra ypač svarbu bendrauti, turėti draugų ir pritaipyti prie panašaus amžiaus vaikų grupių. Dauguma tokio amžiaus vaikų nori būti svarbūs, pastebėti bei daryti įtaką kitiems grupės vaikams. S. Burvytės nuomone (2013) „šiuo amžiaus tarpsniu tarsi yra patikrinama tai, ką vaikas sukaupe iki mokyklos, kaip jis yra pasirengęs prisitaikyti prie naujų iššūkių ir įgyti naujos patirties. Tapęs mokiniu vaikas atsiduria naujoje aplinkoje ir jam reikia savarankiškai patenkinti savo poreikius. Jeigu tėvai vaikui ikimokykliniu laikotarpiu leido įgyti tokios patirties, tai mokykloje jam bus paprasta. Tačiau, jei tėvai tenkino visus vaiko kaprizus ir norus, nereikalaudami iš jo jokių pastangų, tikėtina, kad vaikas susidurs su dideliais sunkumais pradėjęs lankyti mokyklą“. Kaip teigia S. Burvytė (2013), „šiuo raidos etapu vaikas įgyja savybę intensyviai mokytis, siekti žinių arba pasijunta nevisavertis, negebantis ką nors gerai padaryti“, būtent todėl šiuo vaiko gyvenimo periodu reikia ypatingą dėmesį skirti smulkmenoms, koreguoti netinkamą vaikų elgesį, formuoti teisingus įpročius ir ugdyti tinkamus socialinius įgūdžius, tam, kad vaikas pajustų sėkmę, pasitenkinimą savo pasiektais laimėjimais ir norėtų siekti tolimesnių tikslų, norėtų tobulėti.

G. Purvaneckienės požiūriu (2005), Lietuvoje nėra atliktų ilgalaikių tyrimų, kuriuose būtų palyginami lankusių ir nelankusių ikimokyklinės, priešmokyklinės ugdymo grupės vaikų ir suaugusių pasiekimai, tačiau remiantis užsienio šalyse atliktais tyrimais ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo nauda yra nenuginčijama. JAV atliekama nemažai vaikų ankstyvojo ugdymosi tyrimų. „Tyrimais įrodyta, kad tikslingas profesionalus ikimokyklinis ugdymas palengvina vėlesnę mokymąsi, daro teigiamą poveikį mokymosi pasiekimams, tolesnei asmens socialinei ir emocinei raidai. Europos, JAV patirtis rodo, kad ankstyvosios intervencijos programos (ypač tos, kurios yra skirtos socialiai nuskriaustiems vaikams) gali užtikrinti didelę socialinę ir ekonominę grąžą. Tęstinių tyrimų (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos – EBPO, 2008) duomenys rodo, kad kokybiškas ikimokyklinis ugdymas padeda vėliau spręsti daugelį socialinių problemų – skurdą, nedarbą, mažina priklausomybes, gerina

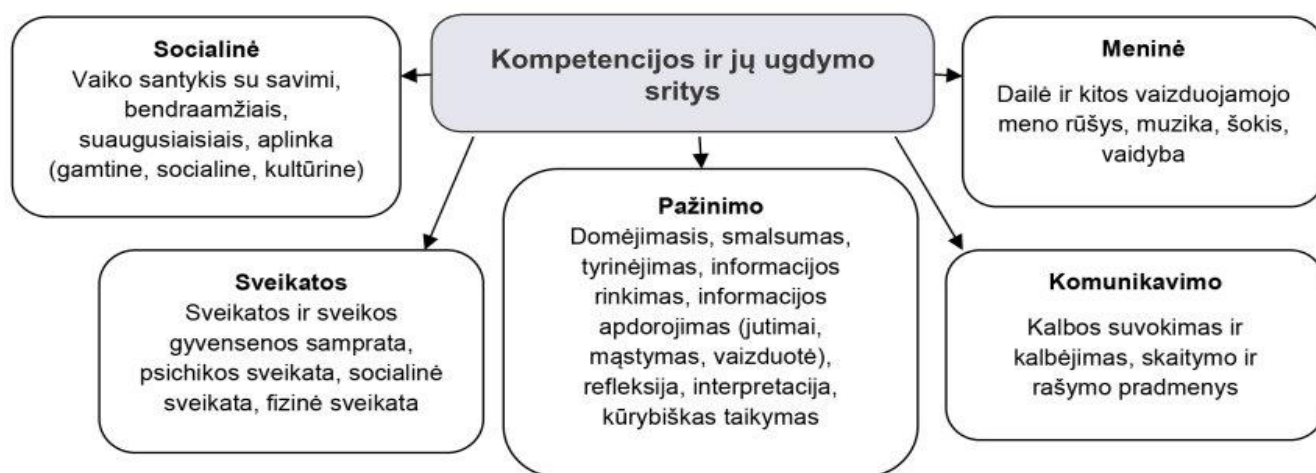
akademinius pasiekimus, daro teigiamą įtaką gyvenimo gerovei” (Ikimokyklinio ugdymo kokybė, 2012). Kompleksiškai atsižvelgiant į ištirtus ir nustatytus teikiamus ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo privalumus „ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtotė, siekiant, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę gauti kokybiškas ankstyvojo ugdymo paslaugas, numatyta ir pagrindiniuose strateginiuose Lietuvos dokumentuose – Valstybinėje švietimo 2013–2022 m. strategijoje, Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“, Nacionalinės pažangos programoje (2012)“ (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014, p. 1). Nors „2015 m. duomenimis 95,15 proc. vaikų lankė priešmokyklinės ugdymo grupes“ (Lietuvos švietimas skaičiais, 2016, p. 55), tačiau, atsižvelgiant į užsienio šalių patirtį, kuri rodo, jog dauguma Europos šalių įsipareigojo užtikrinti ugdymo vietas visiems vaikams arba teisiškai nustatyti, kad ugdymas būtų privalomas bent paskutiniais ikimokyklinio ugdymo metais, Lietuva taip pat pasekė šiuo pavyzdžiu ir priėmė Švietimo įstatymo pataisas (projektas Nr.XIIP-3375(2)), įteisindama privalomą priešmokyklinį ugdymą. Pataisa pradėjo galioti nuo 2016 m. rugsėjo 1 d.

Priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimai – kompetencijos ir ugdymo principai

Šiandiena Lietuvoje vienas pagrindinių dokumentų, reglamentuojančių priešmokyklinio ugdymo veiklą yra „Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa“ (2014). Šioje programoje yra apibrėžtos svarbiausios sritys: priešmokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai, programos įgyvendinimo prielaidos, vaikų pasiekimai bei pasiekimų ir pažangos vertinimas. Programoje nurodoma, jog „priešmokyklinio ugdymo siekis – vaiko socialinė, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninė kompetencijos“ (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014, p. 10). „Programoje jos pateikiamos kaip orientaciniai vaiko ugdymosi pasiekimai“ (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014, p. 2). Tačiau yra itin svarbu išsiaiškinti sąvokos „kompetencija“ reikšmę. Pedagogikos terminų žodyne (1993) kompetencijos sąvoka apibūdinama kaip: „1) gebėjimas pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai atlikti veiklą; 2) įgaliojimų turėjimas, ką nors daryti; 3) labai kvalifikuotas žinojimas“. Tarptautinių žodžių žodyne (2003, p. 50) kompetencija įvardijama kaip „klausimų ar reiškinių sritis, su kuria kas gerai susipažinęs” Tačiau vienas aiškiausių ir išsamiausių kompetencijos sąvokos aiškinimų yra pateikta Bendrojoje priešmokyklinio ugdymo programos projekte (2013, p. 10), kuriame „kompetencija suprantama kaip integrali žinių bei supratimo, gebėjimų ir vertybinių nuostatų visuma, įgalinanti kelti prasmingus tikslus ir jų siekti, mokytis visą gyvenimą, būti aktyviu piliečiu ir realizuoti save. Tai žmogaus gebėjimas organizuoti ir sėkmingai tvarkyti savo gyvenimą remiantis aiškiomis, tvirtomis vertybinėmis nuostatomis, įgytomis žiniomis ir išsiugdytais gebėjimais”. Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014, p. 10) yra teigiama, jog „kompetencijos ir bendrieji gebėjimai ugdomi integraliai, visos spontaniškos ir

organizuotos vaiko veiklos metu, ne tik priešmokyklinio ugdymo grupėje ar kitoje ugdymo vietoje, bet ir renginiuose, sporto varžybose, kelionėse, išvykose, taip pat namuose, šeimoje“. todėl yra itin svarbu, jog visur vaiką supanti aplinka būtų ugdanti, lavinanti ir teikianti teigiamos patirties. Straipsnyje „Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo“ (2014, p. 2) teigiama, jog „ugdydamasis kompetencijas, vaikas ugdomi nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą, kurių reikės tiek toliau mokantis, tiek kitose gyvenimo srityse“, būtent todėl priešmokykliniame amžiuje yra svarbu plėtoti nustatytas penkias kompetencijas, kurios ateityje padės lengviau įsitvirtinti ir sėkmingai veikti šiandieniniame, itin sparčiai besikeičiančiame, pasaulyje. Norint žinoti, kaip reiktų ugdyti programoje nurodytas penkias kompetencijas, pirmiausia reikia aiškiai suvokti, kas jas sudaro. Tam, kad suvoktume aiškiau šių kompetencijų turinį, 1 pav. pateikiama schema, aiškiai apibrėžianti kompetencijas ir jų ugdymo sritis.

1 pav. Priešmokykliniu ugdymu plėtojamos vaiko kompetencijos. (Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo, 2014, p. 2).

Priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje (2014 p. 11) šios kompetencijos yra aprašomos šiek tiek plačiau.

- 1) **Socialinė kompetencija.** Ją sudaro šios tarpusavyje glaudžiai susijusios ugdymo sritys: vaiko santykis su pačiu savimi (savivoka, savivertė ir saviugda), santykiai su bendraamžiais, santykiai su suaugusiais (šeimos nariais, globėjais, priešmokyklinio ugdymo pedagogu ir kitais mokytojais) ir santykiai su gamtine, socialine, kultūrine aplinka.
- 2) **Sveikatos kompetencija.** Ji apima žinias ir supratimą, gebėjimus, įpročius ir vertybines nuostatas, būtinas psichikos, fizinei ir socialinei sveikatai saugoti ir stiprinti. Sveikatos kompetencijai išsiugdyti būtina įgyti bendrą sveikatos ir sveikos gyvensenos sampratą, puoselėti psichikos sveikatą (teigiamai vertinti save, suvokti ir tinkamai išreikšti emocijas, jausmus ir nuotaikas, mokėti nusiraminti), palaikyti socialinę sveikatą, kurią sudaro palankumas ir pagarba kitiems, neužmirštant

atsargumo su nepažįstamaisiais, gebėjimas atsispirti netinkamam elgesiui ir savo aplinkoje saugotis pačiam, išmokti rūpintis savo fizine sveikata (būti fiziškai aktyviam, sveikai maitintis, derinti veiklą ir poilsį, palaikyti kūno švarą ir aplinkos tvarką).

- 3) **Pažinimo kompetencija.** Ją sudaro: smalsumas, domėjimasis, informacijos rinkimas ir apdorojimas, aktyvus aplinkos tyrinėjimas, padarinių prognozavimas, žinių, supratimo ir patirties kritiškas interpretavimas bei kūrybiškas panaudojimas.
- 4) **Komunikavimo kompetencija.** Ją sudaro: kalbos suvokimas ir kalbėjimas bei skaitymo ir rašymo pradmenys.
- 5) **Meninė kompetencija.** Ji sietina su grožio pastebėjimu ir pajutimu, su menine kūryba kaip raiškos priemone, su laisve ir gebėjimu kurti ir išgyventi kūrybos džiaugsmą. (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014, p. 11).

Apžvelgus programoje nustatytas kompetencijas ir jų ugdymo sritis, galima teigti, kad priešmokyklinis ugdymas yra labiau orientuotas ne į akademinis pasiekimus, tokius kaip mokėjimą skaityti, rašyti, skaičiuoti, o į vaiko asmens subrendimą naujai ugdymosi formai – mokymuisi (Monkevičienė O., 2008). Šiame amžiaus tarpsnyje suformuoti tinkami vaikų elgesio, mokymosi įpročiai, nuostatos, ateityje vaikui leis sparčiai tobulėti akademinėje srityje. S. Neifachas (2004, p. 15). akcentuoja, jog: „toks darbas, kuris sąlygojamas išreikštais tikslais, yra įžanga į mokyklinį darbą. Tai socialinės, emocinės, komunikacinės, pažintinės patirties (kompetencijos) įgijimas. Taigi priešmokyklinis ugdymas svarbus socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptyvumui puoselėti, netolygumams lyginti“.

Taip pat yra labai svarbu tai, jog priešmokyklinio ugdymo programa (2014, p. 6) yra įgyvendinama, vadovaujantis šiais ugdymo principais:

1. **Socialinio kultūrinio kryptingumo.** Ugdymas grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, orientuotas į vaiko gyvenimui reikalingu socialinių, kultūrinių kompetencijų plėtojimą, tolerancijos ugdymą.
2. **Individualizavimo.** Atsižvelgiama į kiekvieno vaiko patirtį, socialinę kultūrinę aplinką, jo ugdymosi poreikius ir galimybes, interesus, pažinimo stilių, lytį, temperamentą, prireikus –specialiuosius ugdymosi poreikius.
3. **Integralumo.** Siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės ir pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką; remiamasi integraliu kompetencijų ugdymu.
4. **Kontekstualumo.** Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais kultūriniais jos pokyčiais; siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios.

5. **Sąveikos.** Ugdymas grindžiamas visų šio proceso dalyvių – vaiko, tėvų (globėjų), priešmokyklinio ugdymo pedagogų, mokytojų, dirbančių pagal pradinio ugdymo programą, ir kitų asmenų, dalyvaujančių, vykdančių priešmokyklinio ugdymo programą, sąveika (keičiantis informacija ir nuomonėmis, išvalgomis, dalijantis patirtimi, keliant klausimus ir kartu ieškant atsakymų). (Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014, p. 6).

Apibendrinant galima teigti, jog Lietuvoje priešmokyklinis ugdymas yra pripažįstamas itin svarbiu vaiko gyvenime ir darančiu teigiamą įtaką holistiniam vaiko ugdymui ir socializacijos procesams. Nuo 2016 m. rugsėjo 1d. priešmokyklinis ugdymas tapo privalomas. Priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintą Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą (2014), kurios siekis - socialinė, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninė kompetencijos ugdymas, kurių dėka vaikas gebėtų sėkmingai socializuotis visuomenėje, gebėtų pritaikyti įgytus įgūdžius realiame gyvenime, gebėtų sėkmingai mokytis mokykloje ir už jos ribų. Priešmokyklinio ugdymo esmė yra vaiką išmokyti mokytis, padėti susiformuoti tinkamas nuostatas ir vadovautis tinkamomis vertybėmis gyvenime, kitaip tariant, priešmokyklinis ugdymas labiau orientuojasi ne į akademinis pasiekimus, o vaiko socialinės, kultūrinės patirties kaupimą ir gebėjimą tą įgautą patirtį panaudoti tolesniame gyvenime.

1.2. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės samprata

A. Juodaitytė (2003) teigia, jog į pasaulį kūdikis ateina kaip biologinė būtybė ir tik per tam tikrą laiką tampa socialiu individu ir įgyja tam tikrą sampratą apie aplinką. Tai vyksta pasitelkiant sudėtingus procesus, vadinamus socializacija, kurios sėkmės garantas priklauso nuo ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo kokybės. Suvokiant priešmokyklinio ugdymo reikšmę ir svarbą asmens socializacijos procesams, šiandien ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė švietimo vadybos moksle ir ugdymo praktikoje yra dažnai analizuojama tema, kuri taip pat yra labai svarbi praktiškai tobulinant ir planuojant ugdymo(si) turinį. Ikimokyklinės/priešmokyklinės ugdymo įstaigos proceso kokybės vertinimas – „daugialypis ir nenutrūkstamas procesas, reikalaujantis asmeninio bei profesinio švietimo paslaugų teikėjų tobulėjimo“ (Gumuliauskienė, Gedminienė, 2008, p. 77). Tačiau prieš pradėdant analizuoti priešmokyklinio ugdymo teikiamų paslaugų kokybę, reikėtų apžvelgti ir aiškiau apibrėžti kokybės ir ugdymo kokybės sampratas.

Šiandieniniame gyvenime itin dažnai girdime sąvoką „kokybė“, „kokybiškas“. Visose srityse „kokybiškas“ daiktas ar paslauga tampa siekiamybe. Nors ši sąvoka yra populiari ir dažnai vartojama, tačiau mokslininkai neturi vieningos nuomonės ir vieningo kokybės apibrėžimo. A. Čereška ir V. Pauža (2005, p. 9) teigia, jog „kai girdime sakant „aukštos kokybės gaminys“, įsivaizduojame ypač gerai pagamintą, puikų produktą. Kokybiška preke yra laikoma

prekę, atitinkanti standartus. Tačiau standartai yra netobuli, greitai sensta, yra sudaromi žmonių, turinčių savo nuomonę“. Toks kokybės supratimas netinkamas rinkos sąlygomis, todėl yra būtina aiškintis platesnę kokybės sąvokos reikšmę. „G. Baecker kokybę apibrėžia trimis būdais:

- *Struktūrinė kokybė* – pagrindinės sąlygos, pagal kurias teikiama paslauga;
- *Proceso kokybė* reiškia į asmenis orientuotų paslaugų teikimo būdus ir apimtį;
- *Rezultato kokybė* nusako laipsnį, kuriuo pasiekiamas paslaugų tikslas, atsižvelgiant į jų teikėjo ir gavėjo pasitenkinimą“ (Cit. Martišauskienė, 2008, p. 89).

R. Želvys (2003, p. 150) teigia, jog „kokybę apibrėžti galima kaip tam tikrų standartų atitikimą ar paslaugos tobulinimo laipsnį“. O Tarptautiniame standarte ISO 9000 (cit. Čereška, Pauža, 2005, p. 11) kokybė apibrėžiama kaip „visuma produkcijos savybių ir charakteristikų arba paslaugų, kurios užtikrina galimybę patenkinti nustatytus arba numanomas poreikius“. Tačiau mokslininkės R. Burškaitė ir M. Vilkonienė (2009, p. 112) teigia, kad „apibrėžiant kokybės sąvoką, egzistuoja dvi tradicinės priegijos: vadybinė ir konstruktyvi. Remiantis pirmąja, kokybė suvokiama kaip produkto ar paslaugos savybių atitikimas kliento poreikiams. Remiantis antrąja, konstruktyvia priega, kokybė – produktas ar paslauga be defektų ar nuokrypių“. Tokiam kokybės apibrėžimui pritaria ir D. Pociūtė, V. Janušauskienė, R. Vitkauskas (2005, p. 195) pateikdami panašų kokybės apibrėžimą, numatantį paslaugą ar produktą be defektų: „tai nuolat gerėjantys produktai ir paslaugos už konkurencinę kainą. Tai reiškia, kad viską privalu gerai daryti iš karto, o ne paskui taisyti defektus.“ K. Pukelis (2009, p. 4), siekdamas apibendrinti ir išskirti aiškesnę kokybės sąvokos sampratą, susistemino įvairių autorių apibrėžimus ir pateikė devynias kokybės koncepcijų grupes:

- 1) Kokybė kaip išskirtinumas, pranašumas (angl. exception).
- 2) Kokybė kaip tobulumas (angl. perfection).
- 3) Kokybė kaip trūkumų nebuvimas (angl. zero defect).
- 4) Kokybė kaip atitikimas tikslui (angl. fitness for purpose).
- 5) Kokybė kaip ekonominis naudingumas (angl. value for money).
- 6) Kokybė kaip pasikeitimas (angl. transformation).
- 7) Kokybė kaip sėkminga veikla (angl. successful performance).
- 8) Kokybė kaip atitikimas reikalavimams arba standartams (angl. conformance to requirements or standards).
- 9) Kokybė kaip vartotojų poreikių tenkinimas (angl. customer satisfaction).

Taigi, galime pastebėti, jog nustatyti vieną kokybės sąvokos apibrėžimą nėra lengva, nes ši sąvoka yra itin plati ir priklausanti nuo gana greit besikeičiančių aplinkybių. Todėl, ypač švietimo srityje, kurioje suteikiamos kokybiško ugdymo paslaugos daro tiesioginę įtaką mūsų tolesnei gyvenimo sėkmei, yra itin svarbu tirti ir analizuoti ugdymo kokybės sampratą. Svarbu

suvokti, kaip ji keičiasi, į ką orientuojasi, tam, kad būtų galima užtikrinti kokybišką, įvairiapusį ugdymą.

M. Barkauskienės ir R. Bruzgelevičienės (2004, p. 13) teigimu, ugdymo kokybė – „tai požymių visuma, leidžianti spręsti, kaip švietimo įstaiga, švietimo sistema ar atskiri jos posistemiai vykdo savo paskirčiai būdingus nacionalinius ir regioninius tikslus, atitinka ugdytinių/klientų poreikius, Europos Sąjungos, pasaulio šalių švietimo tendencijas, siekia naujovių ir nuolatinio tobulėjimo esamomis sąlygomis ir geba tas sąlygas gerinti“ (Barkauskaitė, Bruzgelevičienė, 2004, p. 13). R. Ališauskas (2000, p. 83) teigia, kad „bendriausia prasme, ugdymo kokybė dabar laikytini švietimo klientų (švietime dalyvaujančių asmenų, visuomenės), profesionalų (pedagogų, švietimo įstaigų vadovų, švietimo valdymo lygmenų specialistų, švietimą aptarnaujančios infrastruktūros specialistų, mokslininkų) ir politikų susitarimai dėl švietimo tikslų (vertybių, modelių, kurių įkūnijimo siekiame), jų siekimo būdų (kaip, kokiais ištekliais, darbų paskirstymas ir jų atlikimo laikas ir pan. ir pasiekimų įvertinimo kriterijų (laukiamų rezultatų) bei sutartinių tikslų pasiekimo laipsnis“. Panašų ugdymo kokybės apibrėžimą pateikia ir S. Neifachas (2004, p. 92), teigdamas, kad ugdymo kokybė – „sąlyginė sąvoka, kurios prasmė glaudžiai susijusi su tam tikrais visuomenės (pedagogų, tėvų, vaikų, švietimo vadybininkų vietos valdžios atstovų, vyriausybės, aukštojo mokslo įstaigų ir pan.) ar konkretaus žmogaus poreikiais, reikalavimais bei lūkesčiais“. D. Gedminienė ir A. Gumuliauskienė (2008, p. 76) teigia, kad ugdymo kokybė – „sutartinių vertės požymių visuma, rodanti, kokių laipsnių, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų nacionalinės švietimo sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinių poreikius, padeda pasiekti mokiniams asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas“. Taigi, apibendrinant mokslininkų mintis ugdymo kokybė tai - požymių visuma ir jų atitikimas iškeltiems tikslams nacionaliniame, regioniniame ir įstaigos lygmenyje, taip pat vartotojų poreikių patenkinimas. Ugdymo kokybės sąvoka yra kintanti, todėl galima pritarti A. Juodaitytės ir D. Martišauskienės (2008) mintims, kurios kokybę nusako kaip procesą (rezultatų įgyvendinimą ir siekimą) ir ją traktuoja per institucijų veiklos rezultatą (tikslų įgyvendinimas, veiklos tobulinimas, tikslų atitikimas vartotojų poreikių tenkinimas). Apie ugdymo kokybės sampratos kontekstualumą ir kintamumą yra kalbama ir Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcijoje (2008), kurioje pabrėžiama, jog „dėl jos susitariama, ji koreguojama atsižvelgiant į tam tikru laikotarpiu vyraujančius asmens ir visuomenės poreikius, švietimo misijos sampratą ir švietimui keliamus tikslus“. Tačiau, nors ugdymo kokybės samprata yra kintanti, bet atliekamų mokslinių tyrimų dėka, galime įvertinti esamą situaciją, poreikį, numatyti tolimesnes tendencijas ir apibrėžti kriterijus, kurių įgyvendinimo siekimas ar įgyvendinimas rodytų kokybiško ugdymo užtikrinimo siekimą. O. Monkevičienės ir kitų mokslininkų (2009) atliktame tyrime

„Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė” yra pateikti, jų išskirti, svarbiausi ugdymo kokybės kriterijai:

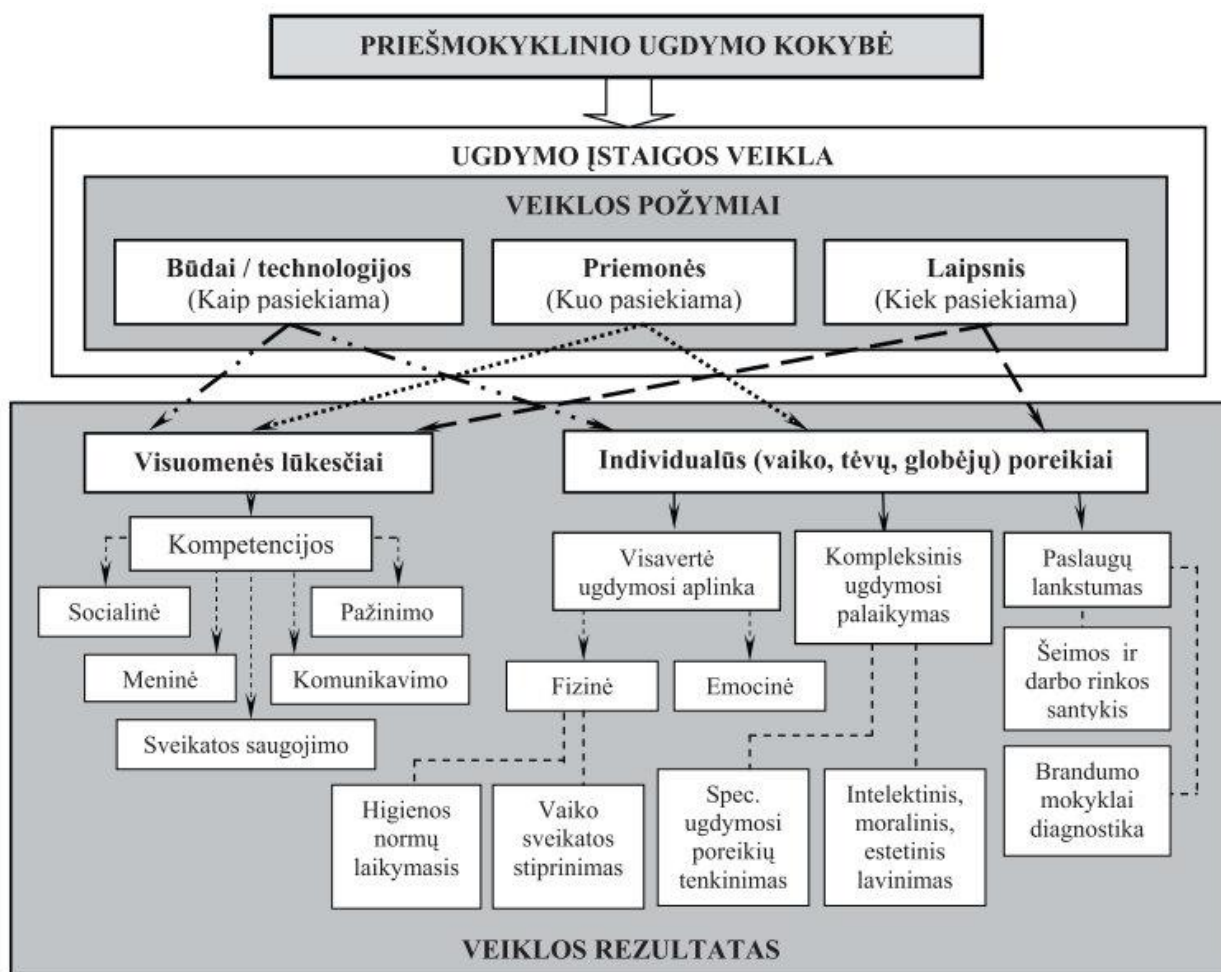
- 1) Ugdymo kokybę sąlygoja pedagogų išsilavinimas bei kompetencija. Pagal Europos standartus pedagogas turi turėti ne mažesnę kaip bakalauro ikimokyklinio ugdymo srities laipsnį.
- 2) Ugdymo kokybei turi reikšmės vaikų, tenkančių vienam suaugusiajam santykis. Kuo šis santykis mažesnis, tuo aukštesnė kokybė.
- 3) Ugdymo kokybei įtakos turi vaikų skaičius grupėje. Kuo mažesnis vaikų skaičius, tuo jis palankesnis siekti ugdymo kokybės.
- 4) Ugdymo kokybė priklauso nuo ugdymo(si) finansinių ir materialinių išteklių. 5. Ugdymo kokybė tiesiogiai susijusi su ugdymo filosofijos kaita, strateginių švietimo dokumentų inicijuojamais pokyčiais.
- 5) Ugdymo kokybei įtakos turi steigėjų požiūris ir parama.
- 6) Ugdymo kokybei poveikį daro įstaigų profesinė akreditacija, jos vadovų ir pedagogų atestacija, savianalizė.
- 7) Ugdymo kokybei įtakos turi kvalifikacijos tobulinimas bei geras informavimas.
- 8) Ugdymo kokybei poveikį daro įstaigų profesinė akreditacija, jos vadovų ir pedagogų atestacija, savianalizė. (Monkevičienė ir kt., 2009, p.43)

Šie kriterijai yra universalūs ir gali būti taikomi bet kokioje švietimo srityje, konkrečioje ugdymo įstaigoje. Tačiau kiekviena sritis ar konkreti įstaiga taip pat turi suvokti ir nusistatyti kokybės kriterijus, kurie atitiktų jų įstaigos keliamus tikslus ir patenkintų jų ugdytinių poreikius.

Aptarus kokybės ir ugdymo kokybės sąvokas, būtina pateikti priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratos interpretacijas. Kaip teigia R. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009, p. 112), „priešmokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos posistemė, nuo kurios vystymosi pobūdžio ir rezultato priklauso visos sistemos kokybė. Remiantis tuo, galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata glaudžiai siejasi su bendrojo ugdymo kokybe”, o Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodikoje (2002, p. 11) kokybė yra aprašoma kaip „sutartinių vertės požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų nacionalinės švietimo sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinių poreikius, padeda pasiekti moksleiviams asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas“. R. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009) remdamosi anksčiau pateikta bendrojo ugdymo kokybės samprata, mokslinė literatūra bei švietimo dokumentais, deklaruojančiais priešmokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius bei ugdymo turinio sudarymo principus, pateikė priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratos schemą (2 pav.), kurioje pateikė 3 ugdymo įstaigos veiklos požymius, kuriais yra siekiama kokybiško priešmokyklinio ugdymo, ir išskyrė visuomenės

lūkesčius bei individualius (vaiko, tėvų, globėjų) poreikius gaunant kokybiškas priešmokyklinį ugdymą.

2 pav. Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata (Burškaitienė, Vilkonienė, 2009, p. 113).

R. Burškaitienė ir M. Vilkonienė (2009, p. 113) teigia, jog „priešmokyklinio ugdymo kokybė – tai sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip (kokiais būdais, kaip saugiai), kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą”. Taip pat autorės teigia, jog „priešmokyklinio ugdymo kokybę užtikrinantys elementai – ugdymo(-si) tikslai bei uždaviniai, turinys, metodai, priemonės, ugdymo(-si) proceso organizavimas, ugdymo proceso vertinimas ir koregavimas – sudaro visumą, į kurią turėtų būti žiūrima kaip į nuolat kintančią ir atsinaujinančią sistemą, kurios elementai yra artimai susiję ir veikia vieni kitus” (Burškaitienė, Vilkonienė 2009, p. 115). O S. Neifachas (2008 b) analizuodamas ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo kokybę, sukonkretino ir išskyrė 4 elementus, nuo kurių priklauso ugdymo kokybė, priešmokyklinį ugdymą suteikiančiose įstaigose:

- Specialistų – pedagogų bendrųjų gebėjimų, bei darbo metodikos;
- Ugdymo proceso organizavimo bei realizavimo;
- Edukacinės grupės aplinkos sukūrimo;
- Ugdymo proceso dalyvių (ugdymo įstaigos administracijos, pedagogo, vaiko, šeimos) komunikacijos, jų autoriteto, asmeninių savybių (Neifachas, 2008, p. 6).

S. Neifachas (2010, p. 63) savo daktaro disertacijoje pabrėžia, kad „priešmokyklinio ugdymo sistema tapo atvira, variacinė, orientuota į kokybiškų švietimo paslaugų teikimą. Į pirmą vietą iškeliamos sąveikos su šeima problemos, pabrėžiamas vaiko asmenybės vystymosi socializacijos ir individualizacijos procesų efektyvumas; ne vaikas rengiamas mokyklai, o užtikrinama, kad priešmokyklinio ugdymo įstaigos būtų pasirengusios ugdomosi procesą pritaikyti prie vaiko išsivystymo lygio ir galimybių, išlavinti tai, kas pradėta ankstesnėse vaikystės etapuose. Tokiu būdu išsaugoma vaiko savaiminė vertė, išreikšta jo paradigminiais socialiniais ryšiais su aplinka“. Tai tik patvirtina, kad priešmokyklinio ugdymo kokybę galime analizuoti, kaip poreikių atitikimą. Kaip teigia D. Martišauskienė (2010), Lietuvoje jau nieko nebestebina tai, kad ugdymo įstaigą vadiname paslaugas teikiančia įstaiga, kuri turi teikti kokybiškas paslaugas ir patenkinti vartotojų (tėvų, vaikų) lūkesčius, poreikius. Todėl yra labai svarbu išsiaiškinti, kokie yra vartotojų poreikiai, kokie yra nacionaliniu lygmeniu iškelti ugdymo tikslai ir kaip įstaiga, teikianti ugdymo paslaugas, gali garantuoti teikiamų paslaugų kokybiškumą. Tačiau, R. Ališausko nuomone (2000, p. 5), ugdyme kokybės klausimais „susitariančiųjų šalių visada yra bent trys: klientai (mokiniai, jų tėvai), profesionalai (mokytojai, mokyklos vadovai, kiti švietimo specialistai) ir politikai (įvairių lygmenų)“, o tai reiškia, jog už kokybiškas ugdymo paslaugas yra atsakingi ne tik jų teikėjai, bet ir kitos besitariančios šalys. Politikai (įvairių lygių) turi priimti tinkamus įstatymus, leisiančius garantuoti kokybišką ugdymą, turi skirti pakankamai valstybės lėšų ir formuoti teigiamą visuomenės požiūrį į institucinį ugdymą. Sykiu klientai (mokiniai ir jų tėvai) turi patys aktyviai įsitraukti ir dalyvauti ugdymo procese, domėtis ir dalyvauti priimant sprendimus susijusius su ugdymo kokybe, nes tik glaudžiai bendradarbiaujant ir aktyviai dalyvaujant visoms šalims yra įmanoma pasiekti, kad teikiamos ugdymo paslaugos būtų tikrai kokybiškos.

Kaip teigia D. Gedminienė ir A. Gumuliauskienė (2008 p. 78), analizuojant ugdymo kokybę ugdymo įstaigoje, ugdymo proceso dalyvių požiūriai gali padėti išsamiau analizuoti institucijos veiklos kokybę, efektyvina grįžtamąjį ryšį tarp ugdymo proceso dalyvių, padeda ugdytis refleksiavaus vertinimo gebėjimus, didina ugdymo proceso dalyvių asmeninę atsakomybę už ugdymo kokybę, skatina ugdytis naujas kompetencijas, bei plėtoti turimas; padeda suvokti savo instituciją kaip lanksčią ir atvirą kaitai sistemą, tuo pačiu yra prielaida visuotinės kokybės filosofijai formuotis. G. Lambert ir J. Capizzano (2005) pabrėžia, kad kokybiškų ugdymo

paslaugų apibrėžimas bus skirtingas žiūrint iš tėvų, pedagogų, administracijos ir tyrėjų perspektyvos.

Apibendrinant galima teigti, jog priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės samprata glaudžiai siejasi su bendrąja ugdymo kokybės samprata. Kokybiškas priešmokyklinis ugdymas turi atitikti jam keliamus tikslus nacionaliniu, regioniniu ir įstaigos lygmeniu, taip pat turi tenkinti šias paslaugas gaunančių vartotojų (ugdytinių ir jų tėvų) poreikius. Šiame darbe priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybė analizuojama, kaip atitikimas priešmokyklinio ugdymo bendrojoje programoje iškeltiems tikslams, kaip sėkminga veikla priešmokyklinio ugdymo metu, kurią inicijuoja pedagogas, kaip vartotojų, šiuo atveju – tėvų ir vaikų poreikių tenkinimas ir kaip atitikimas reikalavimams, pagal kuriuos turi būti sukurta edukacinė aplinka, skatinanti visapusišką vaikų ugdymąsi.

1.3 Priešmokyklinio ugdymo kokybę įtakojantys veiksniai

1.3.1. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumas

Nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo Švietimo įstatymo pataisa (projektas Nr.XIIP-3375(2)), kuri įteisino privalomąjį priešmokyklinį ugdymą. Tai reiškia, jog tėvams nebeliko galimybės rinktis ar vaikas paskutinius metus prieš pradėdami lankyti mokyklą eis į ugdymo įstaigą, ar ne. Toks sprendimas buvo priimtas remiantis gerąja užsienio šalių patirtimi ir išanalizavus bei suvokus priešmokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamą naudą vaiko socializacijos ir ugdymo procesams. Priimdama šią įstatymo pataisą Lietuvos valstybė numatė, jog reikės įsteigti trūkstamas priešmokyklinio ugdymo grupes (reikės 82 tokių grupių 19-oje savivaldybių, tam kad priešmokyklinį ugdymą gautų visi Lietuvoje gyvenantys priešmokyklinio amžiaus vaikai (*Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo*, 2014). Analizuojant priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą reikėtų aptarti, kaip ir kur gali būti steigiamos priešmokyklinės ugdymo grupės, kokios yra priėmimo į šias grupes taisyklės, kokį finansavimą suteikia valstybė, kokie ir kiek pedagogų turėtų dirbti su priešmokyklinės ugdymo grupės vaikais ir kokios papildomos paslaugos gali būti teikiamos priešmokyklinio ugdymo grupėje besimokantiems vaikams. Pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys priešmokyklinio ugdymo grupės tvarką, yra Priešmokyklinio ugdymo tvarkos aprašas (2013), taip pat priešmokyklinės ugdymo grupės turi atitikti higienos normas, kurios yra reglamentuotos dokumente „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (2010). Kita reikalingiausia informacija apie priešmokyklinį ugdymą ir jį reglamentuojančius dokumentus yra pateikta Švietimo ir mokslo ministerijos oficialiame internetiniame puslapyje.

Priėmimas. Priešmokyklinio ugdymo tvarkos apraše (2013) teigiama, kad priėmimo į priešmokyklinio ugdymo grupę tvarką ir prioritetus nustato savininkas. Priimant vaiką į priešmokyklinio ugdymo programą tarp tėvų (globėjų) ir ugdymo įstaigos turi būti pasirašoma mokymo sutartis, kurioje nurodomi sutarties sudarytojai, ugdymo programa, jos trukmė, šalių įsipareigojimai, nutraukimo sąlygos ir kiti vaikui, šeimai ir ugdymo įstaigai svarbūs susitarimai. Taip pat kiekviena savivaldybė turi susikūrus priėmimo į priešmokyklinio ugdymo grupes tvarkos aprašus, kuriuose yra aiškiai nustatoma priėmimo tvarka. Jei savivaldybėje priėmimo tvarka necentralizuota, tada reikia kreiptis į bet kurią įstaigą, vykdančią priešmokyklinio ugdymo programą ir joje registruotis. Kadangi, šiame darbe analizuojamas Šiaulių miesto atvejis, buvo susipažinta su Šiaulių miesto tarybos patvirtintu priėmimo į priešmokyklinio ugdymo grupes tvarkos aprašu (2017), kuriame teigiama, kad priėmimas į priešmokyklines ugdymo grupes, esančias ikimokyklinėse ugdymo įstaigose yra galimas tik tuomet jei šalia nėra mokyklos, įgyvendinančios PU programą, arba mokykloje netelpa visi norintieji. Taip pat jei į PU grupę (-es) priimami vaikai, kurie šioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje jau buvo ugdomi pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Jeigu pageidaujančių yra daugiau nei įstaiga gali priimti, taikomi šie prioritetai: vaikas gyvena arčiau ikimokyklinio ugdymo įstaigos; įstaigą lanko brolis ar sesuo.

Grupių steigimas ir organizavimas. Priešmokyklinio ugdymo tvarkos apraše (2013) nurodoma, kad priešmokyklinio ugdymo grupės gali būti steigiamos ne tik vaikų darželiuose, tačiau taip pat ir mokyklose-darželiuose, bendrojo ugdymo mokyklose, mokyklose-daugiafunkciuose centruose, lopšeliuose-darželiuose ir kt., jeigu jie pritaikyti 5–7 metų vaikų ugdymui ir atitinka Higienos normų reikalavimus (2010). Higienos normų reikalavimuose (2010) teigiama, jog priešmokyklinės ugdymo grupės sąraše gali būti ne daugiau kaip 20 vaikų. Grupė gali būti jungiama su ikimokyklinio ugdymo grupe, tačiau negali būti jungiama su pradine klase. Priešmokyklinio ugdymo tvarkos apraše (2013) nurodoma, kad priešmokyklinis ugdymas vykdomas pagal programą, kurios minimali trukmė – 640 valandų; (arba 4 val. per dieną, 20 val. per savaitę). Priešmokyklinės ugdymo grupės savininkas, įvertinęs konkrečioje savivaldybėje gyvenančių vaikų ir šeimų poreikius, gali organizuoti ir kitus priešmokyklinės grupės veiklos modelius (kai trukmė yra 6 val., 8 val., 10 val. per dieną ar kt.). Tačiau valstybės lėšomis, pagal mokinio krepšelio metodiką, yra finansuojamos tik 4 valandos per dieną (arba 20 val. per savaitę) ugdymo pagal priešmokyklinio ugdymo programą. Jeigu programa yra vykdoma ilgiau nei 4 val. per dieną, kitą dalį finansuoja grupės savininkas. Jeigu priešmokyklinėje grupėje vaikas būna ilgiau nei 4 val. per dieną ir gauna maitinimą, tai tėvai moka už vaiko maitinimą. Tėvai taip pat moka savivaldybės nustatytą fiksuotą mėnesinį mokesį ar ugdymo mokesį, kuris yra skaičiuojamas už kiekvieną lankytą dieną. Yra savivaldybių, kuriose tokio mokesčio nėra ir

tėvai moka tik už maitinimą. Dokumente numatoma, kad grupės vaikų ugdomoji veikla yra vientisas procesas, jis neskaidomas į atskiras sritis (atskirus dalykus) ir vyksta integruotai.

Kadangi ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas padeda vaikui kryptingai ugdytis, o šeimai sėkmingai derinti darbo ir šeimos pareigas, todėl grupės darbo valandos yra labai svarbus aspektas ir vienas iš kriterijų, parodančių ar priešmokyklinio ugdymo paslaugos tenkina ar netenkina vartotojų, šiuo atveju tėvų, poreikius. (Gyventojų informavimo apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą būklė ir patirtis. Tyrimo ataskaita. 2008)

Pedagogai. Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdiniame pareigų apraše 4 (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. lapkričio 10 įsakymu Nr. SAK-1581) numatoma, jog priešmokyklinės grupės pedagogas privalo turėti aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, būti įgijęs ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėtojo arba (ir) pradinių klasių mokytojo kvalifikaciją ir iki 2005 m. papildomai išklauses priešmokyklinio ugdymo kvalifikacijos tobulinimo kursą pagal Švietimo ir mokslo ministerijos reikalavimus atitinkančias kvalifikacijos tobulinimo programas. Siekiant užtikrinti kokybišką ugdytojo ir ugdytinio santykį, grupėje turi būti adekvatus vaikų ir suaugusiųjų skaičius, kad būtų galima palaikyti kontaktą, tenkinti individualius vaikų poreikius, rodyti dėmesį, garantuoti saugumo jausmą bei dirbti mažose grupelėse. Todėl priešmokyklinio ugdymo tvarkos apraše yra nurodyta, jog vienas pedagogas gali dirbti su nedidesne nei 20 vaikų priešmokyklinio ugdymo grupe. Jei priešmokyklinio ugdymo grupėje ugdomi vaikai(ai) negalintis(ys) savarankiškai dalyvauti ugdyme, turintis(ys) labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių steigiamas mokytojo padėjėjo etatas. Kitais atvejais dėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo padėjėjo etato steigimo sprendimus priima steigėjas. Specialiojoje priešmokyklinio ugdymo grupėje, kurioje ugdomi vaikai, turinys žymų ir labai žymų protinį atsilikimą dirba specialusis pedagogas. Vienas sutrikusio, riboto intelekto, kurčias, neprigirdintis, aklas, silpnaregis, turintis judesio ir padėties, kompleksinių, emocijų, elgesio ir socialinės raidos ar žymių kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų vaikas, integruotai ugdomas priešmokyklinio ugdymo grupėje, prilyginimas 2 tos grupės vaikams – atitinkamai mažinamas maksimalus vaikų skaičius grupėje. Jeigu ugdymas vyksta ilgiau nei 33 valandas per savaitę, grupėje privalo dirbti daugiau nei vienas priešmokyklinio ugdymo pedagogas. Siekiant užtikrinti veiksmingą vaikų ugdymą, vaikui ir jo tėvams (globėjams) gali būti teikiama kompleksinė pagalba, dėl kurios reikėtų kreiptis į ugdymo įstaigos vadovą, švietimo pagalbos specialistus (logopedą, psichologą, socialinį pedagogą ar kt.) ar savivaldybėje esančią pedagoginę psichologinę tarnybą. Taip pat ar bus suteikiamos kitų neformaliojo ugdymo pedagogų paslaugos, sprendžia ugdymo įstaigos vadovas.

Vežiojimo organizavimas. Priešmokyklinio ugdymo grupę lankantys vaikai į ugdymo įstaigą vežami visuomeniniu transportu mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu, mokykliniu

autobusu ar kitu transportu. Jeigu vaikas gyvena kaime ar miestelyje toliau kaip 3 kilometrai nuo artimiausios ugdymo įstaigos, jis privalo būti vežamas į ugdymo įstaigą ir atgal. Vaikų, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į ugdymo įstaigą, vežimą organizuoja ugdymo grupės savininkas savo nustatyta tvarka ir atvejais.

Apibendrinant galima teigti, jog Lietuvos įstatyminė bazė užtikrina kiekvienam priešmokyklinio amžiaus vaikui galimybę lankyti priešmokyklinio ugdymo grupę, tačiau finansuoja tik 4 val. per dieną, o už papildomas paslaugas (maitinimas, neformalusis ugdymas) ir jei vaikui yra suteikiamas ilgesnis nei 4 val. ugdymas priešmokyklinėje grupėje, tėvai už šias paslaugas turi mokėti patys. Kadangi vaikai dar negali patys atvykti ir išvykti iš ugdymo įstaigos ir negali likti vieni namuose be suaugusių priežiūros, dėl to dirbantiems tėvams dažnai iškyla sunkumų. Institucijos, kuriose vaikai yra ugdomi pagal priešmokyklinio ugdymo programą, dažnai sugalvoja ir pateikia įvairių paslaugų, kurios prisitaiko prie tėvų poreikių. Todėl yra aktualu sužinoti, kaip ir kokias papildomas paslaugas teikia institucijos, vykdančios priešmokyklinį ugdymą, ir ar tos paslaugos patenkina tėvų bei vaikų, kaip vartotojų poreikius.

1.3.2. Pedagogų vaidmuo teikiant kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas

Priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdiniame pareigybių apraše (patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. lapkričio 10 sakymu Nr. SAK-1581) numatoma, jog priešmokyklinės grupės pedagogas privalo turėti aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, būti įgijęs ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėtojo arba (ir) pradinių klasių mokytojo kvalifikaciją ir iki 2005 m. papildomai išklauses priešmokyklinio ugdymo kvalifikacijos tobulinimo kursą pagal Švietimo ir mokslo ministerijos reikalavimus atitinkančias kvalifikacijos tobulinimo programas. Taip pat dokumente nurodyta, kad priešmokyklinio ugdymo pedagogas dirba vadovaudamasis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais, reglamentuojančiais priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymą.

Ugdytiniai – pati svarbiausia grandis visame ugdymo procese, todėl jį organizuojant, svarbu visapusiškai pažinti vaikus, padėti atsiskleisti jų galimybes ir gebėjimus, atsižvelgiant į visuminę asmens raidą ir poreikius, ugdyti žmogiškąsias vertybes. O, kaip teigia D. Martišauskienė ir K. Trakšelys (2016, p. 194), „pedagogai (auklėtojos, mokytojai) atlieka svarbiausią vaidmenį, tenkindami vaikų poreikius, tiesiogiai sąveikauja su jais kiekvieną dieną. Sąveikaudami pedagogai, klasių auklėtojai ir specialistai vienaip ar kitaip veikia vaikus. Pedagogai sudaro tiek mikro-, tiek mezo aplinkas, nes tiesiogiai sąveikauja su grupe/klase, kiekvienu vaiku, specialistais ir administracija“. Todėl priešmokyklinio ugdymo pedagogo pavyzdiniame pareigybių apraše (2003) nurodoma, kokiais principais turi vadovautis

priešmokyklinio ugdymo pedagogas savo veikloje, norint pasiekti geriausių ugdymo(rezultatų: visuminis ugdymas; individualizavimas; nuoseklumas; ugdymo šeimoje ir institucijoje sąveika. Dokumente taip pat apibrėžiamos priešmokyklinio ugdymo pedagogo funkcijos ir pareigos: sistemingai stebėti ir vertinti vaiko gebėjimus, socialinę kultūrinę kompetenciją, brandumo mokyklai lygmenį, įvairiais būdais fiksuoti vaiko pasiekimus; daryti išvadas apie kiekvieno vaiko patirties kaupimo ypatumus, prireikus inicijuoti individualių ugdymo programų rengimą, dalyvauti jas rengiant; organizuoti pedagoginį procesą, orientuotą į individualius vaiko ugdymo poreikius, priešmokyklinio ugdymo tikslus, uždavinius, standartus; kurti stimuliuojančią, funkcionalią, dinamišką, psichologiškai ir fiziškai saugią ugdymo aplinką; supažindinti šeimą su priešmokyklinio ugdymo ypatumais, nuolat informuoti apie vaiko daromą vystymosi pažangą; skatinti tėvus dalyvauti grupės veikloje, rūpintis tėvų švietimu, pagal kompetenciją teikti jiems informaciją, konsultuoti; parinkti ugdymo metodus ir priemones, atitinkančias specialiuosius vaikų ugdymo poreikius; taikyti specialias kalbos mokymo metodikas vaikams iš kitakalbių ar mišrių šeimų, jeigu tėvai ketina juos leisti į mokyklą negimtajai kalba; bendradarbiauti su kitais pedagogais (logopedais, specialiaisiais, socialiniais pedagogais, darželio auklėtojomis, būsimąja mokytoja ir kt.); bendrauti ir bendradarbiauti su vietos bendruomene, administracinėmis bei socialinės rūpybos įstaigomis, įvairiomis visuomeninėmis organizacijomis ir kt., prisidėti prie bendruomenės socialinių programų įgyvendinimo; tobulinti savo kvalifikaciją.

Darbas su vaikais, jų ugdymas, ypač ankstyvajame amžiuje, kuomet formuojasi jų asmenybės, socialiniai įgūdžiai, yra itin atsakingas, daug žinių, įgūdžių, kantrybės ir didelio atsidavimo reikalaujantis darbas, todėl sėkmingą ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbą lemia ne tik įgytos žinios, bet ir šios asmeninės savybės: komunikabilumas, kūrybingumas, greita orientacija, kruopštumas, sąžiningumas, darbštumas, pareigingumas, dėmesingumas, optimizmas, humaniškumas (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas, 2008). I. Rydelienė (2005) taip pat akcentuoja ne tik pedagogo žinias, bet ir charakterio savybes. Mokslininkė teigia, kad yra „išskiriama „vidinė“ pedagogo veiklos pusė: profesinė savimonė, atsidavimas savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimas, pasitenkinimas savo darbu“ (Rydelienė, 2005, p. 127). Pasak S. Neifacho (2004, p. 73), „pedagogas turi visą gyvenimą būti besimokančia asmenybe, turi gerai žinoti vaiko raidos dėsningumus. Derėtų nepamiršti, kad ikimokyklinis ugdymas reikalauja tam tikrų asmeninių charakterio bruožų – pasišventimo, jautrumo, supratimo. Pedagogas turi turėti šeimų paramos strategiją ir gerą visos ugdymo sistemos suvokimą“.

D. Malinauskienė (2010) akcentuoja, kad kompetentingas pedagogas turi pasižymėti nauju požiūriu į vaikų ugdymą ir savo darbo kokybę: įgyjant naujų vaidmenų ir kompetencijų „būtinų projektuojant ugdymą kaip evoliucionuojantį procesą. Ypatingas dėmesys yra skiriamas

vaiko asmenybės socialiniam, kognityviniam brandumui, konstruktyviam savaiminiam jo ugdymuisi, kurio sąlygomis pedagogas tampa vaikų raidos pokyčių tyrinėtoju ir vertintoju“ (Malinauskienė, 2010, p. 103). Svarbu, kad pedagogai naudotų šiuolaikinius, į vaiko kompetencijų ugdymą orientuotus būdus, tokius kaip vaiko aktyvumo, iniciatyvumo skatinimą, sudarant ugdančiąją aplinką, kūrybišką konstruktyvistinę vaiko ir pedagogo sąveiką, spontanišką situacinę – ugdymą, ugdymą pavyzdžiu. Šiuo atveju pedagogas yra ypatingai svarbus asmuo siekiant švietimo kokybės. Nuo pedagogų pastangų daugiau nei nuo kitų veiksmų priklauso ugdymo rezultatai.

G. Šeibokienės (2004) mintys taip pat patvirtina, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos yra vienas iš svarbiausių veiksnių, įtakančių ugdymo kokybę. Todėl kompetentingu pedagogu yra įvardijamas asmuo, kuris suvokia vaikystės fenomeno kaitą šiuolaikinėje globalioje informacinėje visuomenėje, suprantantis save kaip vaiko globėją, ugdymo tarpininką ir galimybių kūrėją bei gebantis plėtoti partnerystę su šeima, kūrybiškai interpretuoti kultūros tradicijas. R. Subotkevičienė (2008, p. 36) papildo, kad norint išlikti kompetentingu pedagogu, „studijų metu nepakanka įgyti vien specialiųjų dalykinių žinių. Būtina į ugdymo tikslus įtraukti savarankiškumo, probleminio bei kritinio mąstymo, socialinės kompetencijos, gebėjimo pamatyti problemas ir rasti joms tinkamus sprendimo būdus, planuoti savo veiklos laiką, analizuoti, vertinti, bei koreguoti įvairias situacijas“.

Visuomenėje yra susiformavusi nuostata, kad pedagogai yra ne tik profesionalūs ugdytojai, bet ir kūrėjai, patarėjai, pagalbininkai. Iš jų yra tikimasi, kad jie gebės:

- „sukurti ugdomąją aplinką, kurioje ugdytiniai bus saugūs psichologiškai ir fiziškai;
- pažinti ir individualiai ugdyti kiekvieną vaiką;
- pažinti ir gerbti kiekvieno ugdytinio šeimos kultūrą bei tradicijas;
- gerai pažinti savo ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus;
- būti tėvelių pagalbininkais, dalinsis su jais informacija, įtraukti tėvelius į bendrą, visapusišką vaiko ugdymą namuose bei ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje“ (Sabaliauskienė, Rimkienė, 2009, p. 5).

Pasak M. Barkauskaitės (2005, p. 14), pedagogas - profesionalas suvokiamas kaip:

- „gebantis identifikuoti ir priimti efektyvius ir pagrįstus sprendimus, keičiant: individualizuojant bei adaptuojant ugdymo(si) programas;
- kuriantis patrauklias ugdymo(si) sąlygas, atsižvelgiant į individualius savo ugdytinių poreikius bei interesus;
- gebantis organizuoti bei inicijuoti naujausiais tyrimais mokymosi visą gyvenimą procesą;
- kritiškai mąstantis, atsakomybės jausmą turintis, aktyviai sprendžiantis sparčiai besikeičiančias švietimo problemas;

- įsipareigojęs spręsti socialines problemas;
- vertinantis savo atliekamą veiklą bendruomenės bei tautos kontekste, įvertinantis kritiką ir rodantis iniciatyvą koreguoti bei taisyti padarytas klaidas“.

Neifachas S. (2004), remdamasis JAV nacionaliniais akreditavimo standartais, teigia, kad pedagogas turi demonstruoti atitinkamas kompetencijas:

- saugios ir sveikos ugdomosios aplinkos sukūrimas;
- vaikų fizinių bei protinių gebėjimų vystymas;
- vaikų socialinio ir emocinio ugdymo skatinimas;
- gerų ir produktyvių santykių su šeimomis vystymas;
- gerai organizuotos, kryptingos bei atliepiančios ugdytinių poreikius programos vykdymas;
- demonstravimas pasišventimo savo profesijai.

Šiuose aspektuose yra pabrėžiama pedagogų žinių bazė, gebėjimas jos pagrindu praktiškai spręsti problemas bei gebėjimas tai nukreipti vaiko naudai, kas įgalina siekti kokybiško ugdymo grupėje.

„Pedagogas organizuodamas ugdomąją veiklą *turėtų ugdyti pavyzdžiu*:

- Pedagogas demonstratyviai, žaismingai išraiškingai ką nors daro vaikų akivaizdoje, vaikams patrauklu daryti tą patį;
- Pedagogas pradeda kokią nors veiklą, tuomet leidžia savarankiškai ją pratęsti vaikams;
- Pedagogas ką nors veikia drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris;
- Pedagogas mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams“ (Glebuviene, Monkevičienė, Tarasonienė, Stankevičienė, 2003, p. 53).

„Tai būtų autoritetinis ugdymas, kuomet pedagogas nori būti toks patrauklus vaikams, kad jie iš susižavėjimo sektų jo pavyzdžiu. Minėtosios ugdymo technologijos idėjos galėtų būti kildinamos iš socialinė kognityvinės teorijos. Teorijos kryptį iliustruoja teiginys: pedagogas yra modelis vaiko veiklai ir elgesiui, vaikas mokosi jį mėgdžiodamas: kuo aukštesni vaiko pažinimo gebėjimai, tuo pastabesnis ir labiau įgudęs jis yra mėgdžiotojas“ (ten pat, p. 53).

Apie pagrindinį ugdymo tikslą – vaiko kompetencijų plėtojimą – pedagogas turėtų galvoti įgyvendindamas bet kuriuos priešmokyklinio ugdymo organizavimo etapus.

1. *Parinkdamas* priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelį, jis numato sąlygas, kurias bus naudingos ugdant vaiko kompetencijas.
2. *Sudarydamas* priešmokyklinės grupės ugdomosios veiklos planą metams, pedagogas atsižvelgia į esamą vaikų pasiekimų lygį, numato kompetencijų ugdymo gaires.

3. *Rengdamas* Vaiko aprašą ir individualiąją programą vaikui, pedagogas įvertina gerai ir prasčiau susiformavusius jo) gebėjimus, sukaupę patirtį, numato raidos ypatumus bei pasiekimus atitinkančių kompetencijų plėtojimo galimybes.
4. *Siekiant* vaiko ugdymo tęstinumo, derinamos priešmokyklinėje grupėje ir I klasėje ugdomos kompetencijos.
5. *Kuriant* ugdymuisi palankią aplinką, pasirenkant priemones, atsižvelgiama į visų kompetencijų harmoningo plėtojimo svarbą. (O. Monkevičienė, 2004, 16 p.)

Pedagogui svarbus vaiko įgytos socialinės kompetencijos plėtojimas, nes tai padeda vaikui aktyviai ir savarankiškai pasiruošti veiklai. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos elgesio taisyklės neturėtų apriboti vaiko kūrybinės veiklos, jo gebėjimų veikti individualiai, nestandartiškai. „Pedagoginio ugdymo procese vaikų kognityvinės - socialinės elgsenos struktūros gali būti suskirstytos į dvi grupes, įtakojančias motyvuoto pobūdžio veiklą” (Juodaitytė, 2002, p. 202).

Pedagogas turi turėti kompetencijų, kurios V. Vaitkevičiūtės (2007, p. 571) teigimu yra „funkcinis gebėjimas adekvačiai atlikti tam tikrą veiklą, turėti jai pakankamai žinių, įgūdžių“. Pagal „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartą“ (2008) ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo veiklos sritys yra šios: vaiko pažinimas ir individualumo pripažinimas; ugdymo turinio modeliavimas ir profesinės kompetencijos tobulinimas. Kiekvienai veiklos sričiai yra priskiriamos kompetencijos. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų veiklos sritys ir kompetencijos pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė. **Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo veiklos sritys ir kompetencijos** (Sudaryta remiantis „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartu“, 2008)

Veiklos sritys	Kompetencijos
1. Vaiko pažinimas ir individualumo pripažinimas	1.1. Atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus 1.2. Nustatyti esminius ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius ir individualizuoti jų tenkinimo būdus 1.3. Atpažinti sergantį vaiką, suteikti pirmąją pagalbą
2. Ugdymo turinio modeliavimas	2.1. Individualizuoti ir integruoti ugdymo turinį 2.2. Interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą 2.3. Kurti vaiko fizines ir psichines galias stimuliuojančią aplinką 2.4. Įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką
3. Profesinės kompetencijos	3.1. Reflektuoti ir mokytis mokyti visą gyvenimą 3.2. Naudoti informacines komunikacijos priemones

tobulinimas	3.3. Taisyklingai vartoti gimtąją kalbą realioje ir virtualioje profesinėje veikloje.
-------------	---

Pedagogo veikloje (ugdymo procese) pradeda dominuoti nauji vaidmenys: novatorius, tyrėjas, bendradarbiaujantis kolega, pokyčių tarpininkas, lyderis, klinicistas, filosofas, patyręs vyresnysis draugas. Dar sąlyginai nauji ir akcentuoti vaidmenys, tokie kaip organizatorius, dalyko mokytojas, konsultantas, auklėtojas, informacijos perteikėjas, mokymosi proceso vadovas darosi lyg ir mažiau svarbūs. Vis svarbesnė socialinė kompetencija, įgalinanti pedagogus sėkmingai ir efektyviai bendradarbiauti su tėvais, skatinanti kurti edukacines mokymosi aplinkas tiek asmeniniams, tiek individualiems šeimų poreikiams tenkinti (Tumėnienė, Janiūnaitė, 2000). Tam, kad pedagogas gebėtų atlikti naujus jam priskirtus vaidmenis, jis turi nenustoti ir visuomet tobulėti. M. Barkauskaitė (2001, p. 64) nurodo, kad „kvalifikacijos kėlimas vienas iš aspektų, kaip pedagogas gali siekti suteikti kokybišką ugdymą savo ugdytiniams. Kvalifikacijos kėlimas tampa pedagogui reikšmingas tuomet, kai jis pats ir ugdymo įstaiga tai pastebi, įvertina ir susieja su ugdytinių ugdymo(si) kokybės gerėjimu“. Tačiau tam, kad pedagogai tobulėtų ir siektų geriausių rezultatų yra itin svarbi jų motyvacija bei motyvacijos priežastys. Pasak I. Rydelienės (2005, p. 128), „pedagogų motyvacijos suvokimas padėtų geriau suvokti praktinius pedagoginės veiklos procesus, pagrindines vertybes, nuostatas, kurios leistų siekti ugdymo tikslų realizavimo. Teigiamas pedagogų požiūris į darbą, brandi jų profesinio darbo motyvacija labai svarbūs aspektai, kurie lemia ikimokyklinio ugdymo kokybę“.

Apibendrinant galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo pedagogas tampa šeimos pagalbininku (paslaugos teikėju), svarbiu vaiko gyvenime. Nuolat stebėdamas ugdytinius, kreipia jų ugdymą reikiama linkme ir vertina jų pažangą. Dirbdamas jis sprendžia, kada ir kaip tenkinti individualius ir grupinius poreikius. Pedagogas susieja turimas žinias apie ugdytinių raidą su turiniu, kurį turi pateikti. Pedagogas įsipareigoja ugdyti ne tik ugdytinius, bet ir jų šeimas, prisideda prie visuomenės kūrimo. Taip pat, galima teigti, kad pedagogai yra pagrindiniai ugdymo pokyčių veikėjai, kurie turi suplanuoti dienos veiklą, numatyti konkretų tikslą, išskaidyti jį į uždavinius. Išsikeltiems uždaviniams įvykdyti, pedagogas turi atrasti ir naudotis įvairiais inovatyviais metodais, kurie patenkintų vaikų poreikius. Be ugdymo procese taikomų inovatyvių metodų ir priemonių, pedagogai savo pavyzdžiu turi demonstruoti ir skiepyti vaikams humaniškumą, empatiškumą ir moralines vertybes.

1.3.3. Priešmokyklinio ugdymo edukacinės aplinkos, skatinančios kokybišką vaikų ugdymą

Vos gimęs vaikas aktyviai domisi pasauliu, turi natūralius jo pažinimo būdus. Augant troškimas pažinti pasaulį neblėsta, tik stiprėja. Tobulėjant vaiko mąstymui, lavėjant dėmesiui, atminčiai, plėtojantis kalbai, kinta ir pasaulio pažinimo galimybės (Monkevičienė, O., ir kt.,

2001). Todėl yra labai svarbu, vaikui sudaryti visas galimybes tą pasaulį pažinti kuo geriau ir plačiau. Taip pat daugumoje teisės aktų (Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa, 2002; Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, 2014) yra akcentuojamas tinkamos ugdymosios aplinkos kūrimas, kuris skatintų aktyvų vaikų ugdymąsi. Remiantis A. Juodaitytės (2002) atliktu vaikų patirties fenomenologiniu tyrimu ankstyvojoje vaikystėje, išryškėja, jog 3-6 metų vaikų patyrimas plėtojamas per laisvą sąveiką su aplinka ir patyrimą kaupia kaip visuminį, reikšmingą jų socializavimui(si), gyvenimui ir mokymui(si).

Ugdymo erdvė turi būti turtinga, teikianti vaikui daugybę galimybių pažinti pasaulį, bei ugdytis kuo įvairesnius gebėjimus. Vaiko ugdymui turi įtakos tiek mikro aplinka (vaiko grupė), tiek makro aplinka (viso pastato erdvės, lauko žaidimo aikštynai, įstaigą supanti vietovė ir kt.) (Lansbergienė A., Jankauskienė L., 2004). Priešmokyklinio amžiaus vaikas – laisvas, spontaniškas, žingeidus, žaismingas. Suprantamas ir jo poreikis saugios, stimuliuojančios ir turtingos aplinkos, kuri atlieptų jo teisę gauti universalų sėkmingą ugdymą, kuris leistų jam realizuoti visas savo galimybes. Ugdymo aplinka – tai dinamiška ugdymo erdvė, kuriama ir veikama pedagogo, vaiko ir kitų ugdymo proceso dalyvių bei išeinanti už įprasto ugdymo proceso ribų į kitas formalias ar neformalias erdves (Jucevičienė, 2001). A. Šarskuvienė (2013) pranešime „Sėkmingo ugdymo organizavimo kriterijai akcentuoja aplinkos įtaką sėkmingam ugdymuisi teikdama, jog „patalpa tarsi rūbas kuris turi būti estetiškas, patogus, nuolat keistis, atsinaujinti ir stebinti“. Mokymosi aplinkos – tai edukacinę vertę turinčios žmonių gyvenimo bei veiklos erdvės, įgalinančios individo asmeninį tobulėjimą, realizuojamą per mokymosi pastangas (Jucevičienė, 2001). Edukacinė aplinka turi turėti edukacinį poveikį individui ir kurti edukacinę vertę, t.y. edukacinėmis priemonėmis įgalinti vaiką spręsti jam kylančias gyvenimo ir veiklos problemas (Gaučaitė, Kazlauskienė, 2012).

A. Petkevičienė (2008, p. 8) teigia, kad ugdomajai aplinkai priešmokyklinio ugdymo grupėje skiriamas vis didesnis dėmesys. „Grupės aplinka daro didelę įtaką kiekvieno vaiko ugdymosi patirčiai. Pedagogų tikslas – kruopščiai apgalvoti, kaip turi būti sutvarkyta erdvė, kad ji skatintų visapusišką vaiko raidą. Turi būti sudarytos sąlygos atsiskleisti ir būti gerbiamam, vertinamam. Aplinka turi būti tokia, kad vaikas galėtų augti ir ugdytis, tyrinėti, pažinti pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiais“. V. S. Glebuvičienė, O. Monkevičienė ir kt. (2003) išskiria aplinkos kūrimo principus, kuriais reikėtų vadovautis, siekiant sukurti vaiko ugdymuisi palankią edukacinę aplinką:

- Pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves pačių vaikų veiklai;
- Skatina pačius vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai;
- Pripažįsta vaiko teisę rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą;

- Taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;
- Pedagogas vaikui daro poveikį modeliuodamas aplinką, ją keisdamas, pritaikydamas turtindamas.

Tačiau, R. Gaučaitės, A. Kazlauskienės ir kt. (2012) nuomone, pagrindinis ugdomosios aplinkos organizavimo principas – jos patogumas ir tinkamumas realizuoti vaiko sėkmingą ugdymąsi. Autorės pabrėžia, kad būtina sąlyga visų ugdymo aplinkų (psichologinės, fizinės, pedagoginės, socialinės) suderinimas. Fizinė aplinka (baldai, knygos, priemonės, ar kt.) turi būti sutvarkytos taip, kad įvairioms veikloms atlikti pakaktų reikalingų priemonių, kad jos būtų lengvai prieinamos ir pasiekiamos vaikams, kad ugdomoji erdvė būtų nesunkiai pertvarkoma taikant įvairius metodus, formas ir kt. Psichologinė aplinka – rūpinimasi kiekvienu atskirai ir visiems kartu. Tai sudaro tinkamas bendradarbiavimo įgūdžių plėtotės, saviraiškos sąlygas, išryškina kiekvieno vaiko kitonišką patyrimą ir jo plėtimą. Socialinės aplinkos aspektams priskiriama vaiko psichologinė savijauta, pedagogo vaidmuo ir jo elgesys, vaikų tarpusavio santykiai (Gučaitė, Kazlauskienė, 2012).

A. Šarkuvienė (2012) prioritetą skiria ugdomosios aplinkos apipavidalinimui, jos patogumui. Tyrėjos manymu, sensoriškai turtinga aplinka stimuliuoja smegenis ir skatina vaiką ugdytis. Taigi, kuriama saugi, patogi ir funkcionali ugdymosi aplinka, kuri skatina vaiko aktyvumą, smalsumą ir norą veikti. Apibendrintai galima būtų teigti, kad šiuolaikinė ugdymo aplinka kuriama atsižvelgiant į vaiką, kurioje užtikrinama galimybė ugdytis savarankiškai, grupėje ar kolektyve, sudarant tinkamas sąlygas jo saviraiškai ir prigimtinių galių plėtočiai. Pažymėtina ir tai, kad siekiant sėkmingo vaikų ugdymo ugdomoji aplinka turi būti psichologiškai saugi, aprėpanti tiek fizinius (taikomi ugdymosi metokai, ugdymo turinys, priemonės), tiek socialinius (vaiko nuotaika, pedagogo vaidmuo ir elgesys, vaikų tarpusavio santykiai) bendravimo ir bendradarbiavimo aspektus.

Petkevičienė (2008) teigia, kad grupės aplinka daro įtaką vaikų jausmams, pasitikėjimui savimi, santykiams. Nuo aplinkos sukūrimo priklauso, kaip sėkmingai bus pasiekti užsibrėžti tikslai. Šiandien ugdomoji aplinka yra suprantama kaip erdvė, kurią sukuria pedagogas su savo ugdytiniais, kurioje pripažįstama kiekvieno vaiko teisė būti aktyviu ugdymo proceso dalyviu. Grupė turėtų būti panaši į vaikams skirtą aktyvios veiklos studiją, tyrimų, problemų sprendimo ieškojimų ir atradimų erdvę, orientuotą į vaikus.

Kaip nurodo S. Neifachas (2008 b, p. 6), „ugdomoji aplinka yra nusakoma kaip socialinė ir kultūrinė ugdymo institucijos erdvė, kurioje vyksta nuolatinis, įvairiapusis vaiko ugdymo ir saviugdos procesas. Joje ugdytiniai turi jaustis gerai, jaukiai, saugiai. Nereikėtų pamiršti, kad vaikas – individualybė, o vienas svarbiausių ikimokyklinio ugdymo institucijos tikslų – formuoti vaiko vertybinį santykį su jį supančia gamtine, socialine ir kultūrine aplinka. Reikėtų siekti, kad

naujai įgytas patyrimas sietūsi su jau turimu ir papildytų jį, kad vaiką suptų patrauklios ugdymo priemonės, polifunkcionalūs daiktai. Taigi pažinti vaiką supančią aplinką, formuoti jo gyvenimo būdą, pagelbėti surandant savo vietą suaugusiųjų pasaulyje yra uždaviniai, kuriuos padeda spręsti gerai organizuota ugdymoji veikla“.

Pasak A. Petkevičienės (2008), pedagogas turi padėti vaikams ugdytis, jis turi nukreipti ugdymąsi reikiama linkme, drąsinti vaikus bei stebėti jų pažangą. Grupės aplinkos kokybę rodo vaikų stebėjimas – kaip vaikai kontaktuoja su aplinka ir tarpusavyje, kaip įsitraukia į veiklą, ar visos priemonės yra funkcionalios ir prieinamos, ar vaikams patogiu netrukdomas vieni kitiems ką nors veikti, ar vaikams sudarytos sąlygos turėti savo asmeninį daiktą grupėje.

A. Petkevičienė (2008) nurodo, jog kuriant ugdymo aplinką, yra labai svarbu, kad:

- Grupės erdvėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui;
- Aplinka turi būti sukurta taip, kad vaikas jaustųsi šeiminingas – kad galėtų netrukdydamas kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai;
- Aplinka turi būti jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti, ugdytis;
- Grupės erdvė turi būti padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai galėtų individualiai bei grupelėse ugdytis ir būtų paliekama erdvės judėjimo laisvei;
- Būtina patalpas, baldus, įrangą bei ugdymo priemones pritaikyti vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti;
- Turtinti grupės aplinką naujomis priemonėmis, naujais stendais.

Mokslininkė teigia, kad ugdomosios priemonės yra suskirstomos į dvi grupes: pagrindines, be kurių sunku laiduoti ugdymo kokybę, ir pageidautinas, kurios papildo materialinę bazę moderniomis šiuolaikiškomis arba vaikams naudingomis, patraukliomis priemonėmis. Pedagogas turėtų pasirūpinti, kad būtų sukurta vaiko augimui ir brendimui tinkama aplinka.

Darytina išvada, kad tinkamai suprojektuota ugdymo aplinka ir jos pritaikymas vaiko individualiems poreikiams patenkinti, yra ugdymo sėkmę laiduojantis veiksnys. Ugdymosi procese pedagogas yra tos aplinkos kūrėjas, veiklos organizatorius ir išgyvenimų reguliuotojas.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

Atliktas tyrimas yra grindžiamas šiomis metodologinėmis nuostatomis:

- **Humanistine (A. Maslow, C. Rogers)** koncepcija, kuri ugdymo procesą apibrėžia kaip visuminį procesą, o ne atskirus fragmentus. Remiantis šia nuostata, ugdymo procese turi dalyvauti ir už jo kokybę atsakyti visi su tuo susiję asmenys (institucijos). Humanizmo filosofija paremtame ugdyme vyrauja demokratinis ugdymo stilius, paremtas žmogiškaisiais santykiais. Šiomis ugdymo sampratomis remiantis yra grindžiamas priešmokyklinio ugdymo procesas.
- **Pragmatizmo (J.Dewey) filosofijos** nuostata, jog ugdymas yra vaiko poreikius, interesus ir gebėjimus atitinkančios individualios patirties kaupimo organizavimas. Pragmatizmo šalininkų nuomone, ugdymo kokybė priklauso nuo sugebėjimo organizuoti ir vykdyti ugdytinių interesus ir poreikius atitinkantį ugdymą.
- **Progresyvistinėmis (Dž. Duji)** nuostatomis, akcentuojančiomis vaiko individualumo, unikalumo pripažinimą, savanorišką ir laisvą ugdytinio apsisprendimą ir pedagogo vidinę laisvę, kuriant, vykdant veiklas bei priimant kitus pedagoginius sprendimus, vedančius sėkmingos, kūrybingos ir atsakingos asmenybės ugdymo(si) link.

Pasirinkta empirinio tyrimo rūšis - atvejo tyrimas. B. Bitino teigimu (2006, p.90), atvejo tyrime „tiriamam objektui atstovauja keli (ar net vienas) tipiška individualūs objektai“. Šiuo atveju tirtos tik Šiaulių mieste dirbančių priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų, kurių vaikai lanko priešmokyklinės ugdymo grupes, nuomonės apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę.

2.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo tikslas: identifikuoti priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir tėvų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės būklę ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose.

Tyrimo tikslui ir uždaviniams pasiekti, pasirinkta kiekybinio ir kokybinio tyrimo derinimo strategija.

Siekiant numatyto tikslo, įgyvendinti šie **tyrimo etapai:**

1. Mokslinės literatūros ir švietimą reglamentuojančių dokumentų analizė.
2. Tyrimo objekto nustatymas, problemos bei tyrimo tikslo, uždavinių formulavimas.
3. Tyrimo instrumentų anketų parengimas.
4. Tiriamųjų anketinė apklausa.
5. Tyrimo duomenų apdorojimas ir analizė.
6. Išvadų formulavimas, rekomendacijų parengimas.

Tyrimo instrumentas. Tyrimui atlikti buvo sudaryti tyrimo tikslus ir uždavinius atitinkantys klausimynai. Tyrimo duomenų rinkimui taikytas anketinės apklausos metodas (1 ir 2 priedas), tikintis atskleisti ugdytojų (priešmokyklinio ugdymo pedagogų) ir priešmokyklinio ugdymo paslaugų vartotojų (priešmokyklinio ugdymo grupės lankančių vaikų tėvų) požiūrį į priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Šiaulių miesto švietimo įstaigose, jos tobulinimo galimybes bei trukdžius. Tyrimu siekiama identifikuoti veiksnius, kurie labiausiai lemia vaikų kokybišką ugdymą priešmokyklinėse grupėse.

Tiek priešmokyklinio ugdymo pedagogams, tiek tėvams buvo sudarytos mišraus tipo anketos su uždariais ir atvirais klausimais. Anketų struktūrą sudaro įvadinė ir pagrindinė dalys. Įvadinėje anketų dalyje pateikiamas trumpas tyrimo pristatymas ir informacija respondentams apie anketos pildymą. Pagrindinę anketų dalį sudaro demografinis ir diagnostinis blokas. Tyrimas buvo grindžiamas geranoriškumo, sąžiningumo ir konfidencialumo principais. Siekiant gauti objektyvius ir nuoširdžius respondentų atsakymus, anketose buvo akcentuotas ir užtikrintas apklausos anonimiškumas ir konfidencialumas. Laikytasi tyrimo etikos.

Pedagogams skirtoje anketoje, **1-6 klausimai** buvo skirti išsiaiškinti demografinius duomenis: tiriamųjų lytį, amžių, išsilavinimą, pedagoginį darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją bei darbo vietą.

7-13 klausimais buvo siekta išsiaiškinti pedagogų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo kokybę: kas jiems yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas, ar jis yra svarbus, kas yra atsakingas už kokybiško priešmokyklinio ugdymo suteikimą, su kokiomis sampratomis siejasi kokybiškas ugdymas, kokį ugdymą gauna vaikai įstaigoje, kurioje jie dirba, kas skatina ir kas slopina siekti kokybiško ugdymo.

14-20 klausimais buvo siekta išsiaiškinti pedagogų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą: kiek vaikų yra vienoje grupėje, kiek pedagogų dirba vienoje grupėje, koks ugdymo organizavimo modelis taikomas jų įstaigoje, ar su vaikų grupe dirba ir kiti savo srities specialistai.

21 ir 22 klausimais buvo siekta sužinoti pedagogų nuomonę apie jų vaidmenį, teikiant kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas: kaip pedagogas turėtų elgtis, kokius ugdymo metodus naudoti, kuo remtis organizuojant kokybišką ugdymo procesą.

23 klausimu buvo siekta išsiaiškinti pedagogų edukacinės aplinkos, kurioje jie dirba vertinimą.

Tėvams, kurių vaikai lanko priešmokyklinę ugdymo grupę, skirtoje anketoje, **1-4 klausimai** buvo skirti išsiaiškinti demografinius duomenis: tiriamųjų lytį, amžių, išsilavinimą bei švietimo įstaigos tipą, kuriame jų vaikas lanko priešmokyklinę ugdymo grupę.

5-9 klausimais buvo siekta išsiaiškinti tėvų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo kokybę: kas jiems yra kokybiškas priešmokyklinis ugdymas, ar jis yra svarbus, kas yra atsakingas už kokybiško priešmokyklinio ugdymo suteikimą, su kokiomis sampratomis siejasi kokybiškas ugdymas, ar ugdymas yra kokybiškas įstaigoje, kurioje mokosi jų vaikas, kas skatina ir kas slopina siekti kokybiško ugdymo.

10-13 klausimais buvo siekta išsiaiškinti tėvų nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą: ar juos tenkina teikiamos priešmokyklinio ugdymo paslaugos, jų organizavimo modelis.

17 klausimu buvo siekta sužinoti tėvų nuomonę, apie tai, kaip turėtų elgtis pedagogas, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo.

19 klausimu buvo siekta išsiaiškinti, kaip tėvai vertina edukacines aplinkas, kuriose ugdomi jų vaikai.

Iš viso, priešmokyklinio ugdymo pedagogams skirtoje anketoje, buvo pateikti 23 klausimai: 17 uždaro tipo klausimų, 3 atviro tipo klausimai ir 3 pusiau atviro tipo klausimai. O tėvams skirtoje anketoje buvo pateikti 19 klausimų: 10 uždaro tipo klausimų, 3 atviro tipo klausimai ir 6 pusiau atviro tipo klausimai.

Anketas parengė ir tyrimą atliko darbo autorė, remdamasi V. S. Glebuvičienės, O. Monkevičienės, A. Tarasonienės, K. Stankevičienės, (2003) atlikto tyrimo „Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai“ gautais duomenimis bei išskirtais priešmokyklinio ugdymo(si) veiksniais ir kriterijais, taip pat remtasi O. Monkevičienės, V.S. Glebuvičienės, K. Stankevičienės, M. Jonilienės, S. Montvilaitės, A. Mazolevskienės (2009) atlikto tyrimo „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė“ ataskaita bei R. Pranaitytės (2011) atliktu tyrimu „Edukaciniai veiksniai, sąlygojantys vaikų kokybišką ugdymą ikimokyklinėse įstaigose“, taip pat tyrime buvo naudojamos šios autorės sukurtos lentelės.

Tyrimo dalyviai. Vykdamas anketinę apklausą, buvo taikomas tikslinės atrankos principas. Pagrindiniai tyrimo dalyvių atrankos kriterijai – Šiaulių miesto priešmokyklinio ugdymo pedagogai ir tėvai, kurių vaikai lanko priešmokyklinio ugdymo grupes. Gavus švietimo įstaigų, kuriose vykdoma priešmokyklinio ugdymo programa, žodinius vadovų sutikimus, tyrimas atliktas 24 - iose miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir 8 mokyklose.

Tyrimo imtis. Atliekant tyrimą buvo išdalinta 200 anketų: 50 anketų priešmokyklinio ugdymo pedagogams ir 150 anketų priešmokyklinio ugdymo grupes lankančių vaikų tėvams. Pedagogų anketų grįžtamumas 68%, tėvų – 45%. Iš išdalintų anketų sugrįžo ir informatyvios bei tinkamos analizavimui buvo tik 34 priešmokyklinio ugdymo pedagogų anketos ir tik 67 tėvų anketos. Iš viso buvo analizuojama 101 anketa, kurios yra surinktos iš 24 Šiaulių miesto švietimo

įstaigų, 20 ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir 7 mokyklų, teikiančių priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Kadangi darbe buvo derinami kiekybinio ir kokybinio tyrimų metodai, todėl buvo naudojama sumažinta respondentų imtis.

Duomenų apdorojimas. Surinktos anketos buvo analizuojamos ir atliekama kiekybinė ir kokybinė duomenų analizė. Buvo atrinktos tik tinkamai užpildytos ir analizavimui tinkamos anketos. Tyrimo statistinis duomenų apdorojimas atliktas Microsoft Word 2010 ir Microsoft Exel 2010 programomis. Tuomet vyko respondentų atsakymų kodavimas, apdorojimas, gautų duomenų lyginamas su teorine medžiaga ir galiausiai buvo daromos išvados. Vykiant kokybinę duomenų analizę ir sisteminant atviro ir pusiau atviro tipo klausimus, buvo vadovautasi B. Bitino (2006) metodinėmis rekomendacijomis. Respondentų atsakymai, išreiškiantys tą pačią mintį, sugrupuoti į kategorijas ir pateikti ryškesni jų pavyzdžiai. Išanalizavus visus duomenis, patvirtinama arba paneigiama tyrimo pradžioje suformuluota hipotezė.

3. PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PASLAUGŲ KOKYBĖ ŠIAULIŲ MIESTO ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE. EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

3.1. Pedagogų anketinės apklausos rezultatų analizė

Išanalizavus gautus duomenis paaiškėjo, jog visi tyrime dalyvavę priešmokyklinio ugdymo pedagogai buvo tik moterys. 2 lentelėje pateikiami sociodemografiniai tiriamųjų duomenys.

2 lentelė. Tyrime dalyvavusių pedagogų demografinė charakteristika (N=34)

DUOMENYS	Skaičius (procentinė išraiška %)		
	Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje dirbantys pedagogai	Mokykloje dirbantys pedagogai	Iš viso
Pedagogų darbo vieta	25 (73,5%)	9 (26,5%)	34 (100%)
Amžius			
Iki 30 m.	5 (20%)	0 (0%)	5 (14,7%)
31-40 m.	7 (28%)	4 (44%)	11 (32,4%)
41-50 m.	12 (48%)	3 (8,8%)	15 (44,1%)
51-60 m.	1 (4%)	2 (5,9%)	3 (8,8%)
Išsilavinimas			
Aukštasis universitetinis (bakalauro laipsnis)	17 (68%)	5 (55,6%)	22 (64,7%)
Aukštasis universitetinis (magistro laipsnis)	8 (32%)	4 (44,4%)	12 (35,3%)
Darbo stažas			
Iki 5 m.	5 (20%)	1 (11,1%)	6 (17,6%)
6-10 m	3 (12%)	3 (33,3%)	6 (17,6%)
11-15 m.	3 (12%)	0 (0%)	3 (8,8%)
16-20 m.	5 (20%)	3 (33,3%)	8 (23,5%)
21 ir daugiau	9 (36%)	2 (22,2%)	11 (32,4%)
Kvalifikacinė kategorija			
Pedagogas(-ė)	6 (24%)	3 (33,3%)	9 (26,5%)
Vyr. pedagogas(-ė)	17 (68%)	4 (44,4%)	21 (61,8%)
Pedagogas(-ė) metodininkas(-ė)	2 (8%)	2 (22,2%)	4 (11,8%)

Pagal 2 lentelėje pateiktus duomenis, matome, jog buvo apklaustos 25 (73,5%) pedagogės dirbančios ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir 9 (26,5%) pedagogės dirbančios mokyklose, kuriose teikiamos priešmokyklinio ugdymo paslaugos. Tokį pasiskirstymą lėmė tai, jog šiai dienai Šiaulių mieste yra 30 ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir tik 13 mokyklų (pradinių, progimnazijų), teikiančių priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Taip pat ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dažniausiai yra ne viena, o kelios priešmokyklinės ugdymo grupės. Daugiausia tyrime dalyvavusių pedagogių (44,1%) amžius yra 41-50 m.. Taip pat 32,4% pedagogių yra 31-40 m. Iki 30 metų ir virš 50 metų pedagogių nebuvo daug. Respondenčių atsakymai rodo, jog jos visos turi aukštąjį išsilavinimą, tačiau tik 35,3% pedagogių turi aukštąjį išsilavinimą ir magistro laipsnį.

Daugiausia tyrime dalyvavusių pedagogių (32,4%) turi 21 ir daugiau metų darbo stažą. Tai rodo, jog priešmokyklinėse ugdymo grupėse dirba pedagogės, turinčios didelę darbo patirtį. Tačiau, pastebima, jog daugėja ir jaunų, dar mažą darbo patirtį turinčių pedagogių. Tai galėjo sąlygoti naujų darbo vietų sukūrimas (atsiradimas) dėl priimtos įstatymo pataisos, reglamentuojančios privalomąjį priešmokyklinį ugdymą ir padidėjusį ugdomų vaikų skaičių.

Analizuojant pedagogių turimą kvalifikacinę kategoriją, matoma, jog daugiausia pedagogių (61,8%) turi vyr. pedagogo kvalifikaciją, o mažiausiai pedagogių (11,8%) turi pedagogo metodininko kvalifikaciją. Taip pat tyrime nedalyvavo nei viena respondentė, kuri turėtų pedagogo eksperto kvalifikaciją. Nors daugiau nei pusės pedagogių yra pasikėlusios savo kvalifikacines kategorijas nuo žemiausios, tačiau pedagogių eksperčių nebuvimas gali rodyti pedagogių motyvacijos stoką tobulėti arba tai, jog jos susiduria su tam tikromis kliūtimis, trukdančiomis siekti aukštesnės kvalifikacijos.

Analizuojant ir lyginant gautus rezultatus, paaiškėjo, jog ikimokyklinėse ugdymo įstaigose pedagogių, turinčių 21 ir daugiau metų darbo stažą, yra daugiau nei mokyklose. Taip pat, lyginant gautus duomenis pagal pedagogių turimą kvalifikaciją, paaiškėjo, jog ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, priešmokyklinėse grupėse dirba daugiausia pedagogių (68%), turinčių vyr. pedagogo kvalifikaciją, o mokyklose šią kvalifikaciją turinčių pedagogių yra šiek tiek mažiau (44,4%). Pedagogių, turinčių pedagogo metodininko kvalifikaciją, dirba daugiau mokyklose (22,2%) nei ikimokyklinio ugdymo įstaigose (8%) esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse. Tokie rezultatai rodo, jog nors ikimokyklinio ugdymo įstaigų priešmokyklinėse grupėse dirbančios pedagogės turi didesnę pedagoginę patirtį, tačiau mokyklose šiose grupėse dirbančios pedagogės yra labiau linkusios tobulėti ir kelti savo kvalifikacines kategorijas.

Įgyta kvalifikacinė kategorija, darbo stažas ir turimas pedagogo išsilavinimas yra labai svarbūs veiksniai, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo. Pedagogo išsilavinimas ir tolesnis tobulinimasis savo srityje, patirties kaupimas rodo pedagogų pasiruošimą suteikti kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas savo ugdytiniams. Šiame tyrime dauguma dalyvavusių pedagogių turi sukaupę didelę pedagoginę patirtį, įgiję aukštą pedagogo kvalifikaciją, o tai leidžia daryti išvadą, jog gauti atsakymai yra svarūs ir reikšmingi.

Atliekant tyrimą, buvo siekta išsiaiškinti pedagogių nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą ir svarbą bei veiksnius padedančius/trukdančius jo siekti.

Respondentų nuomonei išsiaiškinti buvo panaudotas nebaigtų sakinių metodas. Pedagogai turėjo užbaigti sakinį „*Mano nuomone, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra...*“. Į šį atviro tipo klausimą atsakė ne visi pedagogai. Savo nuomones pareiškė 30 pedagogių. Išanalizavus gautus duomenis, pedagogių atsakymai suskirstyti į keturias kategorijas, kurios atskleidžia tiriamųjų

kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą. Išskirtos kategorijos buvo suskirstytos į smulkesnes subkategorijas. Gauti duomenys pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. **Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata (N=30)**

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Vaiko visapusiškas ugdymas	Paruošimas mokyklai	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	9	„vaiko pasiruošimas eiti į mokyklą.“; „kai ugdytinis ruošdamasis į mokyklą išmoksta svarbiausių dalykų.“; „labai svarbi, nes įgytos žinios padės toliau sėkmingai augti, bręsti ir mokytis mokykloje.“; „sąlygų sudarymas, užtikrinti darnų, įvairiapusį vaiko ugdymą, ruošiantis į mokyklą.“; „svarbi vaiko tobulėjimui, ugdymui, pasiruošimui mokyklai.“; „atsižvelgiant į kiekvieno vaiko protines galias, ugdomosi poreikius, padėti pasirengti mokytis.“; „užtikrinti kiekvieno vaiko mokyklinę brandą, priešmokyklinio ugdymo pedagogams bendradarbiaujant su tėvais(globėjais) ir kitais specialistais.“; „optimalus vaiko raidos užtikrinimas, jos vystymasis, vaiko brandumas mokyklai.“; „<...> ir jo akademinų žinių gilinimas, vaiko tinkamas paruošimas mokyklai.“;
		Mokykla	2	„Glaudžiai siejama su bendrojo ugdymo kokybe, siekiama užtikrinti brandaus jaunuolio gyvenimo kokybę.“; „yra labai svarbi, nes ji lemia tolesnio ugdomosi kokybę.“;
	Vaikų individualių poreikių tenkinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„atsižvelgiant į kiekvieno vaiko protines galias, ugdomosi poreikius, padėti pasirengti mokytis.“
		Mokykla	4	„<...>vaikų individualybių ugdymas, pagalba vaikui visapusiškai atsiskleisti,...>“; „<...>Tai nenutrūkstamas procesas, kurio metu, pasitelkiant įvairius būdus, metodus, aplinką ir t.t. įtraukiant tėvus ir kitus šeimos narius, siekiama kryptingo kiekvieno vaiko ugdymo, „<...>poreikių tenkinimo.“; „žinių suteikimas pagal amžių ir poreikį,<...>“;
	Socialinių įgūdžių ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„vaiko tinkamo elgesio ugdymas <...>“;
		Mokykla	3	„Kai vaikai į mokyklą eina pasitikintys savo jėgomis bei gebėjimais, mokantis bendrauti ir bendradarbiauti.<...>“; „<...>tinkamų įgūdžių formavimas,<...>“; „<...>žingeidumo skatinimas.“;
	Kūrybiškumo ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„<...>kūrybiškumo skatinimas,<...>“;
		Mokykla	2	„Nuolatinis vaikų kūrybiškumo skatinimas,...>“ „Kūrybingas, įdomus ugdymas.“
	Programoje numatytų tikslų įgyvendinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„priemonių visuma, kurios padeda pasiekti konkrečių ugdymo(si) tikslų. Priešmokyklinis ugdymas apima keletą etapų: planavimą, veiklos organizavimą, vertinimą.“; „suteikiant palankias sąlygas visoms vaiko kompetencijoms plėtoti.“
		Mokykla	1	„<...> Kai įgyvendinami priešmokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai.“
Visapusiškas ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„sėkmingas kiekvieno vaiko vystymasis visomis prasmėmis.“	
	Mokykla	1	„bendras asmenybės lavinimas.“	
	Vaiko laimė	Mokykla	1	„<...>laimingas vaikas,<...>“;
Bendradarbiavimas	Bendradarbiavimas su tėvais	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„užtikrinti kiekvieno vaiko mokyklinę brandą, priešmokyklinio ugdymo pedagogams bendradarbiaujant su tėvais(globėjais) ir kitais specialistais.“; „aktyvus bendradarbiavimas su tėvais, nes tėvai ikimokyklinio ugdymo paslaugų teikėjai, kurie turi išmanyti vaiko raidą.“;

				„<...>Tėvų, pedagogų bendradarbiavimas, „<...>bendradarbiaujantys tėvai.<...>“;
		Mokykla	1	„<...>glaudūs bendruomenės ryšiai.“; „užtikrinti kiekvieno vaiko mokyklinę brandą, priešmokyklinio ugdymo pedagogams bendradarbiaujant su tėvais(globėjais) ir kitais specialistais.“; „<...>įstaigos komandinis darbas.“;
	Bendradarbiavimas su įstaigos bendruomene	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„<...>glaudaus visų bendruomenės narių bendradarbiavimo ir bendravimo formavimas,<...>“; „vaikų visapusiškas ugdymas, kurį labai įtakoja <...> bei tėvų aktyvus įsitraukimas į šį procesą.“;
		Mokykla	2	„<...>ugdymo priemonės.“; „sudaryta tinkama aplinka, priemonės pagal vaikų amžių ir galimybes.<...>“;
Tinkama edukacinė aplinka	Edukacinių priemonių gausa ir įvairovė	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„vaikų įvairių kompetencijų ugdymas, pasitelkiant kuo įvairesnes ir priemones, metodus.“; „vaikų visapusiškas ugdymas, kurį labai įtakoja <...>, priemonių gausa,<...>“;
		Mokykla	2	„<...>tinkama edukacinė aplinka, <...>“; „aplinka,<...>“; „sudaryta tinkama aplinka, priemonės pagal vaikų amžių ir galimybes.<...>“;
	Funkcionalios, poreikius atitinkančios edukacinės erdvės	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„<...>tinkama edukacinė aplinka, <...>“; „aplinka,<...>“; „sudaryta tinkama aplinka, priemonės pagal vaikų amžių ir galimybes.<...>“;
		Mokykla	1	„vaikų visapusiškas ugdymas, kurį labai įtakoja edukacinė aplinka, <...>“;
Pedagogo profesionalumas		Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„Profesionalus pedagogas,<...>“; „<...>pedagogo kompetencija,<...>“; „Paslaugas profesionalias teikianti institucija, joje dirbantys pedagogai“;
		Mokykla	3	„Išradingas pedagogas,<...>“; „Aktyvus, kūrybingas pedagogas, gebantis sudominti vaikus.<...>“; „vaikų visapusiškas ugdymas, kurį labai įtakoja <...> pedagogų sumanumas, atsidasavimas ir kompetentingumas<...>“;

Analizuojant 3-oje lentelėje pateiktus rezultatus, matome, jog remiantis pedagogų atsakymais užbaigiant sakinį „*Mano nuomone, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra...*“ buvo išskirta kategorija „Vaiko visapusiškas ugdymas“, kurią iliustruoja 7 subkategorijos: „Paruošimas mokyklai“, „Individualių poreikių tenkinimas“, „Socialinių įgūdžių ugdymas“, „Kūrybiškumo ugdymas“, „Programoje numatytų tikslų įgyvendinimas“, „Visapusiškas ugdymas“ ir „Vaiko laimė“, o šias subkategorijas iliustruoja 29 respondentų teiginiai. Ryškiausiai kategoriją „Vaiko visapusiškas ugdymas“ iliustruoja subkategorija „Paruošimas mokyklai“, kurios turinį atskleidžia 11 teiginių. Per pusę mažiau teiginių (5) iliustruoja antrąją subkategoriją „Individualių poreikių tenkinimas“ bei „Socialinių įgūdžių ugdymas“ (4 teig.). Tačiau analizuojant pedagogų, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose, nuomones, būtent prie „Paruošimo mokyklai“ subkategorijos pedagogų mintys skyrėsi labiausiai. Daugiau teiginių (9), iliustruojančių šią subkategoriją, pateikė pedagogės dirbančios ikimokyklinio ugdymo įstaigose, o tai rodo, jog respondentės priešmokyklinio ugdymo kokybę labiau sieja su vaiko pasiekimais, pasiruošimu toliau tęsti akademinę veiklą, o pedagogės, dirbančios mokyklose, labiau akcentavo vaikų individualių poreikių tenkinimą (4 teig.) ir socialinių įgūdžių ugdymą (3 teig.). Kategoriją „Bendradarbiavimas“ iliustruoja 2 subkategorijos „Bendradarbiavimas su tėvais“ ir „Bendradarbiavimas su įstaigos bendruomene“. Šią kategoriją iš viso iliustravo 8 tiriamųjų teiginiai, kurie įrodo, jog kokybiškas priešmokyklinis ugdymas

negali vykti be pedagogų, tėvų, kitų specialistų bendradarbiavimo. Analizuojant „Tinkama edukacinė aplinka” kategorijai priklausančius 8 teiginius, buvo taip pat išskirtos 2 subkategorijos: „Edukacinių priemonių gausa ir įvairovė” (4 teig.) ir „Funkcionalios, poreikius atitinkančios edukacinės erdvės” (4 teig.). Šie teiginiai rodo, jog tinkama edukacinė aplinka ir priemonių gausa gali labai pasitarnauti, siekiant kokybiško ugdymo. Ketvirtą kategoriją „Pedagogo profesionalumas“ pagrindė mažiausiai teiginių (6 teig.). Šiose trijose kategorijose pedagogų, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose, ryškūs nuomonių skirtumai neišryškėjo. Taigi, išanalizavus tyrimo duomenis, galime teigti, jog, pedagogių nuomone, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra visapusiškas vaikų ugdymas, jų tinkamas paruošimas mokyklai, socialinių įgūdžių ugdymas, glaudus bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais ir kitais specialistais, įstaigos bendruomene, vaikų poreikius atitinkanti ir ugdymą skatinanti edukacinė aplinka bei pedagogų profesionalumas.

Siekiant dar detaliau išsiaiškinti kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą, pedagogams buvo pateikti 28 teiginiai, su kuriais jos galėjo visiškai sutikti, sutikti, iš dalies sutikti arba nesutikti. Jų atsakymai parodė, su kokiais rodikliais pedagogės labiausiai sieja kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą. Gauti duomenys pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. **Kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratos raiška (N= 34)**

Nr.	Teiginys	Pasiskirstymas procentais %			
		Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1.	Ugdymo tikslų pasiekimo laipsnis	17,6	67,6	14,7	0,0
2.	Atitikimas numatytiems ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimams	17,6	70,6	11,8	0,0
3.	Gera vaiko savijauta (nori eiti į grupę, turi draugų)	70,6	29,4	0,0	0,0
4.	Gera vaiko priežiūra (geras maitinimas, poilsis, rūpinimasis sveikata)	50,0	26,5	23,5	0,0
5.	Vaiką mylinti, rūpestinga, maloni auklėtoja	55,9	32,4	11,8	0,0
6.	Ugdytinių kompetencijų plėtotė	58,8	41,2	0,0	0,0
7.	Atitiktis visuomenės lūkesčiams.	23,5	44,1	32,4	0,0
8.	Vaikų skatinimas pažinti save	50,0	50,0	0,0	0,0
9.	Ugdytinių gyvenimo kokybė	35,3	47,1	17,6	0,0
10.	Bendrieji ugdymo tikslai įstaigos veikloje	20,6	67,6	11,8	0,0
11.	Pedagogų kvalifikacijos kėlimas	20,6	64,7	14,7	0,0
12.	Specialistų – pedagogų bendrieji gebėjimai bei darbo metodikos	44,1	52,9	2,9	0,0
13.	Vaiko paruošimas akademinėi veiklai	20,6	61,8	17,6	0,0
14.	Vaikų skatinimas kūrybiškai veiklai	61,8	29,4	0,0	0,0
15.	Ugdymo programų, orientuotų į vaikų poreikius realizavimas veikloje	61,8	38,2	0,0	0,0
16.	Ugdymo proceso organizavimas bei realizavimas	35,3	64,7	0,0	0,0
17.	Vaiko individualių galimybių atradimas ir panaudojimas	67,6	29,4	2,9	0,0
18.	Tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą	41,2	55,9	2,9	0,0
19.	Įstaigos administracijos, vadovo, pedagogų, vaikų,	38,2	58,8	2,9	0,0

	tėvų bendradarbiavimas				
20.	Vaiko paruošimas gyventi besikeičiančioje: žinių ir kūrybos visuomenėje	58,8	41,2	0,0	0,0
21.	Edukacinės grupės aplinkos sukūrimas	44,1	47,1	8,8	0,0
22.	Vertybės, kurias turi įgyti ugdytinis	44,1	55,9	0,0	0,0
23.	Įdomus, įvairus gyvenimas grupėje (laisvė žaisti, įdomi veikla, renginiai)	67,6	32,4	0,0	0,0
24.	Vaiko pasiekimai (nuolat daroma pažanga, geras vystymasis, brandumas mokyklai)	38,2	58,8	2,9	0,0
25.	Vaiko savarankiškumas ugdymu(si) tyrinėjant	50,0	44,1	5,9	0,0
26.	Nuolatinis paslaugų gerinimas	38,2	55,9	2,9	2,9
27.	Nuolatinė veiklos kaita tobulėjimo link	41,2	55,9	2,9	0,0
28.	Gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka (daug erdvės, žaislų, priemonių, estetiška, patogi)	50,0	50,0	0,0	0,0

Kaip matome iš gautų rezultatų, pedagogėms kokybiškas priešmokyklinis ugdymas daugiau ar mažiau siejasi su visais šiais išvardintais teiginiais, nes buvo tik viena pedagogė nesutikusi, su vienu teiginiu (Nuolatinis paslaugų gerinimas), tačiau labiausiai kokybiškas priešmokyklinis ugdymas respondentėms siejasi su gera vaiko savijauta (nori eiti į grupę, draugų turėjimu) (70,6%), vaiko individualių galimybių atradimu ir panaudojimu (67,6%) ir įdomiu, įvairiu gyvenimu grupėje (laisvė žaisti, įdomi veikla, renginiai) (67,6%). Tai rodo, jog pedagogės ugdymo procesą orientuoja į vaiką, jo savijautą, socialinių gebėjimų, emocinės brandos ugdymą, o ne tik į akademinis pasiekimus. Taip pat 61,8% pedagogių visiškai sutinka su teiginiais, jog kokybiškas ugdymas siejasi su vaikų skatinimu kūrybiškai veiklai ir ugdymo programų, orientuotų į vaikų poreikius realizavimu veikloje. Tokie rezultatai patvirtina A. Juodaitytės (2003) nuomonę, jog ugdymas turi būti orientuotas į harmoningos, kūrybingos, sugebančios tinkamai integruotis į visuomenę vaiko asmenybės sampratą, kurio tikslas siekti visapusiško, ne tik akademinio, bet ir socialinio, emocinio asmenybės ugdymo.

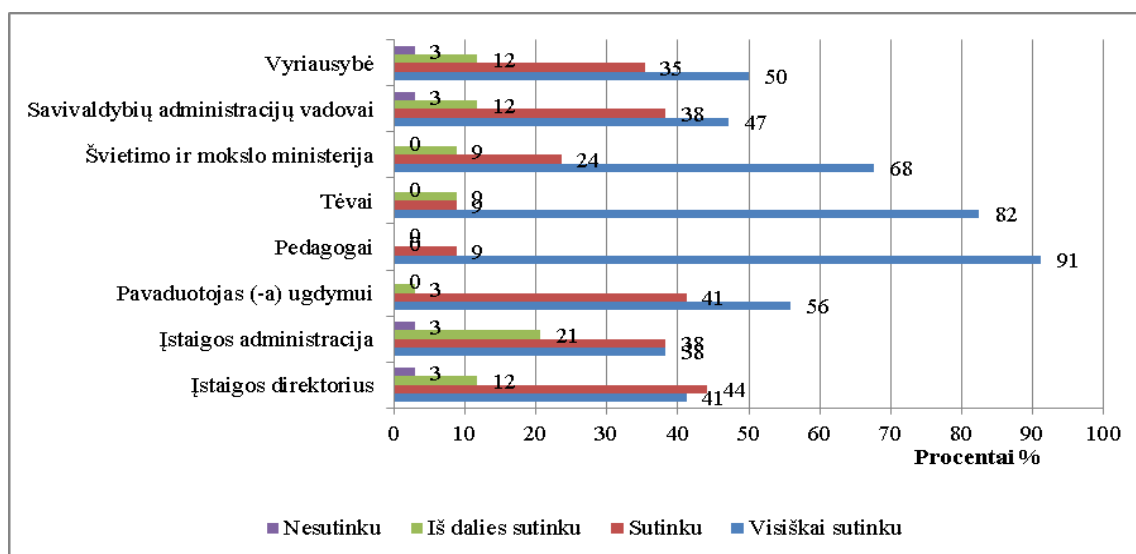
Išsiaiškinus pedagogių nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą, buvo siekta sužinoti pedagogių nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo svarbą. Šiai nuomonei sužinoti buvo užduotas pusiau atviro tipo klausimas. Pasirinkdamos atsakymo variantą pedagogės turėjo jį argumentuoti. Į šį klausimą atsakė visos 34 pedagogės, savo atsakymo neargumentavo tik 2 pedagogės. Išanalizavus gautus rezultatus paaiškėjo, jog visos pedagogės mano, jog kokybiškas priešmokyklinis ugdymas yra labai svarbus (32 ped. t.y. 94,1%) arba svarbus (2 ped. t.y. 5,9%). Pedagogių variantų pasirinkimo argumentai buvo išanalizuoti ir suskirstyti į 2 kategorijas, kurias sudaro 6 subkategorijos. Gauti rezultatai pateikiami 5 lentelėje.

5 lentelė. Kokybiško priešmokyklinio ugdymo reikšmingumas (N=32)

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai	
Labai svarbu	Tinkamas vaikų paruošimas mokyklai	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	13	„vaikas rengiamas ir ruošiamas mokyklai.“; „vaikus turi ruošti mokyklai.“; „tai lemia tolesnį sėkmingą vaikų ugdymąsi ir jo pasiekimus.“; „yra pagrindas tolimesniam ugdymuisi.“; „užtikrina kiekvieno vaiko mokyklinę brandą ir padeda jam pasirengti mokytis pradinėje mokykloje.“; „padeda vaikui pasiruošti mokyklai,<...>“; „svarbu padėti vaikui pasirengti mokytis.“; „padeda kryptingai ruošti vaikui sėkmingai ugdytis toliau.“; „vaikas daug išmoksta reikalingų dalykų, kurių reikia mokykloje.“; „atsižvelgus į kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, užtikrinama optimali vaiko raida, kuri padės pasirengti mokytis toliau.“; „tai yra „pamatas“ vaiko ugdymui(si), užtikrina optimalią vaiko raidą, atsižvelgiant į vaiko gebėjimus.“; „tai suteikia vaikui galimybę pratintis prie mokyklos reikalavimų, psichologiškai pasiruošti mokyklai.“ „turi būti kompetentingi pedagogai, turi būti tinkama aplinka ir priemonės, nes tai šis ugdymas padeda pagrindus, paruošia vaiką mokyklai.“	
		Mokykla	4	„reikia padėti pasirengti vaikui mokytis pagal pradinio ugdymo programą.“; „palengvina tolesnį mokymąsi<...>“; „paruošia vaikus tolesniam mokykliniam ugdymui.“; „<...>ugdo kritinį mąstymą, skatina motyvaciją mokymuisi.“; „palengvina <...>, , adaptaciją pirmoje klasėje,<...>“;	
	Vaikų kompetencijų ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„įgyti visų kompetencijų, esminius gebėjimus.“ „ugdomos visos vaikui reikalingos kompetencijos.“; „ugdomos gyvenimui reikiamos kompetencijos.“	
		Mokykla	3	„vaikai jaunesnio ikimokyklinio amžiaus, jiems svarbu įgyti bendras kompetencijas.“ „priešmokykliniu ugdymu siekiama padėti vaikui įgyti kasdieniniam gyvenimui bei sėkmingam ugdymuisi būtinų kompetencijų.“ „yra bendras asmenybės lavinimas.“	
	Vaikų socialinių įgūdžių ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„moko sutelkti dėmesį, atsakomybės ugdymas, mokėjimas išgirsti, pasakoti.“	
		Mokykla	5	„<...>daro įtaką vaiko tolesnei emocinei ir socialinei raidai.“; „jis formuoja tolesnį vaiko požiūrį į mokymąsi, bendravimą, bendradarbiavimą,<...>“; „diegiamos pamatinės, visuomenėje puoselėjamos vertybės, kurių laikantis vaikas galės tapti pilnaverčiu visuomenės nariu.“ „ugdomi visi reikiami socialiniai įgūdžiai, vaikas išmoksta bendrauti, bendradarbiauti, priklausyti tam tikrai grupei.“ „vaikui formuojami tinkami socialiniai įgūdžiai, kuriuos turint jam bus daug lengviau tolimesnėse klasėse.“	
	Vaikų individualių poreikių patenkinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„atsižvelgus į kiekvieno vaiko patirtį, galias, ugdymosi poreikius, užtikrinama optimali vaiko raida, kuri padės pasirengti mokytis toliau.“ „tai yra „pamatas“ vaiko ugdymui(si), užtikrina optimalią vaiko raidą, atsižvelgiant į vaiko gebėjimus.“	
	Kokybės svarba	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„bet kokio amžiaus tarpsnio ugdymas turi būti kokybiškas.“	
	Svarbu	Paruošimas mokyklai	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„tai pereinamieji metai iš darželio į mokyklą, todėl turi būti sukurta atitinkama ugdymo aplinka ir sudaromi metodai.“ „jis yra pradžia pagrindo jau reikalingo pirmoje klasėje. Vaikas, gerai pradėjęs pirmą klasę, gebės ir toliau sistemingai testuoti mokslus.“

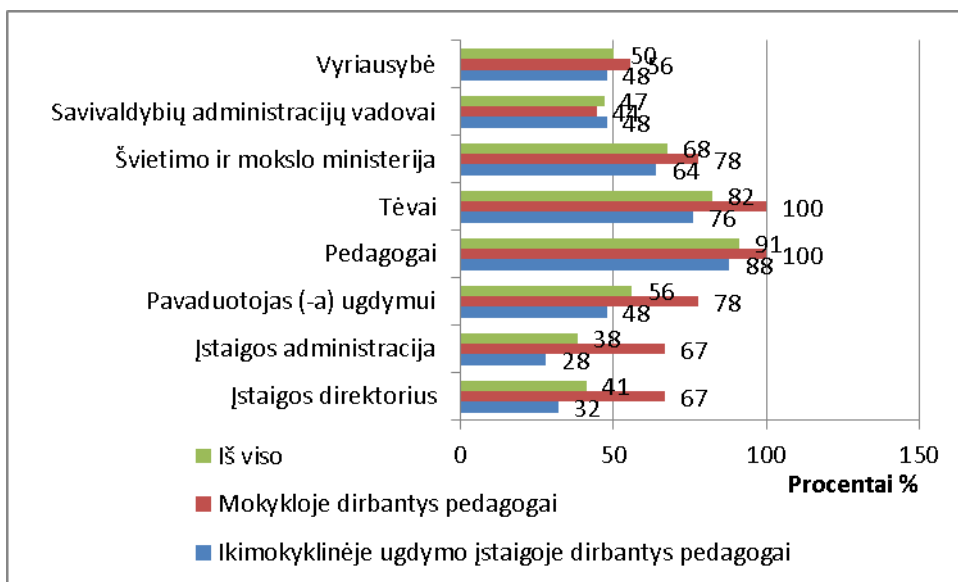
Išanalizavus 5 lentelėje pateiktus rezultatus, matome, jog pedagogių atsakymai buvo suskirstyti į 2 kategorijas, atspindinčias reikšmingumo laipsnį - „Labai svarbu“ ir „Svarbu“. Pirmąją kategoriją pagrindė 5 subkategorijos: „Tinkamas vaikų paruošimas mokyklai“, „Vaikų kompetencijų ugdymas“, „Vaikų socialinių įgūdžių ugdymas“, „Vaikų individualių poreikių patenkinimas“ ir „Kokybės svarba“. Daugiausia teiginių (17) iliustravo „Tinkamas vaikų paruošimas mokyklai“ subkategoriją. Po 6 iliustruojančius teiginius buvo pateikta „Vaikų kompetencijų ugdymo“ ir „Vaikų socialinių įgūdžių ugdymo“ subkategorijoms patvirtinti. Kaip ir analizuojant pedagogių nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą, taip ir išreiškiant nuomonę apie jo svarbą, išryškėjo skirtumai tarp pedagogių, dirbančių ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose. Pedagogės, dirbančios mokyklose, priešmokyklinį ugdymą laiko labai svarbiu dėl vaikų socialinių įgūdžių ugdymo (5 teig.) ir vaikų kompetencijų ugdymo (3 teig.), o ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančios pedagogės, laiko priešmokyklinį ugdymą labai svarbiu, dėl vaiko tinkamo paruošimo mokyklai (13 teig.), tolimesniam jo sėkmingam akademiniam mokymuisi. Dvi tyrime dalyvavusios pedagogės priešmokyklinio ugdymo reikšmingumą apibūdino svarbiu, pateikė po vieną teiginį, taip pat iliustruojantį „Pasiruošimo mokyklai“ subkategoriją. Taigi, galima teigti, jog visos tyrime dalyvavusios pedagogės neabejoja priešmokyklinio ugdymo reikšmingumu vaikui, jo tolimesnio kokybiško pažintinio, emocinio, socialinio vystymosi užtikrinimui. Pažymėtina, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančios priešmokyklinio ugdymo pedagogės kokybišką priešmokyklinį ugdymą laiko labai svarbiu dėl tinkamo vaikų paruošimo mokyklai, o mokyklose dirbančios priešmokyklinio ugdymo pedagogės jį laiko labai svarbiu dėl vaikų socialinių įgūdžių ugdymo.

Išsiaiškinus, kad beveik visos respondentės (32) kokybišką priešmokyklinį ugdymą vertina kaip labai svarbų, buvo siekta išsiaiškinti, kas, jų nuomone, yra atsakingi už ugdymo kokybę.

3 pav. Pedagogių nuomonės raiška apie atsakomybės pasiskirstymą už priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=34)

Analizuojant pedagogių požiūrį, kas turėtų būti atsakingas už priešmokyklinio ugdymo kokybę, matome, jog didžiausią atsakomybę pedagogės linkusios prisiimti pačios. Beveik visos tyrime dalyvavusios pedagogės (91%) visiškai sutinka, jog priešmokyklinio ugdymo kokybė priklauso nuo jų pačių, tačiau taip pat 82% pedagogių visiškai sutinka, jog tai priklauso ir nuo tėvų. Taip pat daugiau nei pusė (68%) respondentžių visiškai sutinka, jog Švietimo ir mokslo ministerija taip pat yra atsakinga už ugdymo kokybę. Mažiausiai atsakomybės respondentės priskyre įstaigos administracijai (visiškai su tuo sutinka tik 38% tiriamųjų).

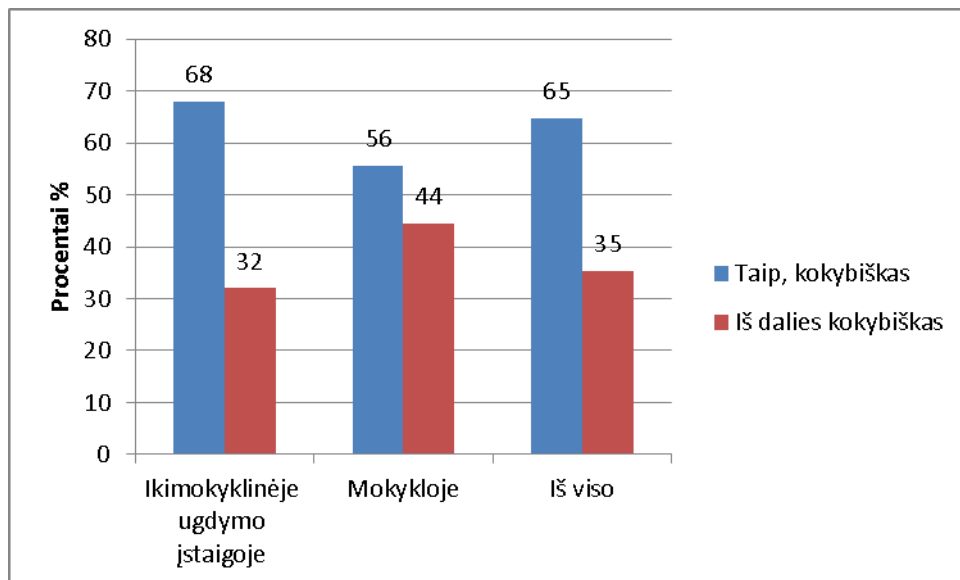
4 pav. Pedagogių nuomonės raiška apie atsakomybės pasiskirstymą už priešmokyklinio ugdymo kokybę pagal įstaigos tipą (N=34)

Iš 4 paveiksle pateiktų duomenų, matome, jog didžiausi nuomonių skirtumai išryškėjo dėl įstaigos administracijos, įstaigos direktoriaus ir pavadootojo ugdymui atsakomybės pasiskirstymo. Daugiau nei trys ketvirtadaliai priešmokyklinio ugdymo pedagogių, dirbančių mokyklose, mano, jog už kokybišką priešmokyklinį ugdymą atsakingas pavadootoja(-as) ugdymui, bei daugiau nei pusė jų (67%), visiškai sutinka su teiginiu, jog įstaigos administracija ir įstaigos direktorius yra atsakingi už priešmokyklinio ugdymo kokybę, o su šiais teiginiais visiškai sutinka beveik dvigubai mažiau priešmokyklinio ugdymo pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.

Tačiau, iš pateiktų atsakymų matome, jog, pedagogių nuomone, visi asmenys ar institucijos, tiesiogiai ar netiesiogiai besisiejančios su priešmokykliniu ugdymu, yra daugiau ar mažiau atsakingos už jo kokybę. O tai patvirtina R. Ališausko (2000, p. 83) išsakytas mintis, kad, norint suteikti kokybišką priešmokyklinį ugdymą, reikia, jog visos šiame procese dalyvaujančios institucijos ir asmenys susitartų dėl „švietimo tikslų (vertybių, modelių, kurių įkūnijimo siekiame), jų siekimo būdų (kaip, kokiais ištekliais, darbų paskirstymas ir jų atlikimo laikas ir

pan.) ir pasiekimų įvertinimo kriterijų (laukiamų rezultatų) bei sutartinių tikslų pasiekimo laipsnių“, ir tik tuomet bus garantuotas kokybiškas priešmokyklinis ugdymas.

Anketoje taip pat pedagogių buvo klausama, ar ugdytinių ugdymas, jų nuomone, yra kokybiškas įstaigoje, kurioje jos dirba. Anketoje buvo užduotas pusiau atviro tipo klausimas. Savo pasirinktą atsakymo variantą reikėjo argumentuoti.

5 pav. Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimas įstaigoje (N=34)

Kaip matome iš 5 paveiksle pateiktų rezultatų, daugiau nei pusė pedagogių teigia, jog jų įstaigose teikiamas priešmokyklinis ugdymas yra kokybiškas (65%), o daugiau nei trečdalis, jog iš dalies kokybiškas (35%). Tačiau pateikti rezultatai rodo, jog kiek daugiau pedagogių (68%), dirbančių ikimokyklinio ugdymo įstaigose, priešmokyklinį ugdymą savo įstaigoje laiko kokybišku, nei pedagogių (56%), kurios dirba mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinio ugdymo grupėse. Pažymėtina, jog ne visos tyrime dalyvavusios pedagogės pateikė savo pasirinkimo argumentus. Tai padarė tik 28 pedagogės Argumentai, kodėl pedagogės priešmokyklinį ugdymą savo įstaigoje laiko kokybišku ar iš dalies kokybišku, pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo kokybės vertinimo įstaigoje argumentavimas (N=28)

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategoriją iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Kokybiškas	Pedagogų profesionalumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	8	„dirba kvalifikuoti pedagogai.“ (3); „įstaigoje dirba kompetentingi pedagogai, nuolat savo žinias gilinantis įvairiuose seminaruose, tarpusavio bendradarbiavimu grįsti santykiai tarp pedagogų, įstaigos administracijos ir tėvų.“ „dirba atsidavę pedagogai.“; „pedagogai savo darbą atlieka kokybiškai.“; „dirba geri specialistai (socialinis pedagogas, neformaliojo ugdymo pedagogas), įstaiga turi kryptį.“; „<...>, o jiems (vaikams) tai padaryti padeda kvalifikuoti pedagogai.“
		Mokykla	3	„savo žinias visuomet stengiuosi atnaujinti ir tas žinias pritaikyti ugdymo procese., <...>“; „dirba kompetentingi specialistai.“; „dirba atsidavę, kūrybingi pedagogai.“
	Įdomios, aktyvios,	Ikimokyklinė ugdymo	3	„skatinama vaikų saviraiška, laisvė kurti nevaržomai, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes.“

	kūrybinės veiklos	įstaiga		„vaikai nori eiti į darželį, turi daug įgiję žinių veikdami, dalyvauja edukacinėse veiklose kitose erdvėse.“ „ugdymas vyksta ne tik grupėje: daug išvykų, būrelių, edukacinių renginių.“
		Mokykla	5	„<...>stengiuosi į ugdymosi procesą įtraukti kuo daugiau ir kuo įvairesnių veiklų, kurios skatintų vaikų norą ugdytis ir žingeidumą.“; „organizuojamos veiklos yra praktiškos, naudingos, ugdančios vaikų socialinius bei kitus įgūdžius, reikalingus vaikui kasdieninėje veikloje.“; „organizuoju daug įdomios, eksperimentinės veiklos, kuri leidžia vaikams išgyventi patyrimus, pojūčius, o ne tik apie juos pakalbėti.“; „<...>atliekame daug praktinės, vaikui naudingos ir įdomios veiklos. Vaikas mokosi per veiklą.“; „<...>vaikai skatinami kūrybiškai veiklai.“
	Tinkama edukacinė aplinka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„gerai įrengta ugdymo įstaiga,<...>“; „darželyje gerai aprūpintoje edukacinėje erdvėje vaikai gali daug išmolti, patirti.<...>“; „vaikams suteiktos visos reikiamos priemonės ir erdvės, kuriose vaikai gali ugdytis.“; „yra sukurta maloni, jauki ir vaiko ugdymą skatinanti aplinka.<...>“;
		Mokykla	1	„gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka,<...>“;
	Individualių vaiko poreikių tenkinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„vaikai išeina į mokyklą socialiai, psichologiškai ir fiziškai pasiruošę.“; „daug dėmesio skiriama individualiam kiekvieno vaiko fizinių ir psichinių galių brandinimui.“; „atliepiami šiuolaikiniai reikalavimai ir patenkinami vaikų individualūs poreikiai“
		Mokykla	1	„suteikiamos visos reikalingos paslaugos.“
	Vaikų noras ugdytis	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„vaikai nori eiti į darželį,<...>“;
		Mokykla	2	„vaikai gerai jaučiasi, mielai įsitraukia į įvairias veiklas.“ „daugelis vaikų noriai eina į mokyklą, gerėja jų įgūdžiai atsiranda noras sužinoti, išmolti, kurti, dalyvauti, tampa drąsesni, labiau pasitikintys savimi.“
Iš dalies kokybiškas	Edukacinių priemonių ir erdvių trūkumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„dirba kvalifikuoti darbuotojai, tačiau trūksta edukacinių priemonių.“
		Mokykla	4	„atsižvelgiama į kiekvieno vaiko interesus, tačiau trūksta įvairesnių ugdymui skirtų priemonių.“; „trūksta edukacinių priemonių.“; „Trūksta praktinės veiklos galimybių, edukacinių veiklų galimybių už mokyklos ribų, finansavimo stoka.“; „trūksta priemonių visoms idėjoms įgyvendinti.“
	Palaikymo trūkumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„mažai į veiklą įsitraukia tėvų.“ „trūksta teigiamo požiūrio ir palaikymo.“
	Papildomų darbų gausa	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„trukdo renginių organizavimai, ruošimasis jiems, dokumentacijos pildymas.“

Pagal 6 lentelėje pateiktus duomenis matome, jog visi pedagogių argumentai buvo suskirstyti į dvi kategorijas „Kokybiškas“ ir „Iš dalies kokybiškas“ ugdymas. Pirmąją kategoriją iliustravo 5 subkategorijos su 31 jų turinį pagrindžiančiu teiginiu. Subkategoriją „Pedagogų profesionalumas“ iliustravo daugiausia (11) teiginių. Taip pat pedagogės priešmokyklinį ugdymą savo įstaigoje laiko kokybišku ir dėl įdomių, aktyvių, kūrybinių veiklų organizavimo. Šią subkategoriją iliustravo 8 teiginiai. Teiginiai, iliustruojantys šią subkategoriją, įrodo, jog vaikų kūrybingumo ugdymas, veiklos, skatinančios ir motyvuojančios vaikus ugdytis yra itin svarbus komponentas, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo. Šie pedagogių atsakymai patvirtina

teorinėje darbo dalyje nagrinėtą pedagogo vaidmens svarbą, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo paslaugų užtikrinimo. Kategoriją „Iš dalies kokybiškas“ iliustravo trys subkategorijos: „Edukacinių priemonių ir erdvių trūkumas“ (5 teig.), „Palaikymo trūkumas“ (2 teig.) ir „Papildomų darbų gausa“ (1 teig.). Subkategorijos „Edukacinių priemonių ir erdvių trūkumas“ turinys atskleidė nuomonių skirtumus tarp pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose. Pedagogės, dirbančios mokyklose, įvertinę priešmokyklinio ugdymo kokybę kaip „Iš dalies kokybišką“, pasirinkimą pagrindė teigdamos, jog trūksta edukacinių priemonių ir tinkamų erdvių (4 teig.), o tuo tarpu apie erdvių skurdumą ir priemonių trūkumą ikimokyklinėse ugdymo įstaigose buvo paminėta tik viename teiginyje. Darytina prielaida, jog ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančios pedagogės palankiau vertina priešmokyklinio ugdymo kokybę savo įstaigose, nei pedagogės, dirbančios mokyklose. Tokį priešmokyklinio ugdymo pedagogių, dirbančių mokyklose, kokybės vertinimą labiausiai lėmė edukacinių erdvių ir priemonių trūkumas.

Pedagogėms taip pat buvo užduotas atviro tipo klausimas, kuriuo siekta išsiaiškinti veiksniai, padedančius siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo įstaigose, kuriose jos dirba. Gauti rezultatai buvo suskirstyti į penkias kategorijas, kurias pagrindžia lentelėje pateikiamos subkategorijos (žr. 7 lent.).

7 lentelė. **Veiksniai, padedantys siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo (N=34)**

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo	Įdomi, kūrybinga, aktyvi grupės veikla	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	13	„Pedagogo pasirinkimo laisvė vykdyti įdomias ir vaikų smalsumą skatinančias veiklas“; „Vaikų skatinimas kūrybiškai veiklai“; „Veikla įdomi, aktuali, prasminga“; „Patirtinė veikla“; „Daugybė projektų bendradarbiavimas“; „Veiklos planavimas“; „Ugdymo procesas organizuojamas nuolat ieškant įdomesnių formų ir metodų veikloms“; „Vaiko skatinimas pažinti save per įdomias veiklas“; „Vaiko savarankiškumo ugdymas tyrinėjant.“; „Įdomus, įvairus gyvenimas grupėje“; „Vaikų skatinimas pažinti save.“; „Nuolatinis paslaugų gerinimas, atliekant įdomią veiklą“; „Išsamus pažangos vertinimas“;
		Mokykla	7	„Vaikų skatinimas kūrybiškai veiklai“; „Įdomus gyvenimas grupėje“; „Vaikų pasirodymai bendruose mokyklos renginiuose“; „Kūrybiška veikla“; „Vaiko individualių galimybių skatinimas per kūrybingą, įdomią veiklą“; „Vaiko individualių galimybių atradimas ir panaudojimas“; „Aktyvios ir įdomios veiklos, sužadinančios vaikų norą mokytis“;
	Pedagogo kvalifikacija	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Pedagogų kvalifikacija“ (2); „Kompetetingi pedagogai ir kiti specialistai“; „Specialistų pasiruošimas“;
		Mokykla	3	„Pedagogo kvalifikacija“; „Pastovus žinių atnaujinimas ir tobulinimasis“; „Naujų žinių kaupimas, dalyvaujant įvairiuose seminaruose, konferencijose.“
Pedagogo asmeninės savybės	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„Asmeninis noras tobulėti“; „Asmeninis noras suteikti vaikams įdomius, turiningus užsiėmimus.“	

		Mokykla	2	„Pedagogo atsakingumas ir pareiagingumas.“ „Vaiką mylinti, rūpestinga mokytoja;“
Veiksniai, priklausantys nuo vaikų	Vaiko emocinė savijauta	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	7	„Gera vaikų savijauta;“ (2); „Gera vaiko savijauta grupėje;“; „Geras mikroklimatas;“; „Gera grupės atmosfera;“; „Geras grupės, darželio mikroklimatas;“; „Teigiama, palankus grupės mikroklimatas;“
		Mokykla	4	„Gera vaiko savijauta“ (3); „Darnūs vaikų tarpusavio santykiai (psichologinis saugumas);“
	Vaiko motyvacija	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„Vaiko smalsumas;“ „Noras išmokti, patirti, pajusti;“ „Vaikų noras veikti žaisti kurti;“
		Mokykla	1	„Teigiama dalies vaikų motyvacija mokymuisi, smalsumas;“
Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos	Įstaigos bendruomenės bendradarbiavimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„Betarpiška pedagogų – specialistų – tėvų darna, bendradarbiavimas;“; „Pedagogų komandinis darbas;“; „Įvairių specialistų bendradarbiavimas (logopedas, judesio korekcijos mokytojas, meninio ugdymo mokytoja).“
		Mokykla	1	„Kitų mokyklos specialistų pagalba tiek vaikams, tiek man, kaip specialistei.“; „Bendradarbiavimas ir konsultavimasis su labiau patyrusiais pedagogais.“
	Įstaigos sukurta edukacinė aplinka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	11	„Gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka.“ (3); „Gerai paruošta grupės aplinka;“; „Inovatyvių technologijų taikymas;“; „Ugdymo aplinka;“ (2); „Aplinka;“; „Gerai įrengta, pilna priemonių ugdymo įstaigos aplinka;“; „Edukacinės grupės aplinkos sukūrimas;“; „Sąlygų patiems vaikams veikti, tyrinėti sudarymas;“
Veiksniai, priklausantys nuo tėvų	Tėvų bendradarbiavimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	7	„Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas;“; „Tėvų noras bendradarbiauti.“; „Pedagogų, tėvų, vaikų bendradarbiavimas;“; „Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas;“; „Tėvų bendradarbiavimas;“; „Vaikų – tėvų – pedagogų bendradarbiavimas, vieno tikslo siekimas;“ „Betarpiška pedagogų – specialistų – tėvų darna, bendradarbiavimas;“
		Mokykla	3	„Geranoriški tėvai (daugelis);“; „Tėvų, administracijos bendradarbiavimas, visapusiška pagalba.“; „Tėvų bendradarbiavimas.“
Veiksniai, priklausantys nuo švietimo ministerijos	Ugdymo programa	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„Ugdymo programos orientuotos į vaikų poreikius;“

Analizuojant 7 – oje lentelėje pateiktus duomenis, matome, jog buvo išskirtos 5 kategorijos: „Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo“, „Veiksniai, priklausantys nuo vaikų“, „Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos“, „Veiksniai, priklausantys nuo tėvų“ ir „Veiksniai, priklausantys nuo švietimo ministerijos“. Pagal gautus duomenis matome, jog veiksniai, priklausantys nuo pedagogo labiausiai padeda siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo. Šią kategoriją pagrindžia 3 subkategorijos, kurias iliustruoja 31 teiginys. Pedagogių nuomone, vykdoma įdomi, aktyvi ir vaikus skatinanti ugdytis veikla yra vienas svarbiausių veiksnių (20 teig.), padedančių siekti priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo jų grupėje. Tai rodo, jog pedagogės yra aktyvios ir motyvuotos, nori suteikti kokybiškas paslaugas, kurios atitinka priešmokyklinio ugdymo programoje (2014) keliamus reikalavimus, rekomendacijas, kuriose teigiama, jog „ugdymo ir ugdymosi veikla vaikams turėtų būti įdomi, aktuali ir

prasminga, palaikanti ir stiprinanti jų mokymosi motyvaciją, padedanti įvaldyti įvairias mokymo ir mokymosi strategijas”. Šį veiksnį, kaip vieną svarbiausių ir labiausiai padedančių, nurodė beveik visos priešmokyklinio ugdymo pedagogės (13), dirbančios ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir tik pusė (7) pedagogių, dirbančių mokyklose. Tai rodo, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančios pedagogės labiau akcentuoja pedagogo organizuojamų veiklų svarbą nei mokyklose dirbančios pedagogės.

Taip pat, pedagogių nuomone, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo yra labai svarbu ir pačių vaikų nusiteikimas, motyvacija, gebėjimas grupėje išlaikyti gerą emocinį mikroklimatą. Šią kategoriją „Veiksniai, priklausantys nuo vaikų“ iliustruoja dvi subkategorijos „Vaiko emocinė savijauta“ ir „Vaiko motyvacija“, kurių turinį atskleidžia 15 teiginių. Lyginant pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose, išreikštą nuomonę, didžiausias skirtumas išryškėjo dėl subkategorijos „Istaigos sukurta edukacinė aplinka“. Šios subkategorijos turinį iliustravo 11 teiginių, išsakytų pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, ir nei viena mokykloje dirbanti pedagogė istaigos sukurto edukacinės aplinkos nepaminėjo kaip padedančios siekti ir užtikrinti kokybišką priešmokyklinį ugdymą. Apibendrinant galima teigti, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse, labiausiai kokybės padedantys siekti veiksniai yra priklausantys nuo pedagogo organizuojamų veiklų, grupėje sukurto tinkamos edukacinės aplinkos, o mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse – nuo pedagogo organizuojamų veiklų ir vaikų emocinės savijautos.

Išsiaiškinus veiksnius, padedančius siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo, pedagogės turėjo išreikšti savo nuomonę, atsakydamos į atviro tipo klausimą, kuriame buvo prašoma įvardinti, kas labiausiai trukdo siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo įstaigoje, kurioje jos dirba. Gauti atsakymai buvo išanalizuoti ir suskirstyti į 4 kategorijas, kurias iliustruoja 11 subkategorijų (žr. 8 lent.).

8 lentelė. **Veiksniai, trukdantys siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo (N=34)**

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos	Įstaigos grupių aprūpinimas priemonėmis	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	8	„Priemonių tyrinėjimams trūkumas;“; „Trūksta IKT priemonių;“; „Kanceliarinių priemonių įvairovės trūkumas;“; „Priemonių stoka;“; „Trūkumas IKT priemonių;“; „Edukacinių priemonių trūkumas;“; „Priemonių trūkumas grupėje;“; „Lėšų stygius priemonėms įsigyti;“
		Mokykla	5	„Skurdi mokymosi priemonėmis (vaizdinė medžiaga, tyrinėjimo galimybės) aplinka.“; „Norėtųsi daugiau naujų priemonių;“; „Trūkumas vaikams skirtų edukacinių žaidimų;“; „Priemonių įvairovės įdomioms veikloms atlikti trūkumas.“; „Trūksta edukacinių priemonių, žaidimų.“
	Įstaigos sukurta edukacinė	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Relaksacinių kampelių nebūvimas;“; „Grupės aplinka;“; „Kai kurių erdvių (relaksacinių, tyrinėjimo) trūkumas;“; „Skurdi aplinka;“

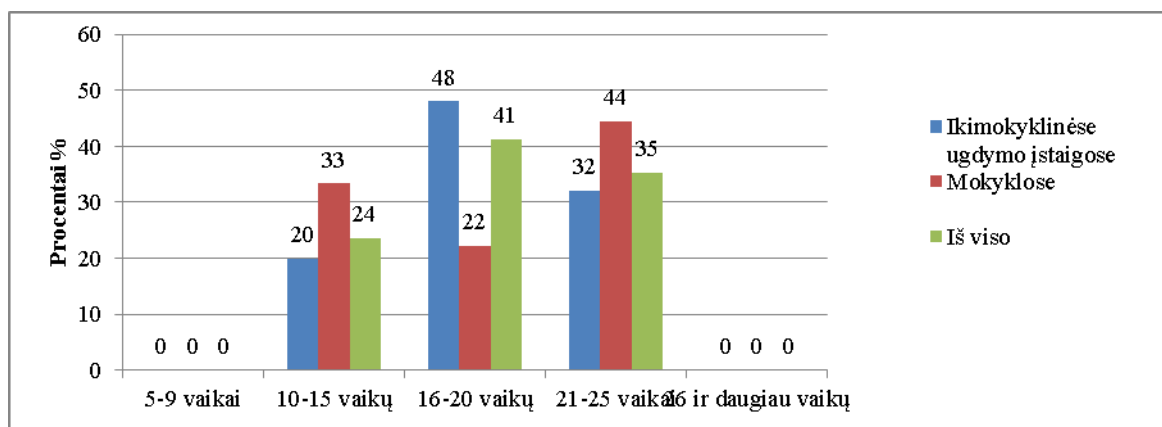
	aplinka	Mokykla	5	„Skurdi mokymosi priemonėmis (vaizdinė medžiaga, tyrinėjimo galimybės) aplinka.“; „Ugdymo įstaigos aplinka.“; „Edukacinės ugdomosios aplinkos skurdumas.“; „Edukacinės aplinkos skurdumas, tam tikrų ugdomųjų erdvių nebūvimas.“; „Edukacinės erdvės nefunktionalumas, neestetinis, nepatrauklus vaizdas.“
	Per didelį vaikų skaičių grupėje	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	5	„Didelis vaikų skaičius grupėje.“ (4) „Per daug vaikų grupėje.“
		Mokykla	4	„Didelis vaikų skaičius grupėje.“; „Per didelį vaikų skaičių grupėje.“; „Per daug vaikų.“; „Per didelį vaikų skaičių tenkantis vienam pedagogui.“
	Per didelę dokumentaciją	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„Nemažai laiko užimantis dokumentų pildymas.“; „Dokumentacijos gausa.“; „Per didelį popierizmas.“
		Mokykla	2	„Per daug dokumentacijos pildymo.“; „Dienynų, kitų popierių pildymas, kuris užima labai daug laiko.“
	Pagalbos trūkumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„Trūksta dar vieno pedagogo etato.“
		Mokykla	4	„Spec. Pedagogo, socialinio pedagogo pagalbos stoka, <...>“; „Specialistų pedagogų kaita.“; „Specialistų trūkumas (spec. Pedagogo, soc. Pedagogo).“; „Pedagogo asistento trūkumas.“
	Įstaigos vadovybė	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	„Neadekvatus vadovybės vertinimas, neigiamas požiūris, nepagrįsti kaltinimai (vadovybės).“; „Neigiamas požiūris vadovybės.“; „Iškilusių problemų sprendimų nepalaikymas vadovybės.“
		Mokykla	0	-
	Renginių gausa	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„Renginių, projektų gausa.“; „Miesto bei vietos renginių gausa.“
Veiksniai, priklausantys nuo tėvų	Tėvų abejingumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	6	„Tėvų neįsitraukimas į veiklą.“; „Menkas tėvų bendradarbiavimas.“; „Tėvų pasyvumas.“; „Trūkumas tėvų bendradarbiavimo siekiant bendrų tikslų.“; „Tėvų abejingumas.“; „Mažas tėvų įsitraukimas į ugdymą.“
		Mokykla	3	„Tėvų neįsitraukimas į ugdymo procesą.“; „Neatsakingas kai kurių tėvų požiūris į pedagogo prašymus (pamiršta renginius, priemones, raštėlius).“; „Tėvų abejingumas, nenoras bendradarbiauti.“
Veiksniai, priklausantys nuo vaiko	Vaikų elgesio problemos	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Vaikų nesugebėjimas sukaupti dėmesį.“; „Nepalankus grupės mikroklimatas.“; „Bloga vaikų savijauta.“; „Ugdytiniai nesilaikantys grupės taisyklių.“
		Mokykla	1	„Bloga vaiko savijauta.“; „Netinkamas vaikų elgesys, nesugebėjimas susikoncentruoti ir išlaikyti dėmesį.“
	Vaikų motyvacijos stoka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„Nenoras, ko nors išmokyti, o noras tik žaisti.“; „Vaikų motyvacijos mokytis trūkumas.“
		Mokykla	1	„Vaikų nenoras mokytis.“
Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo	Žinių trūkumas	Mokykla	1	„Psichologinių, stresinių situacijų, krizių valdymo įveikimo, žinių, priemonių stoka.“

Analizuojant 8-oje lentelėje pateiktus duomenis matome, jog labiausiai trukdantis siekti priešmokyklinio ugdymo kokybės veiksnys, priskirtas pirmai kategorijai „Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos“ yra „Įstaigos grupių aprūpinimas priemonėmis“. Šią subkategoriją iliustravo 13 teiginių. Priemonių trūkumą įvardijo ir ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančios pedagogės ir mokyklose dirbančios pedagogės. Tai reiškia, jog aprūpinimas

priemonėmis yra prastas visur. Mokyklose dirbančios pedagogės dar prie trukdančių veiksnių priskyrė ir edukacinių aplinkų netinkamumą (5 iliustruojantys teiginiai). Taip pat vieni iš pagrindinių trukdančių kokybės siekti veiksnių, pedagogių nuomone, yra per didelis vaikų skaičius grupėje (9 teiginiai), tėvų abejingumas (9 teiginiai) ir vaikų elgesio problemos (5 teig.).

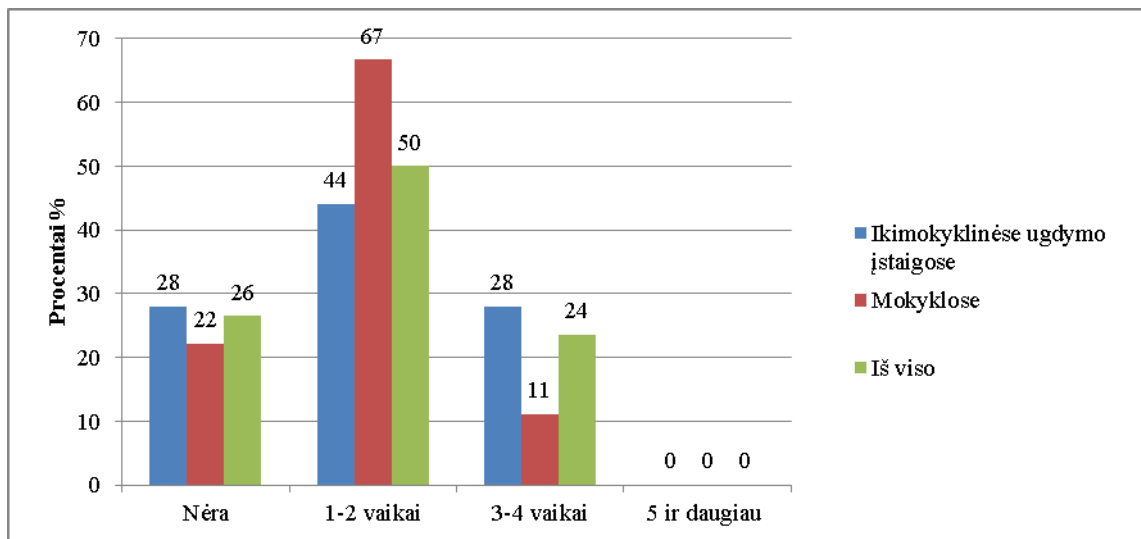
Apibendrinus veiksnius, kurie padeda ir trukdo, vykdant kokybišką priešmokyklinį ugdymą, galima teigti, jog labiausiai padeda siekti kokybės pedagogų kompetentingumas, įdomių, kūrybingų veiklų organizavimas ugdymo procese, o trukdo priemonių trūkumas, per didelis vaikų skaičius grupėse, tėvų abejingumas bei netinkamas vaikų elgesys.

Siekiant nustatyti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, buvo siekta išsiaiškinti ir šių paslaugų prieinamumą, įgyvendinimą pagal higienos normų dokumentuose nustatytus kriterijus. Pirmasis kriterijus ir pedagogų įvardintas, kaip kokybiško ugdymo trukdantis siekti veiksnys, yra vaikų skaičius grupėje. Pagal higienos normas (analizuota teorinėje dalyje), siekiant optimalaus ir kokybiško ugdymo užtikrinimo, vaikų skaičius priešmokyklinėje ugdymo grupėje negali būti didesnis nei 20. 6 pav. atspindi dabartinę situaciją priešmokyklinio ugdymo grupėse.

6 pav. Vaikų skaičius priešmokyklinio ugdymo grupėse (N=34)

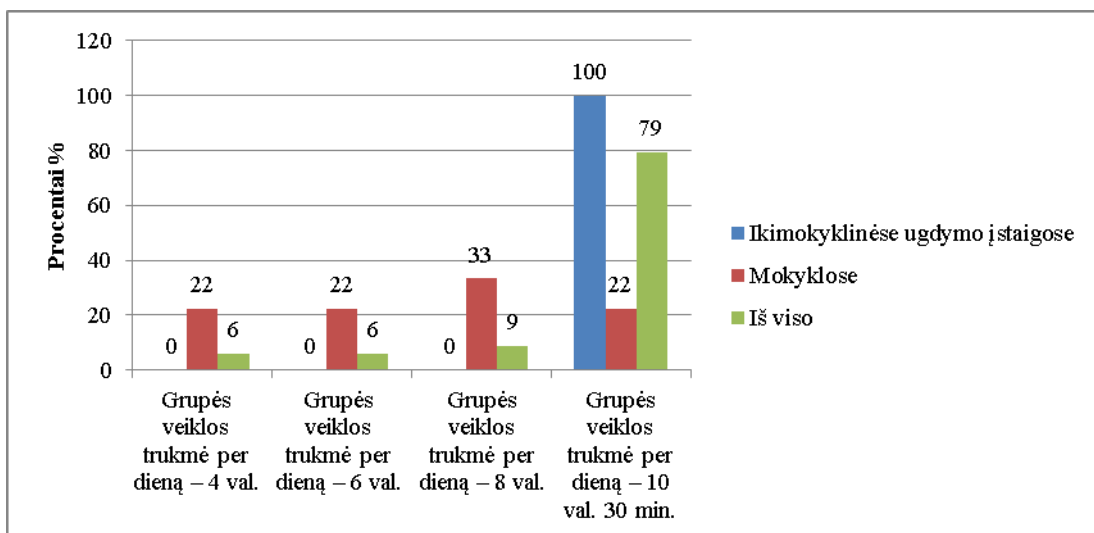
Analizuojant 5 paveikslėlyje pateiktus duomenis, matome, jog iš viso, net daugiau nei trečdalyje (35%) priešmokyklinio ugdymo grupių, vaikų skaičius yra didesnis nei rekomenduojama higienos normose. Tokiu atveju pedagogo galimybės, pažinti kiekvieną vaiką individualiai, yra labai sumažinamos. Taip pat matome, jog didesnis nei rekomenduojama vaikų skaičius grupėse dažniau pasitaiko mokyklose veikiančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse (44%) nei ikimokyklinio ugdymo įstaigose (32%). Kadangi leistinas vaikų skaičius grupėje yra nustatytas, tai, kad jis atitiktų higienos normas, tuo turi pasirūpinti įstaigos vadovybė, nepriimdama daugiau nei leistina vaikų į priešmokyklinio ugdymo grupes. Pedagogių taip pat buvo teiraujama, ar jų grupėse yra vaikų, turinčių specialiųjų poreikių. Atsakymai pateikti 7 pav.

7 pav. Vaikų su specialiaisiais poreikiais skaičius priešmokyklinėse ugdymo grupėse (N=34)

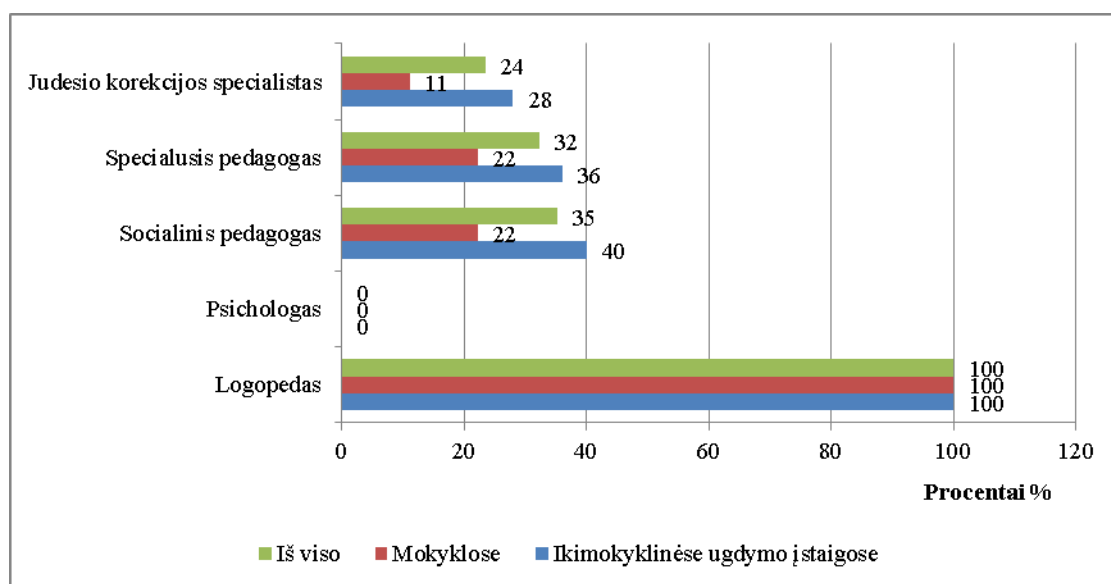
Iš gautų rezultatų matome, jog pusės apklausoje dalyvavusių pedagogų grupėse yra 1-2 vaikai, turintys spec. poreikių. Tokiems vaikams yra reikalingas specialus ir papildomas dėmesys, kurio pedagogas, turintis daugiau nei 20 vaikų grupę, be papildomo asistento, pedagogo ar kito specialisto pagalbos, nelabai gali padaryti. Taip pat matome, jog mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse, vaikų su spec. poreikiais yra daugiau nei ikimokyklinio ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse. Nors higienos normose yra teigiama, jog kiekvienas vaikas, turintis spec. poreikių, turi būti skaičiuojamas tarsi „už du“, tokiu atveju turėtų mažėti bendras vaikų skaičius grupėje, tačiau ugdymo įstaigose į tai ne visada atsižvelgiama. Kaip ir buvo pačių pedagogų išsakyta, per didelis vaikų skaičius ir per mažai pedagogų, dirbančių su vaikais tuo pat metu, yra veiksniai, kurie trukdo, siekiant užtikrinti kokybiško priešmokyklinio ugdymo paslaugas.

Pedagogių teirautasi ir apie priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelį įstaigoje, kurioje jos dirba. Nors, nuo 2016 metų rugsėjo 1 d. priimta Švietimo įstatymo pataisa, skelbianti priešmokyklinį ugdymą privalomu, o minimalus, būtinas ugdymui skirtų valandų skaičius per savaitę yra 20 val., tačiau buvo įdomu išsiaiškinti, kokių ugdymo modelių besivadovaujant dirba pedagogės. Visos ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančios pedagogės, dirba grupėse, kurių veiklos trukmė yra 10 val. 30 min. o mokyklose organizuojami ugdymo modeliai yra įvairūs. Gauti atsakymai pateikti 8 pav.

8 pav. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai (N=34)

Pedagogų taip pat buvo klausiama, kokių specialistų paslaugos yra suteikiamos ar esant poreikiui gali būti suteiktos vaikams, besiugdantiems toje įstaigose, kurioje jie dirba. Pedagogių atsakymai pateikti 9 paveiksle.

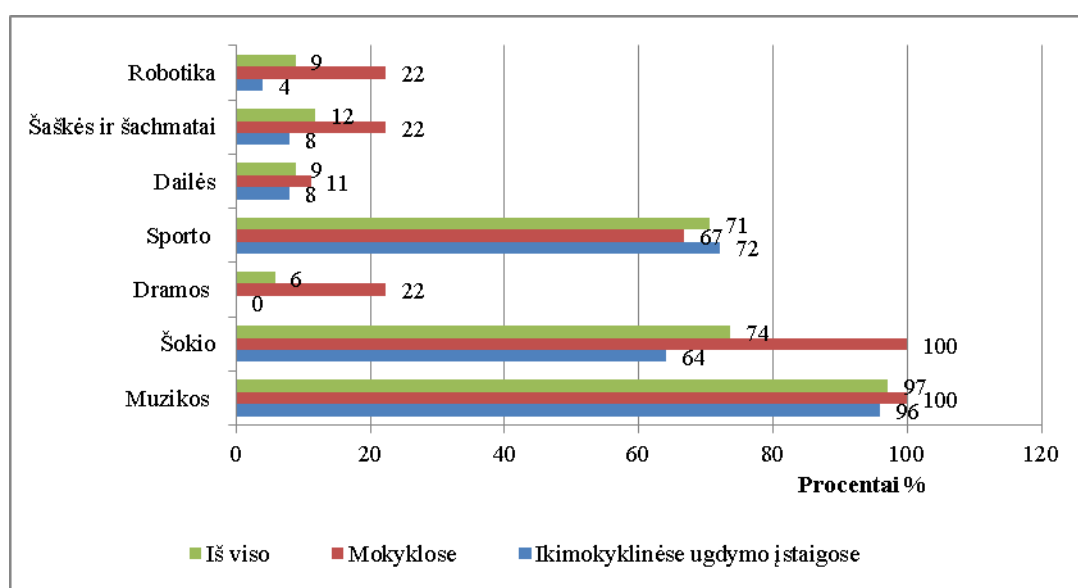

9 pav. Švietimo specialistų teikiamos paslaugos (N=34)

Kaip matome iš pateiktų duomenų, logopedo paslaugos yra suteikiamos visose ugdymo įstaigose, tačiau kitų specialistų paslaugos gausiau yra suteikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Pažymėtina, jog iš apklaustųjų, nebuvo nei vienos pedagogės, kuri dirbtų įstaigoje, kuri teiktų psichologo paslaugas. Kitų specialistų nebuvimas ugdymo įstaigoje labai apsunkina pedagogų darbą ir palieka mažesnius šansus suteikti kokybišką priešmokyklinį ugdymą, nes specialistai turi ne būtinai dirbti tiesiogiai su vaikais, bet kartais yra labai reikalinga kitų specialistų konsultacija, pagalba ar parama, tiek pedagogams, tiek vaikų tėvams. Tokį požiūrį į specialistų ir grupių auklėtojų bendradarbiavimą išreiškė ir mokslininkas R. Rothman (2002),

kuris teigia, jog organizuodami bendrą veiklą, vienydami pastangas įvairūs specialistai ir grupių auklėtojai gali sukurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą, kuri lemtų sėkmingą socialinių įgūdžių ugdymąsi ugdymo įstaigoje. Taip pat Ch. Walther–Thomas, L. Korinek, V. L. McLaughlin, B. T. Williams (2000) akcentuoja, kad specialistų bendradarbiavimas – vienas svarbiausių sėkmingo ugdymo bruožų, priemonė, leidžianti siekti numatytų tikslų, kur kas efektyviau.

Kadangi pedagogui suteikti konsultacijas gali ne tik kiti tam tikrų sričių specialistai, bet ir neformaliųjų veiklų vadovai, todėl pedagogių buvo klausta, kokios neformaliojo ugdymo pedagogų paslaugos yra suteikiamos (gali būt suteiktos) vaikams, ugdomiems jų įstaigoje. Gauti atsakymai pateikti 10 paveiksle.

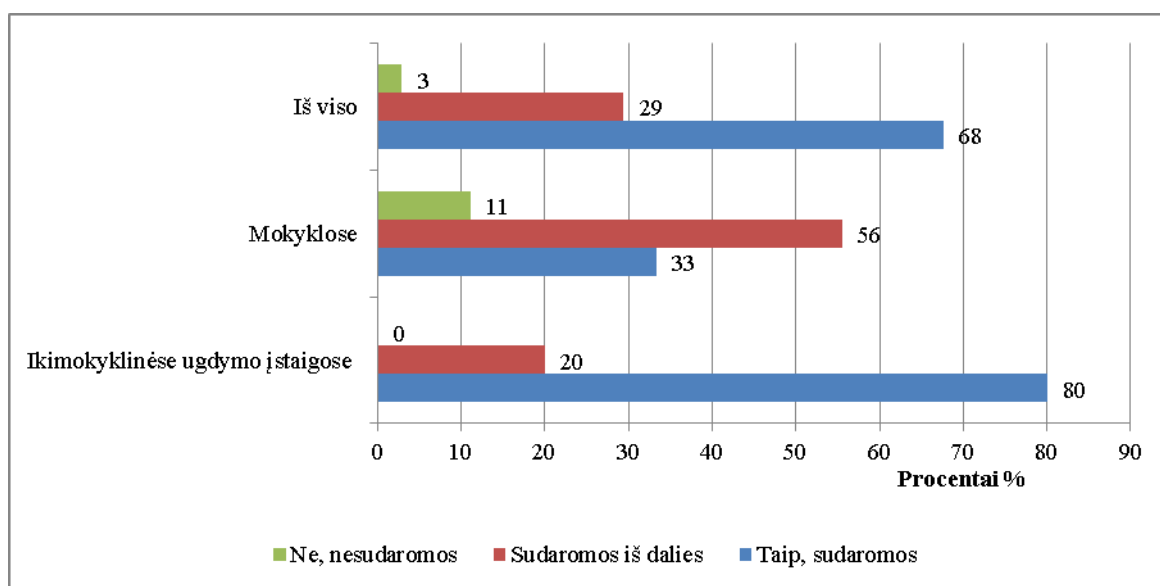
10 pav. Neformaliojo ugdymo galimybės priešmokyklinio ugdymo grupių vaikams (N=34)

Iš pateiktų atsakymų, matome, jog mokyklose yra pateikiama didesnė įvairių neformaliojo ugdymo paslaugų pasiūla nei ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Muzikos užsiėmimų paslaugos suteikiamos beveik visose įstaigose, tačiau šokių užsiėmimai yra suteikiami tik daugiau nei pusėje (64%) ikimokyklinio ugdymo įstaigų, tuo tarpu šokio užsiėmimai vykdomi visose mokyklose, kuriose dirba apklaustos priešmokyklinio ugdymo pedagogės. Taip pat dramos, šaškių ir šachmatų užsiėmimų paslaugos yra dažniau suteikiamos mokyklose, nei ikimokyklinėse ugdymo įstaigose.

Išryškėjo, jog dažniausiai siūlomos neformaliojo ugdymo paslaugos ugdymo įstaigose yra muzika, šokiai ir sporto užsiėmimai. Mažiausiai yra ugdymo įstaigų, siūlančių dramos, dailės, robotikos ir šaškių, šachmatų užsiėmimus. Tokia maža papildomų veiklų pasiūla smarkiai riboja vaikų galimybes kuo įvairiau ir įdomiau ugdytis. O tėvai, norintys savo vaikams daugiau įdomių,

kūrybingumą skatinančių ir lavinančių veiklų, atitinkančių kiekvieno vaiko poreikius, jų turi ieškotis už ugdymo įstaigos ribų.

Priešmokyklinio ugdymo kokybė taip pat siejasi ir su veiklų bei poilsio derinimu. Kadangi priešmokykliniame amžiuje miegas ir tinkamas poilsis yra vis dar labai svarbu tolesniam vaiko vystymuisi, higienos normose (2010) yra numatyta, jog įstaigose, kuriose „vaikų ugdymas vykdomas ilgiau nei 4 val., turi būti organizuojamas vaikų maitinimas ir poilsis tam skirtose patalpose ir (ar) pritaikytose erdvėse“. Todėl pedagogių klausta, ar jų nuomone, įstaigoje, kurioje jos dirba yra sudaromos tinkamos sąlygos vaikų poilsiui. Buvo užduotas pusiau atviro tipo klausimas. Pedagogės savo pasirinktą atsakymo variantą turėjo argumentuoti. Pedagogių atsakymų pasiskirstymas pateiktas 11 pav.

11 pav. Galimybių tinkamam vaikų poilsiui grupėje sudarymas (N=34)

Kaip matome iš 10 paveiksle pateiktų rezultatų, 68% visų atsakinėjusių pedagogių teigia, jog įstaigose, kuriose jos dirba, vaikams yra sudaromos tinkamos sąlygos poilsiui. Tačiau, yra matomas žymus skirtumas tarp pedagogių atsakymų, kurios dirba ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose. Net 80% pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, teigia, jog yra sudaromos tinkamos poilsiui grupėje sąlygos ir savo atsakymus pagrindžia tuo, jog grupėse miegui skirtos atskiros patalpos ir suformuotos erdvės, kuriose vaikas gali pailsėti kada panorėjęs. Kiek daugiau nei pusė (56%) tyrime dalyvavusių pedagogių, dirbančių mokyklose, teigia, jog tinkamam poilsiui galimybės yra sudaromos iš dalies, o savo pasirinkimą argumentavo teigdamos, jog „grupėje yra vieta poilsiui, rami aplinka, minkštasuoliai bibliotekoje, laisvalaikio zona“, tačiau „veikla grupėje vyksta iki 12 val., todėl vaikus tėveliai parsiveža namo, tačiau prailgintoje dienos grupėje likę vaikai neturi galimybės miegoti pietų miego.“ Penktadalis (20%) ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų teigia, jog

tinkamo poilsio galimybės sudaromos iš dalies, o savo pasirinkimą dauguma argumentuoja tuo, jog grupėse yra vietos ar erdvės skirtos vaikų poilsiui ir miegui, tačiau jos nėra atskirtos. Taigi, kaip matome iš pateiktų atsakymų, pedagogų nuomone, geresnės poilsio galimybės yra sudaromos ikimokyklinio ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse.

Išanalizavus gautus tyrimo duomenis apie teikiamų priešmokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą, tinkamumą galima teigti, jog mokyklose įkurtose priešmokyklinio ugdymo grupėse yra dažniau nepaisoma higienos normų rekomendacijų dėl vaikų skaičiaus grupėje ir vaikų skaičius viršija 20. Taip pat įstaigose vyrauja specialistų trūkumas. Visos įstaigos teikia logopedo paslaugas, tačiau socialinio, specialiojo ar kitų specialistų paslaugos yra suteikiamos tik trečdalyje (30%) įstaigų, kurios vykdo priešmokyklinę ugdymo programą. Taip pat respondentų atsakymai rodo, jog nei vienoje įstaigoje nėra suteikiama psichologo pagalba. Šių specialistų nebuvimas daugiau atsakomybės užkrauna su vaikais dirbančiam pedagogui. Taip pat ugdymo įstaigose daugiausia suteikiamos muzikos, šokio ir sporto užsiėmimus vedančių neformaliojo ugdymo pedagogų paslaugos. Tai rodo, jog priešmokyklinio amžiaus vaikams trūksta neformalios veiklos įvairovės. Analizuojant poilsiui sudaromas galimybes priešmokyklinėse ugdymo grupėse galima teigti, jog, pedagogių nuomone, geresnės poilsio galimybės vaikams yra sudaromos ikimokyklinio ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse nei mokyklose, nes mokyklose trūksta arba visai nėra tam skirtų patalpų, sukurtų erdvių.

Atliekant tyrimą, buvo siekta išsiaiškinti ir pagrįsti pedagogo vaidmens ir jo atliekamų funkcijų svarbą teikiant kokybiškas priešmokyklinės paslaugas. Kaip teigia D. Cecchin (2005, p. 193) „būti kompetentingu pedagogu – reiškia turėti tiek atitinkamų pedagoginės srities žinių ir sugebėjimų, kad būtų galima konstruktyviai juos taikyti, sprendžiant iškilusius konkrečius pedagoginės praktikos klausimus“. Taip pat, kaip teigia R. Sabaliauskienė, R. Rimkienė (2009, p. 53), „ugdymo kokybę užtikrina pedagogai, kurie nuolat rūpinasi savo asmeniniu ir profesiniu tobulėjimu, geba reflektuoti, įsivertinti savo darbo veiksmingumą, dirbti komandoje, suvokia mokymosi visą gyvenimą svarbą. Pedagogo pareiga – įgyvendinti nacionalinius švietimui keliamus reikalavimus, remiantis įsitikinimu, kad kiekvienas vaikas gali patirti sėkmę ugdymosi procese, jeigu jam bus suteikta geriausia, kokia tik įmanoma, pedagogo parama“. Tyrime dalyvavusioms pedagogėms buvo pateikti 26 teiginiai, kuriuose yra nusakyti pedagogo veiksmai, organizuojant priešmokyklinį ugdymą. Pedagogės turėjo pateikti savo nuomonę, ar tie veiksmai joms yra svarbūs siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo. Gauti rezultatai pateikti 9 lentelėje.

9 lentelė. **Pedagogų veiksmų, organizuojant kokybišką priešmokyklinį ugdymą, reikšmingumas (N=34)**

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku
1	Organizuoti patirtinį – savaiminį vaiko ugdymą(si)	55,9	41,2	2,9	0,0
2	Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	50,0	50,0	0,0	0,0
3	Apmąstyti savo veiklą, atrasti save ugdymo procese	47,1	52,9	0,0	0,0
4	Pasižymėti šiomis nuostatomis ir profesiniu tapatumu : profesine savimone, atsidavimu savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimu, pasitenkinimu savo darbu.	41,2	58,8	0,0	0,0
5	Vadovautis nuolatinio mokymosi nuostatomis, turėti nuolatinio mokymosi gebėjimų	32,4	58,8	5,9	2,9
6	Būti motyvuotu	50,0	47,1	2,9	0,0
7	Nuolat tobulėti, siekiant susidoroti su didėjančiais įvairiais ugdymo iššūkiais, jo organizavimo sunkumais	44,1	52,9	2,9	0,0
8	Būti ugdytiniams pavyzdžiu ir autoritetu	47,1	44,1	5,9	0,0
9	Pradėti kokią nors veiklą, tuomet leisti savarankiškai ją pratęsti vaikams	50,0	47,1	2,9	0,0
10	Kurti vaikų kūrybiškumą skatinančią ugdymosi aplinką	52,9	47,1	0,0	0,0
11	Veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris	64,7	35,3	0,0	0,0
12	Mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoti tai, ką tikisi perduoti vaikams	52,9	41,2	5,9	0,0
13	Įtraukti vaikus į veiklą motyvuojančia idėja, tema, problema, sumanymu, ką būtų galima daryti, tyrinėti	64,7	35,3	0,0	0,0
14	Siekti vaikų interpretacijų, kūrybos, atradimų, nereglamentuoti vaikų veiklos žingsnių	44,1	44,1	11,8	0,0
15	Pastebėti, gerbti, palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti, praturtinti	55,9	44,1	0,0	0,0
16	Atvirais klausimais (moderavimu) netiesiogiai vadovauti vaikų ieškojimams, mokyti spręsti problemas, praturtinti jų sumanymus	61,8	26,5	11,8	0,0
17	Siūlyti vaikams užduotis, kurios orientuotos į žinių perdavimą ir reprodukciją, o ne į vaiko gebėjimų ugdymą	8,8	67,6	20,6	2,9
18	Įtraukti tėvus į ugdymo procesą, kad jie savo patirtį perteiktų vaikams	50,0	47,1	2,9	0,0
19	Siūlyti tą pačią vieną užduotį visai vaikų grupei, nesukuriant pasirinkimo situacijos	5,9	20,6	38,2	35,3
20	Nurodyti, kokia seka ir kaip vaikas turi atlikti kiekvieną užduoties žingsnį, nepaliekant erdvės pačiam vaikui daryti atradimus, spręsti problemas, kurti	5,9	14,7	32,4	47,1
21	Demonstruoti pačiam, kaip viską atlikti	11,8	11,8	52,9	23,5
22	Sukurti ugdomąją aplinką, kurioje ugdytiniai būtų saugūs psichologiškai ir fiziškai	50,0	50,0	0,0	0,0
23	Pažinti ir individualiai ugdyti kiekvieną vaiką	61,8	38,2	0,0	0,0
24	Pažinti ir gerbti kiekvieno ugdytinio šeimos kultūrą bei tradicijas	55,9	41,2	2,9	0,0
25	Gerai pažinti savo ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus	67,6	29,4	2,9	0,0
26	Būti tėvelių pagalbininkais, dalintis su jais informacija	41,2	55,9	2,9	0,0

Analizuojant 9-oje lentelėje pateiktus rezultatus matome, jog, pedagogių nuomone, organizuojant kokybišką priešmokyklinį ugdymą svarbiausia yra gerai pažinti savo ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus. Su šiuo teiginiu visiškai sutiko 67,6% pedagogių. Taip pat labai svarbu įtraukti vaikus į veiklą motyvuojančia idėja, tema, problema, sumanymu, kad būtų galima daryti, tyrinėti ir veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneriais (64,7% pedagogių visiškai sutinka su šiais teiginiais). Taip pat daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių pedagogių (61,8%) visiškai sutinka, jog yra labai svarbu pažinti ir individualiai ugdyti kiekvieną vaiką, atviraus klausimais (moderavimu) netiesiogiai vadovaujant vaikų ieškojimams, mokyti spręsti problemas, praturtinti jų sumanymus. Beveik pusė pedagogių (47,1%) nesutinka su teiginiu, jog vaikams reikia nurodyti, kokia seka ir kaip vaikas turi atlikti kiekvieną užduoties žingsnį, nepaliekant erdvės pačiam vaikui daryti atradimus, spręsti problemas, kurti. Toks pedagogių nuomonių pasiskirstymas rodo, jog jos, norėdamos suteikti kokybiškas priešmokyklinio ugdymo paslaugas, pirmiausia dėmesį kreipia į individualius vaikų gebėjimus, jų amžiaus tarpsnio ypatumus ir pagal tai parenka aktyvias, įdomias, įtraukiančias užduotis, veiklas ir atsisako tradicinio mokymosi formos, kuomet pedagogas viską paaiškina, papasakoja, parodo, o vaikai turi viską tik atkartoti. Pedagogės kokybiško priešmokyklinio ugdymo siekia naudojant naujus, inovatyvius metodus, kurie leidžia vaikui pačiam įgyti žinių ir įgūdžių, ugdytis kritinį mąstymą. Kaip teigia R. Laužackas, G. Gedvilienė ir kt. (2008), pedagogas negali visuomet būti toks pats ir naudoti tuos pačius metodus, nes jo veikla yra permanentinis procesas, kurio metu kuriama motyvuojanti veikla, atspindi paties pedagogo vaidmenų nuolatinę kaitą, o šių vaidmenų kaita sudaro sąlygas kokybiško ugdymo plėtotei.

Tyrimo metu domėtasi, kokiais kriterijais pedagogės remiasi organizuodamos priešmokyklinio ugdymo procesą. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 10 lentelėje.

10 lentelė. **Kriterijų, kuriais remiamasi organizuojant priešmokyklinio ugdymo procesą, reikšmingumo raiška (N= 34)**

Nr.	Teiginiai	Visada	Dažnai	Kartais	Nenaudoju
1	Grupės veiklos planavimas	85,3	14,7	0,0	0,0
2	Teminis ugdymo turinio planavimas visai grupei	73,5	23,5	2,9	0,0
3	Visapusiškas kiekvieno ugdytinio pažinimas, nuoširdus domėjimasis juo, rengiant individualias užduotis	64,7	29,4	5,9	0,0
4	Ugdymo proceso centre - pedagogas	11,8	35,3	41,2	11,8
5	Domėjimasis inovacijomis, jų diegimas kiekvienoje ugdymojoje veikloje	35,3	32,4	32,4	0,0
6	Svarbiausia suteikti ugdytiniams žinių ir parengti mokytis dalykineje sistemoje	20,6	41,2	38,2	0,0
7	Naujoves taikyti tik tuomet, kai to pareikalaus įstaigos vadovas	17,6	5,9	38,2	35,3
8	Darbe taikyti tik laiko patikrintas pedagogines priemones, metodus, remtis patirtimi	14,7	44,1	26,5	14,7
9	Informacinių technologijų taikymas ugdymo procese	29,4	58,8	11,8	0,0
10	Individualių įstaigos programų kūrimas ir įgyvendinimas	26,5	47,1	26,5	0,0

11	Projektų rengimas ir įgyvendinimas	23,5	55,9	20,6	0,0
12	Į vaiką orientuotas ugdymas	64,7	32,4	2,9	0,0
13	Integruotas ugdymas	50,0	32,4	17,6	0,0
14	Kritinio mąstymo ugdymas	38,2	44,1	17,6	0,0
15	Vaiko geros savijautos užtikrinimas	70,6	26,5	2,9	0,0
16	Naujų žinių taikymas praktikoje	47,1	47,1	5,9	0,0
17	Ugdymo individualizavimas	55,9	38,2	5,9	0,0
18	Dalijimasis gerąja patirtimi su kolegomis	47,1	47,1	5,9	0,0
19	Tėvų įtraukimas į ugdymo procesą	23,5	58,8	17,6	0,0
20	Įvairių priemonių gausa, kuriant ugdomąją aplinką	38,2	50,0	11,8	0,0
21	Vaiko drausminimas	11,8	23,5	64,7	0,0

Iš pateiktų tyrimo rezultatų matome, jog daugiausia pedagogių (85,3%) organizuojant priešmokyklinio ugdymo veiklą grupėje visada dėmesį skiria veiklos planavimui ir taip pat teminiam visos grupės ugdymo turinio planavimui (73,5%). Taip pat daugiau nei pusė pedagogių organizuojant veiklą visada siekia, jog būtų užtikrinta vaiko gera savijauta (70,6%), kad ugdymas būtų orientuotas į vaiką (64,7%) ir visada siekia visapusiškai pažinti kiekvieną ugdytinį, nuoširdžiai domėtis juo, rengti individualias užduotis (64,7%). Daugiausia pedagogių (35,3%) atsakė, jog organizuojant ugdymo procesą visai nesivadovauja kriterijumi, jog naujovės taikomos tik tuomet, kai to pareikalauja įstaigos vadovas, bei 11,8% pedagogių teigia nesivadovaujančios „Ugdymo proceso centre – pedagogas“ kriterijumi. Tokie rezultatai rodo, jog pedagogės planuoja ugdomasias veiklas, kurių centre yra vaikas, atsižvelgiant į jo savijautą poreikius, galimybes. Kriterijai, kuriais vadovaujasi priešmokyklinio ugdymo pedagogės, rodo, jog jie glaudžiai siejasi su Priešmokyklinio ugdymo programoje (2014) keliamais tikslais ir numatytais jų įgyvendinimo uždaviniais bei principais.

Paskutiniuju anketos klausimu buvo siekta sužinoti pedagogių nuomonę apie priešmokyklinio ugdymo grupių edukacinių aplinkų, kuriose vykdomas priešmokyklinio ugdymo procesas, kokybę ir atitikimą šioms grupėms iškeltiems reikalavimams. Pedagogių atsakymai pateikti 11 lentelėje.

11 lentelė. **Priešmokyklinio ugdymo edukacinės aplinkos atitikties keliamiems reikalavimams vertinimas (N=34)**

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku			Sutinku			Iš dalies sutinku			Nesutinku		
		Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	Mokykloje	Iš viso	Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	Mokykloje	Iš viso	Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	Mokykloje	Iš viso	Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje	Mokykloje	Iš viso
1	Grupės erdvėje vaikas randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui	28,0	0,0	20,6	44,0	77,8	52,9	28,0	11,1	23,5	0,0	11,1	2,9
2	Aplinka yra sukurta taip, kad vaikas jaustųsi šeiminingas – kad galėtų netrukdydamas	24,0	0,0	17,6	52,0	66,7	55,9	24,0	33,3	26,5	0,0	0,0	0,0

	kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai												
3	Aplinka yra jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti, ugdytis	24,0	11,1	20,6	60,0	44,4	55,9	16,0	44,4	23,5	0,0	0,0	0,0
4	Grupės erdvė yra padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai gali individualiai bei grupelėse ugdytis ir yra paliekama erdvės judėjimo laisvei	4,0	0,0	2,9	84,0	77,8	82,4	12,0	11,1	11,8	0,0	11,1	2,9
5	Patalpos, baldai, įranga bei ugdymo priemonės pritaikytos vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti	20,0	11,1	17,6	32,0	44,4	35,3	44,0	11,1	35,3	4,0	33,3	11,8
6	Grupės aplinka praturtinta naujomis priemonėmis, naujais stendais	20,0	0,0	14,7	36,0	55,6	41,2	44,0	33,3	41,2	0,0	11,1	2,9
7	Erdvė yra visokeriopai saugi	20,0	33,3	23,5	60,0	33,3	52,9	20,0	33,3	23,5	0,0	0,0	0,0

Analizuojant gautus rezultatus matome, jog priešmokyklinio ugdymo pedagogės vertinant teiginius, susijusius su edukacinėmis grupės aplinkomis, dažniau rinkosi alternatyvą „Sutinku“ nei „Visiškai sutinku“. O tai rodo, jog pedagogių pasitenkinimas dabartine grupės edukacine aplinka nėra aukščiausias. Daugiausia pedagogių (82,4%) sutinka su teiginiu, jog „Grupės erdvė yra padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai gali individualiai bei grupelėse ugdytis ir yra paliekama erdvės judėjimo laisvei“. Daugiausia pedagogių (11,8%) nesutiko su teiginiu, jog „Patalpos, baldai, įranga bei ugdymo priemonės pritaikytos vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti“, o tai reiškia, jog priešmokyklinio ugdymo grupėms reikia materialinės bazės atnaujinimo, naujesnių, funkcionalesnių patalpų. Didžiausi pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose, nuomonių skirtumai išryškėjo kalbant apie tai, jog grupės erdvėje vaikas randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui ir jog aplinka yra sukurta taip, kad vaikas jaustųsi šeiminingas – kad galėtų netrukdydamas kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai. Su šiais teiginiais visiškai sutiko 24% respondenčių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, tačiau alternatyvos „Visiškai sutinku“ nepasirinko nei viena mokyklose dirbanti pedagogė. Taigi, apibendrinant gautus rezultatus, galima teigti, jog pedagogės, dirbančios ikimokyklinio ugdymo įstaigose, edukacinės aplinkos atitiktį keliamiems reikalavimams vertina palankiau nei pedagogės dirbančios mokyklose. Tačiau bendras pedagogių esamų priešmokyklinio ugdymo grupių edukacinių aplinkų vertinimas nėra aukščiausias. Į tai reikėtų atkreipti dėmesį, nes tinkamos edukacinės erdvės, priemonės taip pat yra vienas iš svarbiausių veiksnių, įtakančių priešmokyklinio ugdymo kokybę. Kaip teigia R. Gylienė (2005, p.72), „grupės aplinka turi būti orientuojama į vaiką, į jo poreikius, galimybes. Ji turėtų skatinti individualią vaiko kūrybos galių

ir saviraiškos (savęs įprasminimo, laisvės, meilės, pagarbos, kūrybos, tvarkos ir darnos) pradmenų sklaidą.“, o tam yra reikalinga turtinga ir funkcionali edukacinė erdvė.

3.2. Tėvų anketinės apklausos rezultatų analizė

J. V. Uzdilos (2001) teigimu, šeima – tai socialiniai, ekonominiai, biologiniai ryšiai bei interesais paremta mažos žmonių grupės sąjunga, mažiausia visuomenės regeneracijos grupė. O pasak I. Leliūgienės (2003, p. 9) „šeima – pagrindinis socializacijos veiksnys, kurio dėka vaikas įgyja esminių socialinių žinių, susiformuoja įgūdžius bei gebėjimus, perima vertybes ir idealus, taisykles ir normas, būtinas gyvenant jį supančioje visuomenėje“. Tėvai yra priešmokyklinio ugdymo paslaugų vartotojai, pedagogų pagalbininkai, todėl atliekant tyrimą, buvo nuspręsta apklausti ne tik pedagogus, bet ir tėvus. Siekta sužinoti jų, kaip pirmųjų ir vienu svarbiausių vaiko ugdytojų, nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo reikšmę vaikui, suteikiamų priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybę, sritis, kurios labiausiai tenkina tėvų, kaip paslaugos vartotojų, poreikius ir kurios tenkina mažiausiai ar netenkina visai. 12 lentelėje pateikiami tėvų demografiniai duomenys.

12 lentelė. Tyrime dalyvavusių tėvų demografinė charakteristika (N=67)

DUOMENYS	Skaičius (procentinė išraiška %)		
	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	Mokykla	Iš viso
Ugdymo įstaiga, kurioje respondentų vaikai lanko priešmokyklinę ugdymo grupę	37 (55%)	30 (45%)	67 (100%)
Lytis			
Vyras	6 (16,2%)	3 (10,0%)	9 (13,4%)
Moteris	31 (83,8%)	27 (90,0%)	58 (86,6%)
Amžius			
Iki 30 m.	9 (24,3%)	4 (13,3%)	13 (19,4%)
31-40 m.	17 (45,9%)	21 (70,0%)	38 (56,7%)
41-50 m.	10 (27,0%)	4 (13,3%)	14 (20,9%)
51-60 m.	1 (2,7%)	1 (3,3%)	2 (3,0%)
Išsilavinimas			
Vidurinis	5 (13,5%)	8 (26,7%)	13 (19,4%)
Aukštesnysis	8 (21,6%)	2 (6,74%)	10 (14,9%)
Aukštasis neuniversitetinis	7 (18,9%)	4 (13,3%)	11 (16,4%)
Aukštasis universitetinis (bakalauro laipsnis)	10 (27,0%)	9 (30,0%)	19 (28,4%)
Universitetinis aukštasis (magistro laipsnis)	7 (18,9%)	7 (23,3%)	14 (20,9%)

Kaip matome iš 12 lentelėje pateiktų duomenų, tyrime iš viso dalyvavo 67 asmenys, iš kurių 86,6% buvo moterys. Kadangi, šiuo tyrimu siekiama sužinoti, ar egzistuoja kokybės skirtumai tarp priešmokyklinių ugdymo grupių, kurios įsikūrusios ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose, tai daugelyje klausimų tėvų išreikštos nuomonės buvo skirstomos į tėvų, kurių vaikai lanko priešmokyklinę ugdymo grupę ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir tėvų, kurių vaikai lanko priešmokyklinę ugdymo grupę mokykloje, atsakymus. Tėvų, vedančių savo vaikus į

priešmokyklinę ugdymo grupę ikimokyklinėje įstaigoje buvo 37 (55%), o tėvų, vedančių vaikus į priešmokyklinę ugdymo grupę mokyklose buvo šiek tiek mažiau 30 (45%). Daugiausia apklaustų tėvų buvo 31-40 metų amžiaus, o mažiausiai apklaustųjų 2 (3,0%) buvo 51-60 metų amžiaus. Taip pat tyrime dalyvavo daugiausia respondentų turinčių aukštąjį bakalauro 19 (28,4%) arba magistro 14 (20,9%) laipsnį. Respondentų, turinčių tik vidurinį išsilavinimą buvo 13 (19,4%), t.y. beveik penktadalis..

Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata ir reikšmingumas

Išanalizavus respondentų pateiktus demografinius duomenis, buvo siekta sužinoti jų kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą ir nuomonę apie šio ugdymo svarbą vaikui. Taip pat buvo siekta išsiaiškinti, kokie veiksniai daro teigiamą, o kokie neigiamą įtaką kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimui. Pirmiausia respondentų buvo prašoma atsakyti į atviro tipo klausimą ir užbaigti sakinį „Mano nuomone, kokybiškas priešmokyklinis ugdymas reiškia...“. Šio klausimo pagalba buvo siekiama išsiaiškinti tėvų nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą, ką jiems tai reiškia ir su kuo siejasi. Nes tam, kad vyktų kokybiškas ugdymas, pirmiausia reikia suvokti, apsibrėžti ir susitarti, kas yra kokybė. Į šį atviro tipo klausimą atsakė ne visi respondentai, tai padarė 58 respondentai, jų pateikti atsakymai buvo suskirstyti į 3 kategorijas, kurias patvirtina 10 subkategorijų (žr. 13 lent.).

13 lentelė. Tėvų priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratos raiška (N=58)

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Visapusiškas vaiko ugdymas	Paruošimas mokyklai	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	18	„Padėti vaikui sėkmingai augti ir pasirengti mokytis mokykloje.“; „brandus mokyklai.“; „vaiko labai gerą pasirengimą mokyklai.“; „tinkamą vaiko pasirengimą mokyklai.“; „geras pasiruošimas mokyklai.“; „geras pasiruošimas mokyklai“; „pirmas žingsnis žinių link.“; „tvirtą ateitį mokykloje, o vėliau ir tolesniuose moksluose.“; „vaiko pasiruošimą mokyklai.“; „visapusišką pasiruošimą mokyklai.“; „yra startas mokyklai.“; „pamatus tolesniam ugdymuisi.“; „gerą paruošimą mokyklai<...>“; „sėkmingą vaiko pasiruošimą mokykliniam ugdymui.“; „<...>pasiruošia mokyklai.“; „kai vaikas išmoksta skaityti, skaičiuoti,<...>“ „vaiko perėjimą iš ikimokyklinio ugdymo į mokyklinį tinkamai jam pasiruošus.“; „<...>Išmoko gerai skaityti, lanko šokių ir dainavimo būrelį, nori eiti į mokyklą.“
		Mokykla	17	„puikiai paruošti mokyklai,<...>“; „puikus ir lengvas žingsnis, perėjimas ar startas į mokslą.“; „pasiruošimas į pirmąją klasę.“; „tinkamą vaikų pradinį parengimą ir <...>“; „palengvintą vėlesnį mokymąsi, <...>“; „tai, kad daro teigiamą poveikį mokymosi pasiekimams, <...>“; „sėkmingą mokymąsi toliau.“; „<...>pasiruošimas pradiniam ugdymui.“; ir parengimą mokyklai.“; „geresniu tolesnių klasių pažymių rezultatus.“; „gerus pamatus tolesniems mokslams, skatina susidomėjimą mokykla.“; „vaiko tobulėjimą. Pasiruošimą pirma klasei.“; „vaiko pasiruošimas kitam gyvenimo etapui – mokyklai.“; „vaikų paruošimą pirmajai klasei, tiek mokymosi prasme, tiek psichologiškai.“; „geras pasiruošimas į pirmą klasę.“; „<...>paruošimas mokyklai.“; „kas vaikas jau pasiruošęs eiti į mokyklą. Tai

				<i>reiškia vaikas: skaito, skaičiuoja, bent jau bando arba siekia.“; „gerą pagrindą mokyklai.“</i>
	Vaiko laimė	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	6	<i>„<...>vaiko noras lankyti darželį.“; „laimingas, žingeidus vaikas“; „kad vaikas darželyje jaučiasi gerai,<...>“; „<...>eina patenkintas į darželį.“; „laimingi vaikai ir tėvai.“ „Vaikas noriai eina į darželį, gerai jaučiasi kolektyve,<...>“</i>
		Mokykla	1	<i>„<...>daro teigiamą įtaką gyvenimo gerovei.“</i>
	Visapusiškas ugdymas	Mokykla	7	<i>„<...>tai yra tarsi pradinis kelias link svajonių bei asmenybės atskleidimo.“; „visapusišką ikimokyklinuko ugdymą<...>“; „vaiko tobulėjimas visomis prasmėmis.“; „vaiko kompetencijų ugdymą.“; „visapusišką vaiko ugdymą, o ne tik raidžių ir skaičių mokymą.“; „vaiko ugdymą.“; „bendrą visos asmenybės lavinimą, apimančią žmogaus visumą.“</i>
	Socialinių įgūdžių ugdymas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	<i>„gyvenimui reikalingų socialinių įgūdžių išmokymas.“</i>
		Mokykla	5	<i>„tai, kad daro teigiamą poveikį <...> ir tolesnei socialinei ir emocinei raidai.“; „vaiko savarankiškumo ugdymas,<...>“; „vaikų paruošimą pirmajai klasei, tiek mokymosi prasme, tiek psichologiškai.“; „bendravimas su vaikais, mokymas ir <...>“; „kai vaikas išmoksta tinkamai elgtis jį supančioje aplinkoje, moka žaisti, bendrauti ir kurti kartu su kitais, jį supančiais vaikais.“</i>
	Vaikų individualių poreikių tenkinimas	Mokykla	2	<i>„kiekvieno vaiko supratimas ir mokytojo prisitaikymas prie kiekvieno vaiko poreikių ir sugebėjimų.“ „veiklą, atitinkančią to amžiaus vaikų poreikius ir skatinančią vaiką tobulėti.“</i>
	Programoje numatytų tikslų įgyvendinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	<i>„kai vaikai ugdomi pagal priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą, kurioje yra numatytos vaikų ugdymosi kryptys, metodai.“</i>
Kūrybiškumo ugdymas	Mokykla	1	<i>„vaiko kūrybiškumo lavinimas.“</i>	
Pedagogo profesionalumas	Pedagogo kvalifikacija	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	<i>„auklėtojų profesionalumą.“ „<...>Auklėtojos giria vaiką, skatina.<...>“;</i>
		Mokykla	1	<i>„<...>tai lemia ir pedagogų pasiruošimas, profesionalumas.“</i>
	Pedagogo vykdomos veiklos	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	<i>„<...>eksperimentuojantis vaikas.“ „<...>įdomios veiklos, pramogos ir šventės.<...>“</i>
		Mokykla	1	<i>„mokėjimas sudominti vaiką užsiėmimo metu.“</i>
Bendradarbiavimas	Bendradarbiavimas su tėvais	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	<i>„<...>glaudų bendradarbiavimą ne tik su vaikais bet ir tėvais.“</i>

Analizuojant 13-oje lentelėje pateiktus duomenis, matome, jog, remiantis tiriamųjų atsakymais, užbaigiant sakinį „Mano nuomone, kokybiškas priešmokyklinis ugdymas reiškia...“, buvo išskirtos trys kategorijos: „Visapusiškas vaiko ugdymas“, „Pedagogo profesionalumas“ ir „Bendradarbiavimas“. Pirmoji kategorija buvo suskirstyta į daugiausia subkategorijų (7): „Paruošimas mokyklai“, „Vaiko laimė“, „Visapusiškas ugdymas“, „Socialinių įgūdžių ugdymas“, „Vaikų individualių poreikių tenkinimas“ „Programoje numatytų tikslų įgyvendinimas“ ir „Kūrybiškumo ugdymas“. Subkategoriją „Paruošimas mokyklai“ iliustravo daugiausia teiginių (35). Subkategoriją „Vaiko laimė“ iliustravo 7 teiginiai, tačiau beveik visus juos (6 teig.) išreiškė tėvai, kurių vaikai lanko priešmokyklinio ugdymo grupes, esančias

ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Subkategoriją „Socialinių įgūdžių ugdymas” iliustravo 6 teiginiai, iš kurių 5 teiginius pareiškė tėvai, kurių vaikai lanko priešmokyklinio ugdymo grupes mokyklose. Tokie atsakymų pasiskirstymai rodo, jog beveik visiems tėvams priešmokyklinio ugdymo kokybė reiškia visapusišką vaikų ugdymą. O tai pirmiausia ir labiausiai jie sieja su tinkamu paruošimu mokyklai, pažintinių žinių suteikimu. Tačiau, taip pat tėvams kokybiškas priešmokyklinis ugdymas reiškia ir vaiko laimę bei jo socialinių įgūdžių ugdymą. Tai reiškia, jog vis dar labiausiai akcentuojamas mokykliniam ugdymui svarbių žinių suteikimas, tačiau tėvai vis labiau kreipia dėmesį ir į socialinių įgūdžių ugdymą, vaiko savijautą. Tokį požiūrį galėjo įtakoti šiandieninė greitai besikeičianti visuomenė, kurioje informacijos srautai yra per dideli, todėl reikia gebėti ne viską išmokti, o žinoti, kada, kaip ir kodėl reikia mokytis. Pastebėtina, jog kategoriją „Bendradarbiavimas“ atspindi tik vienas teiginys. Tai rodo, jog tėvai neįžvelgia arba neteikia reikšmės bendradarbiavimui su pedagogais.

Siekiant dar tiksliau išsiaiškinti tėvų nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo sampratą, tėvams buvo pateikti 28 teiginiai. Tėvai turėjo pažymėti, kurie teiginiai, jų nuomone, labiausiai siejasi su priešmokyklinio ugdymo kokybe. Gauti rezultatai pateikti 14 lentelėje.

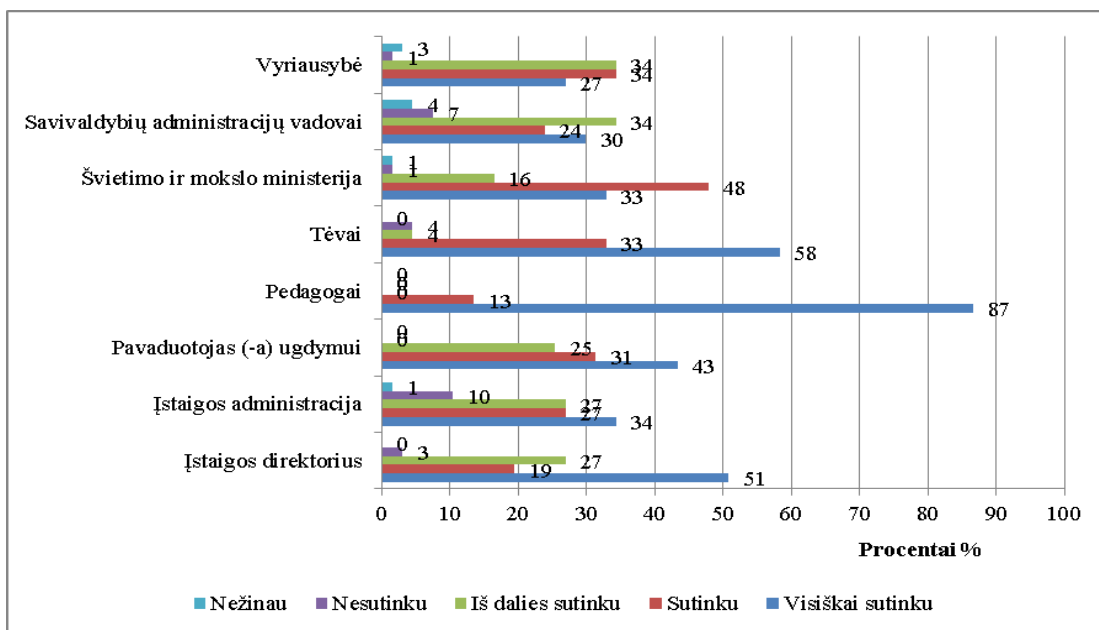
14 lentelė. **Priešmokyklinio ugdymo kokybės kriterijai (N=67)**

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
1	Ugdymo tikslų pasiekimo laipsnis	43,3	47,8	6,0	0,0	3,0
2	Atitikimas numatytiems ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimams	41,8	46,3	10,4	0,0	1,5
3	Gera vaiko savijauta (nori eiti į grupę, turi draugų)	74,6	25,4	0,0	0,0	0,0
4	Gera vaiko priežiūra (geras maitinimas, poilsis, rūpinimasis sveikata)	73,1	20,9	6,0	0,0	0,0
5	Vaiką mylinti, rūpestinga, maloni auklėtoja	80,6	17,9	1,5	0,0	0,0
6	Ugdytinių kompetencijų plėtote	61,2	29,9	4,5	0,0	4,5
7	Atitiktis visuomenės lūkesčiams.	26,9	34,3	26,9	7,5	4,5
8	Vaikų skatinimas pažinti save	53,7	43,3	3,0	0,0	0,0
9	Ugdytinių gyvenimo kokybė	40,3	44,8	14,9	0,0	0,0
10	Atitiktis bendriesiems ugdymo įstaigos tikslams	25,4	53,7	19,4	0,0	1,5
11	Pedagogų kvalifikacijos kėlimas	44,8	32,8	22,4	0,0	0,0
12	Specialistų, pedagogų bendrieji gebėjimai bei darbo metodikos	43,3	50,7	6,0	0,0	0,0
13	Vaiko paruošimas mokymuisi mokykloje	49,3	43,3	7,5	0,0	0,0
14	Vaikų skatinimas kūrybiškai veiklai	64,2	35,8	0,0	0,0	0,0
15	Ugdymo programų, orientuotų į vaikų poreikius realizavimas veikloje	46,3	50,7	3,0	0,0	0,0
16	Ugdymo proceso organizavimas bei realizavimas	44,8	52,2	1,5	1,5	0,0
17	Vaiko individualių galimybių atradimas ir panaudojimas	64,2	32,8	3,0	0,0	0,0
18	Tėvų įtraukimas į ugdymo procesą	25,4	55,2	17,9	1,5	0,0
19	Įstaigos administracijos, vadovo, pedagogų, vaikų, tėvų bendradarbiavimas	26,9	61,2	11,9	0,0	0,0

20	Vaiko paruošimas gyventi besikeičiančioje: žinių ir kūrybos visuomenėje	50,7	44,8	4,5	0,0	0,0
21	Edukacinės grupės aplinkos sukūrimas	46,3	40,3	13,4	0,0	0,0
22	Ugdytiniams diegiamos vertybės	44,8	49,3	6,0	0,0	0,0
23	Įdomus, įvairus gyvenimas grupėje (laisvė žaisti, įdomi veikla, renginiai)	49,3	40,3	10,4	0,0	0,0
24	Vaiko pasiekimai (nuolat daroma pažanga, geras vystymasis, brandumas mokyklai)	53,7	44,8	1,5	0,0	0,0
25	Vaiko savarankiškas ugdymas(is) tyrinėjant	61,2	35,8	3,0	0,0	0,0
26	Nuolatinis teikiamų paslaugų gerinimas	41,8	52,2	6,0	0,0	0,0
27	Nuolatinė veiklos kaita tobulėjimo link	50,7	43,3	6,0	0,0	0,0
28	Gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka (daug erdvės, žaislų, priemonių, estetiška, patogi)	50,7	44,8	4,5	0,0	0,0

Iš pateiktų rezultatų 14-oje lentelėje matome, jog tėvams kokybiškas ugdymas labiausiai siejasi su: vaiką mylinčia, rūpestinga, malonia auklėtoja (80,6%), gera vaiko savijauta (nori eiti į grupę, turi draugų) (74,6%), gera vaiko priežiūra (geras maitinimas, poilsis, rūpinimasis sveikata) (73,1%), vaikų skatinimu kūrybiškai veiklai (64,2%) ir vaiko individualių galimybių atradimu ir panaudojimu (64,2%). Siejant šiuos gautus rezultatus su 13 –oje lentelėje pateiktais rezultatais, kuriuose dauguma tėvų kokybišką ugdymą nurodė, kaip visapusišką vaikų ugdymą, jų paruošimą mokyklai, galima teigti, jog tėvų nuomone, to pasiekti galima, jei su vaikais dirba mylinti, rūpestinga auklėtoja, vaikus skatinanti veikti kūrybiškai, atsižvelgiant į kiekvieno individualias galias. Mažiausiai priešmokyklinio ugdymo kokybę tėvams siejasi su tėvų įtraukimu į ugdymo procesą (25,4%), bendraisiais ugdymo įstaigos tikslais (25,4%), visuomenės lūkesčiais (26,9%) ir įstaigos administracijos, vadovo, pedagogų, vaikų, tėvų bendradarbiavimu (26,9%). Tai reiškia, jog priešmokyklinio ugdymo kokybę tėvai labiausiai sieja su kompetentingu pedagogo darbu, kurio dėka yra ugdomas vaikų kūrybingumas, jis yra tinkamai paruošiamas mokyklai, o tėvų, įstaigos vadovų ir kitų prie vaikų ugdymo prisidedančių asmenų bendradarbiavimas siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo yra mažiau svarbus.

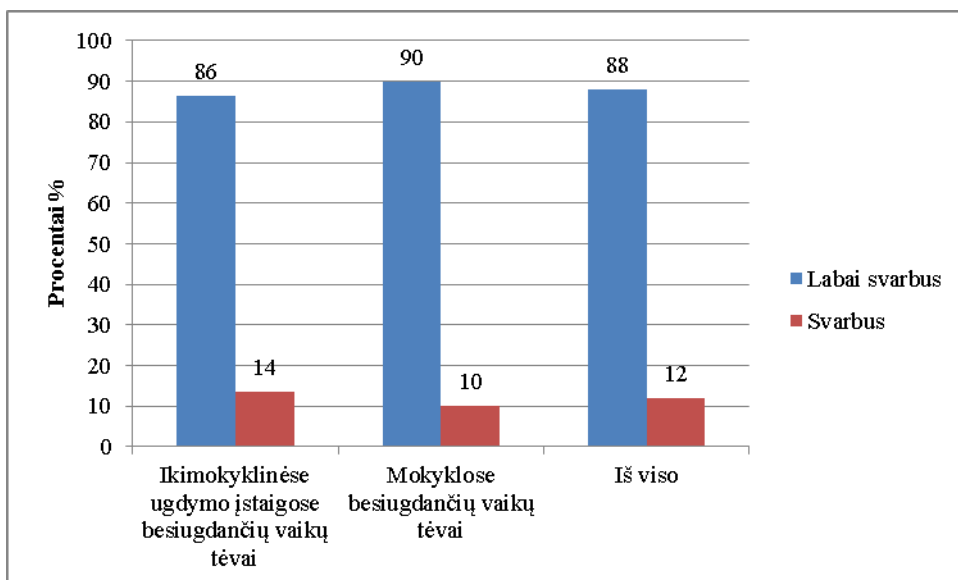
Kitu anketos klausimu siekta atskleisti tėvų nuomonę, kas yra atsakingas už priešmokyklinio ugdymo kokybę. Gauti rezultatai pateikti 12 paveiksle.

12 pav. Atsakomybės už priešmokyklinio ugdymo kokybę pasiskirstymas (N=67)

Iš pateiktų duomenų matome, jog, tėvų nuomone, atsakingiausi už priešmokyklinio ugdymo kokybę yra pedagogai (87%). Tačiau daugiau nei pusė respondentų taip pat mano, jog ir jie patys (58%) bei įstaigos direktorius (51%) už tai yra atsakingi. Taigi, šie rezultatai parodo, jog tėvai patys save ir įstaigos direktorių laiko atsakingais už kokybiško priešmokyklinio ugdymo sukūrimą, tačiau bendravimas ir tarpusavio bendradarbiavimas su pedagogais ir įstaigos valdžia su kokybišku ugdymu jiems siejasi mažiausiai. Tai rodo tėvų atsakomybės sau prisiėmimą, tačiau nenorą, nesugebėjimą bendradarbiauti su kitais, už priešmokyklinio ugdymo kokybę atsakingais, asmenimis.

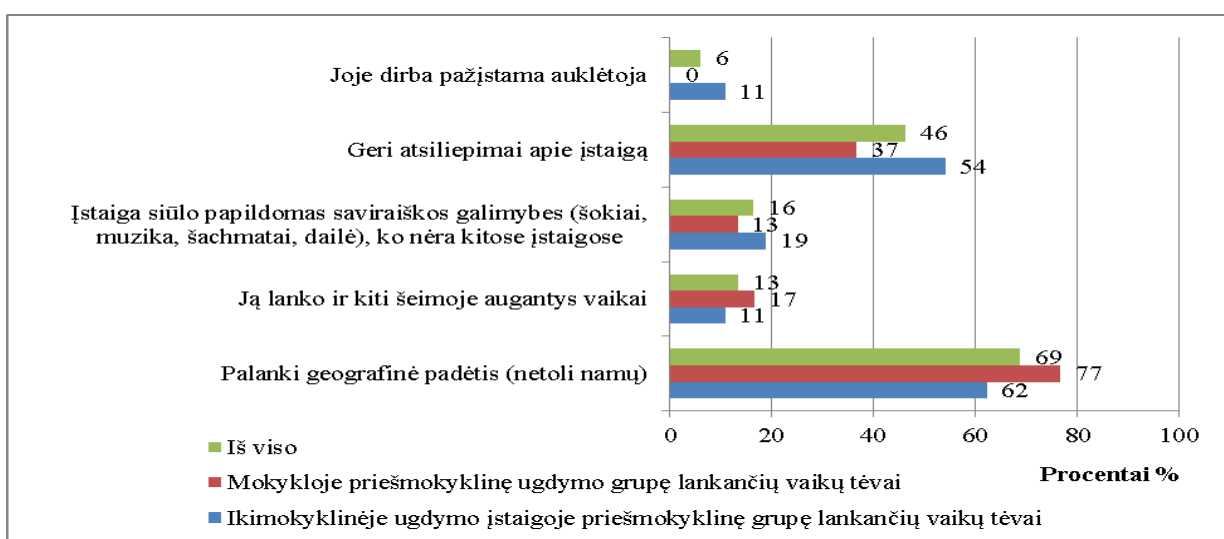
Tyrimo buvo siekta išsiaiškinti ir tėvų nuomonę, apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo svarbą. Šiai nuomonei išsiaiškinti, respondentams buvo pateiktas pusiau atviro tipo klausimas. Savo pasirinkimo variantą tėvai turėjo argumentuoti. Tačiau savo nuomonę argumentavo tik nedaugelis respondentų. Bendri rezultatai, rodantys tėvų nuomonę apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo reikšmingumą pateikta 13 paveiksle.

13 pav. Priešmokyklinio ugdymo reikšmingumo raiška (N=67)

Išanalizavus gautus duomenis, matome, jog dauguma tėvų (88%) kokybišką priešmokyklinį ugdymą laiko labai svarbiu. Savo atsakymus argumentavę tėvai dažniausiai nurodė, jog priešmokyklinis ugdymas yra labai svarbus, nes „tai pasirengimas mokyklai ir tolimesniam gyvenimui“, „sukuria pagrindus mokymuisi mokykloje.“; „vaikai išmoksta tinkamai elgtis kolektyve, laikytis taisyklių. Pasirengia mokyklai.“. Tačiau matome, jog šiek tiek daugiau tėvų, vedančių vaikus į mokyklose esančias priešmokyklinio ugdymo grupes, laiko kokybišką priešmokyklinį ugdymą labai svarbiu, nei į ikimokyklinio ugdymo įstaigas vaikus vedantys tėvai. Taigi, kaip matome iš pateiktų atsakymų, tėvai neabejoja priešmokyklinio ugdymo svarba ir supranta jo reikšmingumą, teikiamą naudą vaikui, besiruošiant mokyklai tiek akademinio, tiek socialiniu požiūriais.

Tyrimo metu siekta sužinoti priešmokyklinio ugdymo įstaigos pasirinkimo priežastis (žr.14 pav.).

14 pav. Ugdymo įstaigos pasirinkimo priežastys (N=67)

Iš 13 paveiksle pateiktų rezultatų matome, jog daugiausia tėvų įstaigą rinkosi pagal susiklosčiusią palankią įstaigos geografinę padėtį (69%). Tačiau įstaigos pasirinkimo priežastį „geri atsiliepimai apie įstaigą“ pasirinko daugiau nei pusė tėvų (54%) vedančių savo vaikus į priešmokyklinę ugdymo grupę, įsikūrusią ikimokyklinėje įstaigoje, kai tuo tarpu šių priežastį, paminėjo kiek daugiau trečdalis (37%) tėvų, savo vaikus vedančių į mokyklose esančias priešmokyklinio ugdymo grupes. Žinoma, skirtumas nėra labai ryškus, todėl išvadų, apie kokybiško priešmokyklinio ugdymo suteikimo skirtumus mokyklose ir ikimokyklinėse įstaigose esančiose grupėse, pagal šiuos gautus duomenis daryti negalima.

Kadangi priešmokyklinio ugdymo esmė yra padėti vaikui plėtoti savo asmenines galias, padėti ugdytis tiek pažintinius, tiek socialinius gebėjimus, kurie vaikui padės ateityje ne tik mokantis mokykloje, bet ir veikiant asmeniniame gyvenime, todėl kokybiško ugdymo centre yra vaikas. Iš vaiko noro ar nenori eiti į ugdymo įstaigą, galime susidaryti nuomonę, apie toje įstaigoje teikiamų paslaugų kokybiškumą. Todėl tėvų buvo paklausta, ar jų vaikas noriai eina į priešmokyklinio ugdymo grupę. Siekiant šį klausimą paanalizuoti plačiau, tėvų buvo prašoma savo atsakymą argumentuoti. Šio klausimo atsakymą argumentavo taip pat ne visi respondentai. Argumentus pateikė 58 tėvai. Išanalizavus gautus rezultatus, tėvų atsakymai buvo suskirstyti į 3 kategorijas, kurioms pagrįsti išskirta 10 subkategorijų (žr.15 lent.).

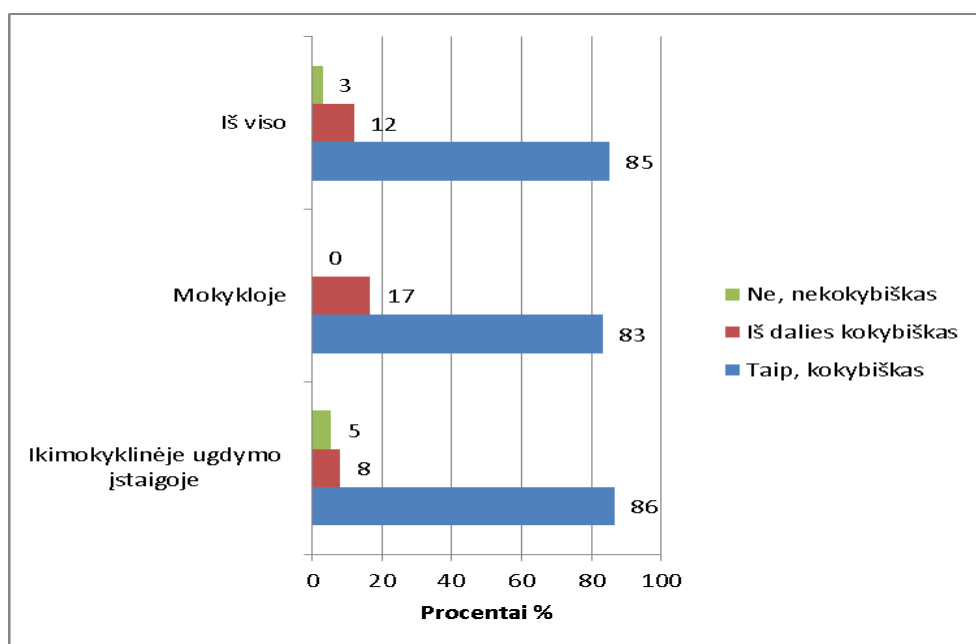
15 lentelė. **Noro/nenoro lankyti priešmokyklinio ugdymo grupę priežastys (N=58)**

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Noriai eina į ugdymo įstaigą	Socialinių vaiko poreikių patenkinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„smagu vaikui darželyje.“ „sako, kad įdomu, turi draugų.“
		Mokykla	11	„ten daug jo draugų.“; „ten daug draugų, <...>“; „<...> turi draugų.“; „įdomūs draugai, <...>“; „čia turi daug draugų smagu <...>“; „klasėje turi draugų, patinka su jais žaisti <...>“; „jam patinka draugai, auklėtojos.“; „jam smagu ten.“; „jam patinka bendrauti su draugais“; „jam patinka bendrauti su klasės draugais,“; „yra komunikabilus, mėgsta bendrauti su grupės vaikais.“
	Pedagogų profesionalumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	5	„<...> Patinka <...>, auklėtojos, gera atmosfera.“ „jam patinka auklėtoja.“ „patinka auklėtojos.“ „dirba geros pedagogės.“; „darželyje dirba puikios pedagogės, <...>“
		Mokykla	5	„<...> Bei labai gera ryšys ir supratimas su mokytoja.“; „<...> gera mokytoja, <...>“; „<...> šauni auklėtoja, <...>“; „jam patinka draugai, auklėtoja.“; „labai patinka auklėtoja.“; „patinka mokytoja.“
	Įdomios, aktyvios, kūrybinės veiklos	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	2	„<...> įdomiai organizuojama veikla.“; „jam patinka veikla darželyje.“
		Mokykla	8	„labai patinka mokytis ir kita veikla įstaigoje. <...>“; „linksmos užduotys.“; „patinka veiklos“; „patinka ugdomosios veiklos, <...>“; „<...> Taip pat ir išmokyti naujų dalykų.“; „<...>, dalyvauja įvairiose veiklose, sužino kažko naujo.“; „<...> kasdien išmokyti ką nors naujo, dėstomi dalykai įdomūs.“; „<...> Patinka veiklos, <...>.“; „patinka organizuojami užsiėmimai.“; „patinka įdomios veiklos, kurios suteikia vaikui gerų emocijų.“

	Saugi emocinė aplinka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	5	„darželyje gerai jaučiasi.“; „patinka geras darželis.“; „grupėje geras mikroklimatas.“; „yra laukiamas.“; „suteikiamos vaikui tinkamos sąlygos. Vaikas ten jaučiasi gerai.“
		Mokykla	2	„<...>gera aplinka.“; „patinka atmosfera ir grupės draugai.“
	Vaikų noras ugdytis	Mokykla	1	„yra labai žingeidus.“
Kartais nenori eiti į ugdymo įstaigą	Vaikų nuovargis	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„sunkiai keliasi.“; „ryte atsikelia blogai išsimiegojus.“; „trūksta miego.“; „tingi keltis.“
		Mokykla	9	„anksti keltis.“; „būna pavargęs ir tiesiog reikia gero poilsio.“; „sunkiai keliasi rytais.“; „Sunkiai keliasi rytais, <...>“; „nori dar pamiegoti.“; „tingi keltis, ypač sunku po atostogų.“; „blogai išmiega, piktas. T.y. priklauso nuo vaiko savijautos.“; „sunku atsikelti“; „tingi keltis anksti.“
	Konfliktai su grupės draugais	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„susipyksta su draugais.“; „kiti tyčiojasi iš mano vaiko.“; „nesutaria su grupėje esančiais vaikais, jaučiasi skriaudžiamas,“; „pykstasi su grupės draugais.“
		Mokykla	1	„<...>taip pat dėl kartais iškilusių konfliktų su klasės draugais.“
	Nenorasi miegoti pietų miego	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	5	„atsibosta užsiėmimais.“ „reikia miegoti pietų miego, kuris yra ilgas.“(4)
Dažnai nenori eiti į ugdymo įstaigą	Nenorasi miegoti pietų miego	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„reikia miegoti pietų.“
	Vaikų nuovargis	Mokykla	2	„reikia anksti keltis.“ „anksti keltis.“

Analizuojant 15-oje lentelėje pateiktus rezultatus, matome, jog tėvų atsakymai buvo suskirstyti į 3 kategorijas: „Noriai eina į ugdymo įstaigą“, „Kartais nenori eiti į ugdymo įstaigą“ ir „Dažnai nenori eiti į ugdymo įstaigą“. Daugiausia subkategorijų išskirta pirmajai kategorijai pagrįsti. Kategoriją „Noriai eina į ugdymo įstaigą“ iliustruoja 41 teiginys. Tai rodo, jog dauguma vaikų noriai eina į ugdymo įstaigą, kurioje yra vykdomas priešmokyklinis ugdymas ir svarbiausios priežastys, kodėl jie nori ten eiti, pasak tėvų yra tai, jog yra patenkinamas vaikų socializacijos poreikis (13 teig.) (vaikai ten turi daug draugų, gali su jais bendrauti, žaisti), pedagogų profesionalumas (10 teig.) (vaikams patinka auklėtojos, o tai rodo, jų sugebėjimą sutarti su vaiku) bei įdomios, aktyvios, kūrybinės veiklos (10 teig.) (vaikams patinka veiklą gausa ir įvairovė, jiems nebūna nuobodu). Jog „kartais nenori eiti į ugdymo įstaigą“ nurodė 23 tėvai. Tačiau didžiausia to nenoro priežastis yra vaiko nuovargis (13 teig.), tai yra vaikas neišsimiega, ryte būna pavargęs, nori dar miegoti. Kad vaikas tinkamai pailsėtų prieš einant į ugdymo įstaigą, tu turi pasirūpinti tėvai, o ne ugdymo įstaiga. Iš pateiktų atsakymų matome, jog didžiausi nuomonių skirtumai, tarp tėvų, vedančių savo vaikus į priešmokyklinio ugdymo grupes, esančias ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir mokyklose, išryškėjo subkategorijose „Socialinių vaiko poreikių patenkinimas“ bei „Įdomios, aktyvios, kūrybinės veiklos“. Šias priežastis, kaip teigiamas ir skatinančias vaikų norą eiti į ugdymo įstaigą, išreiškė daugiau tėvų, kurių vaikai eina į priešmokyklinio ugdymo grupes, esančias mokyklose.

Atliekant tyrimą taip pat buvo siekta sužinoti tėvų nuomonę, ar jų vaikams suteikiamas priešmokyklinis ugdymas yra kokybiškas. Tėvų atsakymų variantai pateikti 14 pav.

15 pav. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės vertinimas (N=67)

Kaip matome, iš 14 pav. pateiktų rezultatų, beveik visi tėvai 85% mano, jog suteikiamos priešmokyklinio ugdymo paslaugos jų grupėje yra kokybiškos. Tačiau 17% tėvų, kurių vaikai lanko priešmokyklinę grupę, įsikūrusias mokyklose, teigia, jog priešmokyklinio ugdymo paslaugos yra tik iš dalies kokybiškos. Tokiai minčiai pritaria per pusę mažiau tėvų (8%), kurių vaikai lanko priešmokyklinę ugdymo grupę, esančią ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje. Tai leidžia daryti priedą, jog, tėvų nuomone, priešmokyklinis ugdymas yra kokybiškesnis ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse.

Atliekant tyrimą, taip pat buvo siekta sužinoti tėvų nuomonę apie veiksnius, teigiamai įtakančius kokybišką priešmokyklinį ugdymą grupėje, kurioje ugdomas jų vaikas. Pateiktame atviraime klausime tėvai turėjo nurodyti tris veiksnius. Gauti rezultatai pateikiami 16 lentelėje.

16 lentelė. Veiksniai, teigiamai įtakojančios priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=58)

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo	Įdomi grupės veikla	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	7	„Įdomus ugdymo organizavimas.“; „Įdomi veikla, orientuota į vaikų poreikius, gebėjimus.“; „Įdomi veikla.“(2); „Vaikų sudominimas įdomia veikla.“; „Projektai.“; „Edukacinės programos.“
		Mokykla	9	„Nuolatinė veiklos kaita tobulėjimo link.“ (2); „Kūrybinė veikla.“; „Pažintinė veikla.“; „Įdomus ugdymo pateikimas.“; „Įvairios veiklos.“; „Įdomi veikla ir renginiai.“; „Tinkamai parenkamos užduotys.“; „Įdomus ugdymo proceso organizavimas bei realizavimas.“; „Užsiima su vaikais, daro įvairius karpinius ir kitokius darbelius.“
	Kompetetingas pedagogas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	12	„Pedagogai.“; „Pedagogų kompetencijos.“; „Kvalifikuoti pedagogai.“ (3); „Pedagogų darbas.“; „Tinkama atmosfera grupėje.“; „Pedagogų profesionalumas.“ (2); „Vaiko

				<i>paruošimas mokyklai.“; „Puikios auklėtojos“; „Grupės auklėtojos.“</i>
		Mokykla	30	<i>„Mokėjimas jį sudominti.“; „Geras grupės vadovas (pavyzdys visiems.“; „Pedagogų profesionalumas.“ (2); „Mokytojo kompetencija.“(3); „Pedagogų tinkamas parengimas bei gebėjimas tinkamai bendradarbiauti su vaikais.“; „Pedagogės bendri gebėjimai ir darbo metodikos.“ (4); „Stengiasi vaikui išaiškinti, kol jis supranta, ką reikia atlikti.“; „Specialistai, pedagogų gebėjimai ir darbo metodika.“; „Pedagogo žinios.“; „Mokėjimas žinias įdomiai pateikti vaikui.“; „Sudominimas.“; „Žinių ir gebėjimų ugdymas.“; „Vaikų kompetencijų plėtotė.“; „Ugdymo proceso organizavimas bei realizavimas.“; „Nuoseklumas.“; „Drausmė.“; „Ugdymo pasiekimai.“; „Nuoseklus ugdymo planas, kurio laikomasi.“ „Disciplina.“; „<.>, vaiko noro tobulėti skatinimas.“; „Aukšta kvalifikacija pedagogų.“ (3); „Auklėtojų gebėjimas sudominti.“</i>
	Pedagogo asmeninės savybės	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	<i>„Vaiką mylinti, rūpestinga, maloni auklėtoja.“; „Rūpestinga auklėtoja.“; „Pedagogo rūpestingumas.“</i>
		Mokykla	10	<i>„Gera, vaiką mylinti, rūpestinga, maloni auklėtoja.“; „Mokytojo iš klausymas.“; „Klasės auklėtoja yra gera, rūpestinga su vaikais.“; „Darbuotojų pastangos, kūrybiškumas, pasiaukojimas.“; „Rūpestinga, maloni mokytoja.“; „Gera mokytoja.“; „Rūpestinga auklėtoja.“; „Rūpestinga, maloni auklėtoja.“; „Gera, rūpestinga auklėtoja.“; „Kūrybiškos auklėtojos.“</i>
	Vaiko individualių poreikių identifikavimas ir tenkinimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	<i>„Individualus darbas su vaiku.“</i>
		Mokykla	12	<i>„Vaikų skatinimas.“; „Vaiko individualių galimybių atradimas ir panaudojimas.“ (2); „Mokėjimas pastebėti vaiko gabumus ir juos skatinti.“; „Vaiko poreikių patenkinimas.“(3); „Vaiko gebėjimų atpažinimas.“; „Vaiko individualių galimybių atradimas ir panaudojimas.“; „„Padėjimas atrasti save.“; „Ugdymas pagal vaikų poreikius.“</i>
Veiksniai, priklausantys nuo vaikų	Vaiko emocinė savijauta	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	6	<i>„Gera vaiko vidinė savijauta.“ (3); „Teigiama įstaigos atmosfera.“; „Grupės mikroklimatas.“; „Geras mikroklimatas.“</i>
		Mokykla	7	<i>„Gera vaiko savijauta.“ (5); „Draugiški vaikai.“; „Gera savijauta grupėje, geras bendravimas su mokytoja ir kitais vaikais.“</i>
	Vaiko motyvacija	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	<i>„Paties vaiko pastangos.“</i>
		Mokykla	1	<i>„Vaiko vidinė motyvacija.“</i>
Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos	Įstaigos sukurta edukacinė aplinka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	14	<i>„Gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka.“; „Grupės aplinka.“(7); „Priemonių gausa, žaidimai.“; „Draugiška aplinka.“; „Turtinga aplinka.“; „Turtingos edukacinės erdvės.“; „Ugdymo priemonių gausa.“</i>
		Mokykla	7	<i>„Įstaigos aplinka.“; „Edukacinė aplinka.“; „Klasės aplinka.“ „Gerai įrengta ugdymo įstaigos aplinka.“; „Tinkama edukacinė aplinka.“; „Aplinka.“; „Maloni bei jauki mokymosi aplinka.“</i>
	Siūlomos paslaugos	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	3	<i>„Gera priežiūra.“ „Vaiko saugumas.“ „Specialisto (logopedo) būvimas.“</i>
		Mokykla	2	<i>„Būrelių pasirinkimas.“ „Būreliai.“</i>

	Vadyba	Mokykla	2	„Mažos grupės.“ „Gera grupė (vaikai, vienoda amžiaus grupė).“
	Įstaigos bendruomenės bendradarbiavimas	Mokykla	1	„Įstaigos administracijos, vadovo, pedagogų, vaikų, tėvų bendradarbiavimas.“
Veiksniai, priklausantys nuo tėvų	Tėvų bendradarbiavimas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	6	„Tėvų požiūris.“; „Tėvų bendradarbiavimas.“; „Auklėtojų ir tėvų bendradarbiavimas.“; „Ugdymo proceso dalyvių bendradarbiavimas.“; „Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas.“; „Bendradarbiavimas.“
		Mokykla	7	„Bendradarbiavimas su tėvais.“; „Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas, bendravimas.“; „Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas.“ (3); „Savitarpio pagalba.“; „bendradarbiavimas.“

Analizuojant 16 lentelėje pateiktus duomenis matome, jog tėvų įvardinti teigiamai kokybišką ugdymą jų grupėje įtakojantys veiksniai, buvo suskirstyti į 4 kategorijas: „Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo“, „Veiksniai, priklausantys nuo vaikų“, „Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos“ ir „Veiksniai, priklausantys nuo tėvų“. Pirmąją kategoriją iliustruoja daugiausia subkategorijų. Keturios ryškiausios, šią kategoriją atspindinčios subkategorijos yra: „Kompetingas pedagogas“ (42 iliustruojantys teiginiai), „Įdomi grupės veikla“ (16 teig.), „Pedagogo asmeninės savybės“ (13 teig.) ir „Vaiko individualių poreikių identifikavimas ir tenkinimas“ (13 teig.). Tokie atsakymai rodo, jog labiausiai kokybišką priešmokyklinį ugdymą padeda kurti kompetingas, savo darbą išmanantis pedagogas. Jo organizuojamos įdomios veiklos, asmeninės savybės, gebėjimas suprasti ir nustatyti individualius vaiko poreikius sudaro pagrindą, siekiant užtikrinti ugdymo kokybę. Šie tėvų atsakymai pagrindžia pedagogo vaidmens svarbą kokybiškam priešmokyklinio ugdymo paslaugų suteikimui. Tačiau, analizuojant tyrimo duomenis išryškėjo tėvų, vedančių į skirtingo tipo ugdymo įstaigas, nuomonių skirtumai. Tėvai, vedantys vaikus į priešmokyklinės grupės mokyklose, kaip teigiamus veiksnius labiausiai akcentavo pedagogų kompetentingumą (30 teig.), vaiko individualių poreikių identifikavimą ir tenkinimą (12 teig.) ir pedagogo asmenines savybes (10 teig.). O tėvai, vedantys savo vaikus į priešmokyklinės ugdymo grupes, esančias ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, labiausiai akcentavo įstaigose sukurtas edukacines aplinkas (14 teig.) ir pedagogų kompetentingumą (12 teig.). Tokie atsakymai rodo, jog mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinėse ugdymo grupėse tėvai yra labiau patenkinti kompetentingų pedagogų darbu, o ikimokyklinėse ugdymo įstaigose – geresnėmis edukacinėmis erdvėmis.

Taip pat, anketoje tėvų buvo prašomas įvardinti ir tris veiksnius, labiausiai trukdančius siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo grupėje, kurią lanko jų vaikas. Į šį klausimą atsakė ne visi tėvai. Atsakymai buvo susisteminti ir suskirstyti į kategorijas bei subkategorijas. Gauti duomenys pateikti 17 lentelėje.

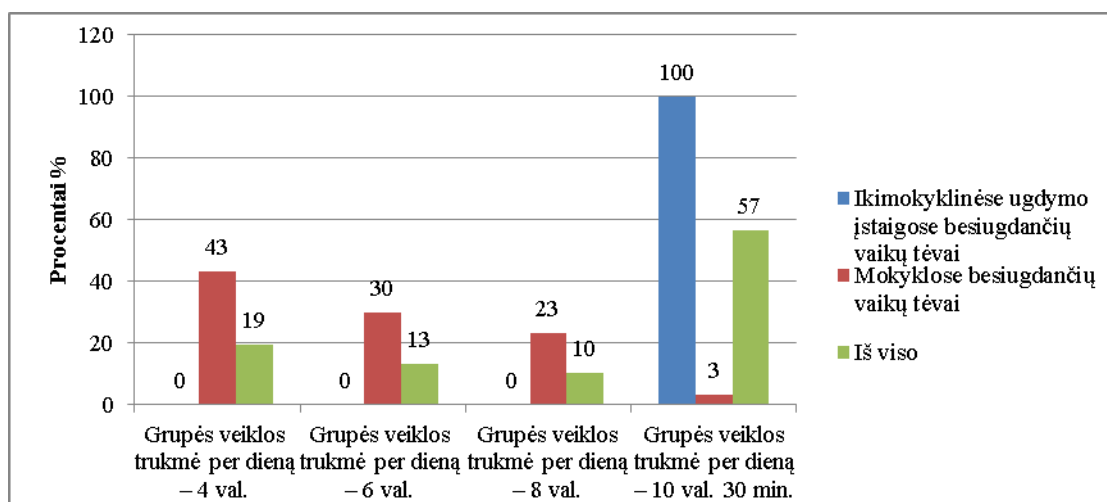
17 lentelė. Veiksniai, neigiamai įtakoiantys priešmokyklinio ugdymo kokybę (N=55)

Kategorija	Subkategorija	Darbo vieta	Teig. sk.	Kategorija/subkategorija iliustruojančių teiginių pavyzdžiai
Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos	Vaikų skaičius grupėje	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	8	„Didelis vaikų skaičius grupėje.“ (6); „Grupėje daug vaikų.“; „Daug vaikų.“
		Mokykla	2	„Per didelis vaikų skaičius.“; „Skirtingas vaikų amžius.“
	Skurdi įstaigos materialinė bazė	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	7	„Priemonių stygius.“; „Prasta lauko įranga.“; „Mažos patalpos, nėra miegamojo.“; „Maža patalpa.“; „Ugdymo priemonių stoka.“; „Materialinė bazė.“; „Skurdžios edukacinės erdvės.“
		Mokykla	2	„Ugdymo priemonių trūkumas.“ „Modernesnės aplinkos ar jų priemonių trūkumas.“
	Pedagogų trūkumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Vienas pedagogas.“; „Dažnai keičiasi auklėtojos.“; „Didelis pedagogų krūvis.“; „Auklėtojų kaita.“
		Mokykla	2	„Per mažas pedagogų skaičius.“; „Auklėtojų kaita.“
	Kitų įstaigos specialistų nekompetetingumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Diktatoriškas vadovas.“; „Tėvų statusas lemia auklėtojų, administracijos požiūrį į vaiką.“; „Administracijos blogas požiūris.“
Paslaugų poreikio neatitikimas	Mokykla	1	„Per anksti prasidedančios pamokos.“	
Veiksniai, priklausantys nuo vaikų	Vaikų elgesio problemos	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Vaiko nesusikaupimas.“; „Vaikų sutrikimai.“; „Didėjantis specialiųjų poreikių vaikų skaičius.“; „Kitų grupių vaikų priešiškus.“
		Mokykla	12	„Patyčios vaikų tarpe.“ (2); „Berniukų dauguma, tarp jų vykstanti didelė konkurencija.“; „Kitų vaikų blaškymasis.“; „Kai kurie vaikai.“; „Nedrausmingumas.“; „Mokinių neatsakingumas.“; „Vaikas, kurio neįmanoma sutramdyti, trukdo kitiems vaikams.“; „Vaiko nesusikaupimas.“; „Vaiko nesutarimai su kitais.“; „Prasta atmosfera grupėje.“; „Vaikų motyvacijos stoka.“
	Vaiko savijauta	Mokykla	1	„Ligos, dėl kurių tenka praleisti pamokas.“
Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo	Veiklų trūkumai	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	4	„Vaiko savarankišku ugdymu tyrinėjant trūkumas.“; „Mažas užimtumas.“; „Vaikai nėra sudominami, neįtraukiami į bendrą veiklą.“ „Naujovių netaikymas.“
		Mokykla	2	„Vaiko savarankišku ugdymu tyrinėjant trūkumas.“; „Mažas užimtumas.“
	Pedagogių motyvacijos ir kompetencijų stoka	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	5	„Pedagogų nenoras tobulėti.“; „Auklėtojos požiūris į ugdymo proceso svarbumą.“; „Nemotyvuotas pedagogas.“; „Auklėtojų patirties stoka.“; „Vaikų skirstymas.“; „Netinkama logopedės pagalba.“
		Mokykla	6	„Netolerancija ir vaikų nesupratimas.“; „Nepatinkančios auklėtojos.“; „Piktas, blogos nuotaikos grupės darbuotojas.“; „Vaiko ir pedagogo nebendravimas.“; „Netinkamas vaikų skatinimas mokytis.“; „Griežta tvarka.“
Pedagogo amžius	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„Auklėtojos amžius.“	
Veiksniai, priklausantys nuo tėvų ir pedagogų	Bendradarbiavimo trūkumas	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	1	„Tėvams ir pedagogams trūksta geranoriškumo.“
		Mokykla	3	„tėvų nenoras įsitraukti į ugdymo procesą.“; „Tėvų – pedagogų nesusikalbėjimas.“; „Kitas vaikas lanko grupę, kurioje nėra komunikacijos su tėvais.“

Veiksniai, priklausantys nuo valstybės	Finansavimas	Mokykla	2	„Valstybės požiūris į šių grupių finansavimą, jis per mažas.“ „Specialistų trūkumas švietimo įstaigose dėl mažų algų.“
--	--------------	---------	---	---

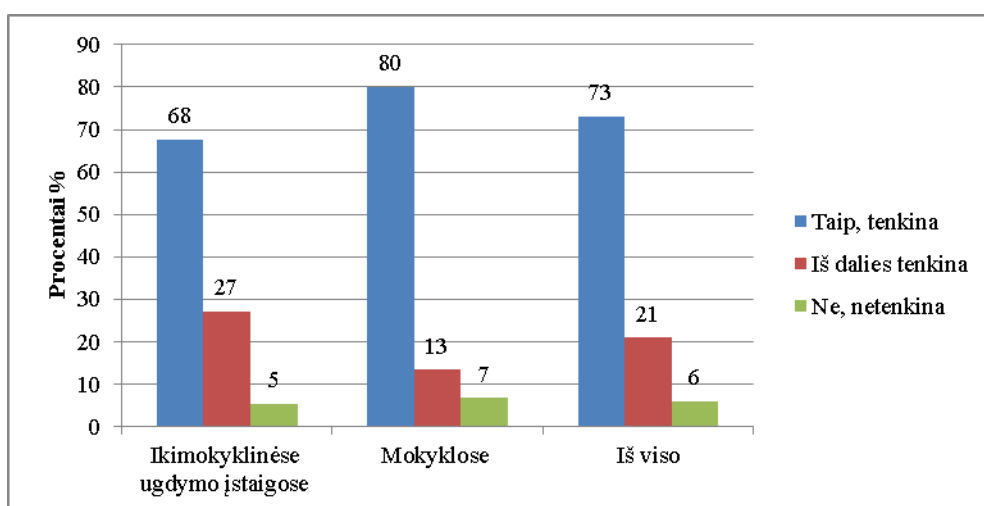
Analizuojant gautus rezultatus, matome, jog tėvų atsakymai buvo suskirstyti į 5 kategorijas: „Veiksniai, priklausantys nuo švietimo įstaigos“, „Veiksniai, priklausantys nuo vaikų“, „Veiksniai, priklausantys nuo pedagogo“, „Veiksniai, priklausantys nuo tėvų ir pedagogų“, „Veiksniai, priklausantys nuo valstybės“.. pirmąją kategoriją, iliustruoja 5 subkategorijos. Daugiausia iliustruojančių teiginių pateikta prie „Vaikų skaičius grupėje“ (10 teig.) ir „Skurdi įstaigos materialinė bazė“ (9 teig). Taip pat iš tėvų atsakymų matomo, jog į mokyklose esančias priešmokyklinio ugdymo grupes vaikus vedantys tėvai, daugiausia iliustruojančių pavyzdžių (12 teig.) pateikia prie kategorijos „Veiksniai, priklausantys nuo vaikų“ subkategorijos „Vaikų elgesio problemos“. Tai rodo, jog vaikų nesugebėjimas susikaupti, išklaudyti, trukdo jiems patiems gauti kokybišką priešmokyklinį ugdymą. Tačiau, analizuojant tyrimo duomenis, išryškėjo tėvų, vedančių į skirtingo tipo ugdymo įstaigas, nuomonių skirtumai. Tėvai, vedantys vaikus į priešmokyklinės grupes mokyklose, kaip neigiamus veiksnius labiausiai akcentavo vaikų elgesio problemas (12 teig.), o tėvai, vedantys savo vaikus į priešmokyklinės ugdymo grupes, esančias ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, labiausiai akcentavo per didelį vaikų skaičių grupėje (8 teig.) ir priemonių trūkumą (7 teig.). Tokie atsakymai rodo, jog mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinėse ugdymo grupėse kyla daugiau problemų dėl vaikų elgesio ir tai trukdo užtikrinti kokybišką ugdymą, o ikimokyklinėse ugdymo įstaigose įsikūrusiose grupėse, yra per daug vaikų, pedagogės nespėja suteikti tinkamos pagalbos kiekvienam vaikui.

Atliekant tyrimą, tėvų buvo klausiama apie ugdymo proceso organizavimo modelį, kuris yra vykdomas įstaigoje, kurią lanko jų vaikai. Gauti atsakymai pateikti 16 pav.

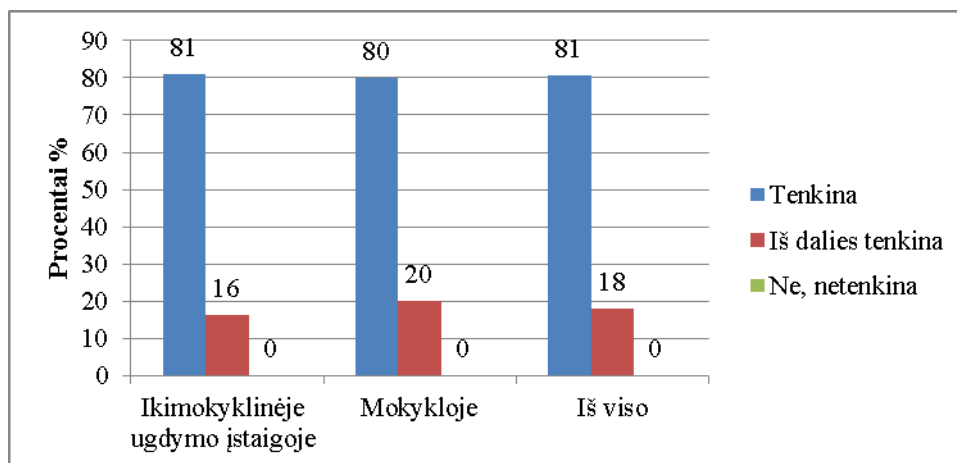
16 pav. Priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliai ugdymo įstaigose (N=67)

Kaip matome iš 16 paveiksle pavaizduotų rezultatų, visi tėvai, vedantys vaikus į priešmokyklinio ugdymo grupes ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, naudojami 10 val. 30 min. trunkančiu ugdymo organizavimo modeliu, o mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinio ugdymo grupėse modelių yra įvairių. Tačiau, šiandieninėje visuomenėje, kuomet visi yra labai užimti, ar tėvus tenkina nepilną darbo dieną veikiančios priešmokyklinio ugdymo grupės. Siekiant išsiaiškinti tėvų pasitenkinimą esamu priešmokyklinio ugdymo grupės veiklos organizavimo modeliu, jiems buvo užduotas pusiau atviro tipo klausimas. Savo atsakymo pasirinkimą argumentavo tik 30 respondentų. Gauti rezultatai pateikti 17 pav.

17 pav. Tėvų pasitenkinimas priešmokyklinio ugdymo organizavimo modeliu (N=67)

Iš 17 pav. pateiktų atsakymų, matome, jog daugiau nei pusę tėvų tenkina esamas ugdymo organizavimo modelis. Tačiau keli tėvai, vedantys savo vaikus į mokyklose esančias priešmokyklinio ugdymo grupes, nurodė, jog juos ugdymo organizavimo modelis tenkina tik iš dalies ir savo pasirinkimą argumentavo tuo, jog po anksti pasibaigusių veiklų vaikams, jiems yra sunku išėiti iš darbo ir tinkamai pasirūpinti vaiku (3 tėvų argumentai). Tėvams kyla darbo ir vaiko priežiūros suderinimo sunkumai. Tėvai, kurie veda vaikus į ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančias grupes, teigė, jog per visą dieną dirbančios auklėtojos būna pavargusios, tampa irzlesnės, taip pat buvo paminėta ir tai, jog vaikams turėtų būti skiriama daugiau laisvo laiko ir laiko poilsiui (4 tėvų argumentai). Daugiau išsakytų argumentų nebuvo. Tačiau lyginant gautus duomenis, matome, jog didesnė dalis tėvų, vedančių savo vaikus į priešmokyklinio ugdymo grupes, esančias mokyklose, yra patenkinti priešmokyklinio ugdymo paslaugų organizavimo tipo, nei tėvų, vedančių vaikus į ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Paskutiniu metu anketos klausimu siekta sužinoti, ar tėvus tenkina priešmokyklinio ugdymo grupėse suteikiamos paslaugos ar ne. Tėvų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 18 pav.

18 pav. Tėvų pasitenkinimo teikiamomis priešmokyklinio ugdymo paslaugomis raiška (N=67)

Iš gautų rezultatų matome, jog didelę dalį apklaustų tėvų (81%) iš esmės tenkina priešmokyklinio ugdymo grupių teikiamos paslaugos, nepaisant nuo jų įsikūrimo vietos (ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ar mokykloje) ar vykdomo ugdymo organizavimo modelio. Tačiau iš rezultatų matome, jog labiau netenkina mokyklose esančios priešmokyklinio ugdymo grupių teikiamos paslaugos.

Anketoje tėvams buvo taip pat pateikti 26 teiginiai, kuriais nusakyti pedagogo veiksmai, organizuojant priešmokyklinį ugdymą. Tėvai turėjo pateikti savo nuomonę, ar tie veiksmai, jų nuomone, yra svarbūs siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo. Gauti rezultatai pateikti 18 lentelėje.

18 lentelė. Pedagogų veiksmų, organizuojant kokybišką priešmokyklinį ugdymą, reikšmingumas (N=67)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Iš dalies sutinku	Nesutinku	Nežinau
1	Organizuoti patirtinį – savaiminį vaiko ugdymą(si)	50,7	41,8	6,0	1,5	0,0
2	Būti pagalbininku kiekvienam ugdytiniui	47,8	44,8	6,0	1,5	0,0
3	Apmąstyti savo veiklą, atrasti save ugdymo procese	46,3	44,8	9,0	0,0	0,0
4	Pasižymėti šiomis nuostatomis ir profesiniu tapatumu : profesine savimone, atsidavimu savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimu, pasitenkinimu savo darbu.	56,7	41,8	1,5	0,0	0,0
5	Vadovautis nuolatinio mokymosi nuostatomis, turėti nuolatinio mokymosi gebėjimų	40,3	49,3	9,0	1,5	0,0
6	Būti motyvuotu	52,2	46,3	1,5	0,0	0,0
7	Nuolat tobulėti, siekiant susidoroti su didėjančiais įvairiais ugdymo iššūkiais, jo organizavimo sunkumais	53,7	41,8	4,5	0,0	0,0
8	Būti ugdytiniams pavyzdžiu ir autoritetu	52,2	43,3	4,5	0,0	0,0
9	Pradėti kokią nors veiklą, tuomet leisti savarankiškai ją pratęsti vaikams	43,3	43,3	13,4	0,0	0,0
10	Kurti vaikų kūrybiškumą skatinančią ugdymosi aplinką	44,8	46,3	6,0	0,0	0,0
11	Veikti drauge su vaikais kaip žaidimų ar veiklos partneris	32,8	64,2	3,0	0,0	0,0

12	Mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoti tai, ką tikisi perduoti vaikams	29,9	64,2	6,0	0,0	0,0
13	Įtraukti vaikus į veiklą motyvuojančia idėja, tema, problema, sumanymu, ką būtų galima daryti, tyrinėti	44,8	52,2	3,0	0,0	0,0
14	Siekti vaikų interpretacijų, kūrybos, atradimų, nereglamentuoti vaikų veiklos žingsnių	31,3	61,2	7,5	0,0	0,0
15	Pastebėti, gerbti, palaikyti vaikų sumanymus, padėti juos išplėtoti, praturtinti	49,3	44,8	6,0	0,0	0,0
16	Atvirais klausimais (moderavimu) netiesiogiai vadovauti vaikų ieškojimams, mokyti spręsti problemas, praturtinti jų sumanymus	52,2	41,8	6,0	0,0	0,0
17	Siūlyti vaikams užduotis, kurios orientuotos į žinių perdavimą ir reprodukciją, o ne į vaiko gebėjimų ugdymą	37,3	28,4	11,9	19,4	3,0
18	Įtraukti tėvus į ugdymo procesą, kad jie savo patirtį perteiktų vaikams	26,9	44,8	23,9	1,5	3,0
19	Siūlyti tą pačią vieną užduotį visai vaikų grupei, nesukuriant pasirinkimo situacijos	10,4	31,3	19,4	32,8	6,0
20	Nurodyti, kokia seka ir kaip vaikas turi atlikti kiekvieną užduoties žingsnį, nepaliekant erdvės pačiam vaikui daryti atradimus, spręsti problemas, kurti	7,5	25,4	23,9	34,3	9,0
21	Demonstruoti pačiam, kaip viską atlikti	13,4	32,8	28,4	25,4	0,0
22	Sukurti ugdomąją aplinką, kurioje ugdytiniai būtų saugūs psichologiškai ir fiziškai	56,7	38,8	1,5	3,0	0,0
23	Pažinti ir individualiai ugdyti kiekvieną vaiką	53,7	41,8	4,5	0,0	0,0
24	Pažinti ir gerbti kiekvieno ugdytinio šeimos kultūrą bei tradicijas	38,8	43,3	16,4	1,5	0,0
25	Gerai pažinti savo ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus	64,2	32,8	3,0	0,0	0,0
26	Būti tėvelių pagalbininkais, dalintis su jais informacija	46,3	47,8	6,0	0,0	0,0

Analizuojant 18-oje lentelėje pateiktus rezultatus, matome, jog tėvų nuomone, siekiant kokybiško priešmokyklinio ugdymo, pedagogas turėtų pirmiausia gerai pažinti savo ugdytinių amžiaus tarpsnio ypatumus, su šiuo teiginiu visiškai sutinka 64,2% apklaustų tėvų, bei pasižymėti šiomis nuostatomis ir profesiniu tapatumu : profesine savimone, atsidavimu savo profesinei veiklai, pedagoginio darbo prasmės suvokimu, pasitenkinimu savo darbu, sukurti ugdomąją aplinką, kurioje ugdytiniai būtų saugūs psichologiškai ir fiziškai. Su šiais teiginiais visiškai sutinka po 56,7% apklaustų tėvų. Visi teiginiai, su kuriais tėvai visiškai sutiko ar sutiko daugiau nei 30%, rodo, jog tėvų, kaip ir pačių pedagogų nuomone, pedagogas turi būti aktyvus, kūrybingas, gerai pažįstantis to amžiaus tarpsnio vaikų tiek psichologiją, tiek fiziologiją ir gebantis organizuoti kiekvieno vaiko poreikiams atitinkamą, skatinančią kūrybingumą ir kritinį mąstymą veiklą.

Paskutiniuju anketos klausimu buvo siekta sužinoti, kaip tėvai vertina edukacines aplinkas grupėse, į kurias jie veda savo vaikus. Gauti rezultatai pateikti 19 lentelėje.

19 lentelė. Priešmokyklinio ugdymo grupės aplinkos atitiktis keliamiems reikalavimams
(N=67)

Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku			Sutinku			Iš dalies sutinku			Nesutinku		
		Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	Mokykla	Iš viso	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	Mokykla	Iš viso	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	Mokykla	Iš viso	Ikimokyklinė ugdymo įstaiga	Mokykla	Iš viso
1	Grupės erdvėje vaikas randa viską, ko reikia žaidimams, aktyviai veiklai ir poilsiui	45,9	50,0	47,8	35,1	33,3	34,3	18,9	16,7	17,9	0,0	0,0	0,0
2	Aplinka yra sukurta taip, kad vaikas jaustųsi šeiminingas – kad galėtų netrukdydamas kitiems laisvai ją keisti, pritaikyti žaidimams ir veiklai	32,4	30,0	31,3	18,9	46,7	31,3	43,2	16,7	31,3	5,4	6,7	6,0
3	Aplinka yra jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti, ugdytis	51,4	60,0	55,2	29,7	30,0	29,9	18,9	3,3	11,9	0,0	3,3	1,5
4	Grupės erdvė yra padalinta į mažesnes erdves, kur vaikai gali individualiai bei grupelėse ugdytis ir yra paliekama erdvės judėjimo laisvei	59,5	40,0	50,7	35,1	26,7	31,3	2,7	20,0	10,4	2,7	10,0	6,0
5	Patalpos, baldai, įranga bei ugdymo priemonės pritaikytos vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiesiems ugdymo(si) poreikiams tenkinti	8,1	30,0	17,9	43,2	26,7	35,8	45,9	20,0	34,3	2,7	20,0	10,4
6	Grupės aplinka praturtinta naujomis priemonėmis, naujais stendais	18,9	33,3	25,4	56,8	20,0	40,3	16,2	33,3	23,9	8,1	10,0	9,0
7	Erdvė yra visokeriopai saugi	35,1	43,3	38,8	40,5	46,7	43,3	24,3	3,3	14,9	0,0	3,3	1,5

Analizuojant 19 lentelėje pateiktus tyrimo duomenis, matome, jog kiek daugiau nei pusė (55,2%) tėvų visiškai sutinka su teiginiu, jog grupės aplinka yra jauki, žaisminga, estetiška ir kūrybiška, funkcionali, skatinanti vaikų aktyvumą, norą veikti, ugdytis. Mažiausiai patenkinti tėvai yra patalpomis, baldais, įranga bei ugdymo priemonėmis, pritaikytomis vaikų ugdymosi netolygumams šalinti, specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų reikmėms tenkinti, nes su šiuo teiginiu visiškai sutiko tik 17,9% tėvų, t.y. mažiau nei penktadalis apklaustųjų tėvų.. Tačiau ties tuo pačiu teiginiu galime matyti tėvų, vedančių vaikus į grupes, esančias ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose, nuomonių skirtumus. Tėvai, vedantys vaikus į grupes, esančias mokyklose yra labiau patenkinti (30,0% tėvų visiškai sutinka su šiuo teiginiu), nei tėvai, vedantys vaikus, į grupes, esančias ikimokyklinėse ugdymo įstaigose (8,1% tėvų visiškai sutinka

su šiuo teiginiu). O tokie rezultatai taip pat rodo ir tėvų bei pedagogų skirtingą edukacinių aplinkų vertinimą. Tėvai edukacines aplinkas, kuriose ugdomi jų vaikai, vertina palankiau nei pedagogai. Tokį atsakymų skirtumą gali įtakoti tai, jog pedagogams trūksta priemonių įvairumo, siekiant sukurti įdomias veiklas, įtraukiančias vaikus, o tėvams trūksta informacijos apie edukacinių aplinkų, priemonių gausos, įvairovės teikiamą naudą besiuogdančiam vaikui. Taip pat šiuos atsakymus galima sieti su tėvų išsakyta nuomone, jog kokybiškas priešmokyklinis ugdymas yra skirtas vaiko pasiruošimui mokyklai, tai yra labiau orientuojamasi į vaikų žinias, o priemonių gausa jiems labiau asocijuojasi su socialinių įgūdžių ugdymu bei emociniu pasitenkinimu, todėl, galbūt, tėvai edukacines aplinkas vertina palankiau nei pedagogai. Kita vertus, nuomonių skirtumas, tikėtina, lemia pedagogų ir tėvų profesionalumo skirtumai.

Taigi, atlikus tyrimą paaiškėjo, jog tėvų ir pedagogų atsakymai į daugelį klausimų yra panašūs. Tėvai ir pedagogai į esančią situaciją reaguoja labai panašiai, o tai rodo, jog bendradarbiaujant ir turint vienodą situacijos matymą, siekiant vienodų tikslų, iškilus problemoms, jas bus galima lengviau ir greičiau išspręsti. Tiek pedagogai, tiek tėvai suteikiamas priešmokyklinio ugdymo paslaugas laiko kokybiškomis, tačiau mato ir trūkumus, kurie trukdo siekti priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės užtikrinimo. Pedagogai, dirbantys ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, mano, jog labiausiai trukdantys siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo veiksniai jų grupėse yra: priemonių trūkumas ir tėvų abejingumas, nebendradarbiavimas, per didelis vaikų skaičius, o mokyklose dirbančių pedagogai mano, jog: funkcionalių ir jaukių erdvių trūkumas, priemonių trūkumas bei taip pat per didelis vaikų skaičius grupėje. Tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigose įsikūrusiose priešmokyklinėse ugdymo grupėse, labiausiai trukdantys kokybės siekti veiksniai yra per didelis vaikų skaičius grupėje, o mokyklose – netinkamas vaikų elgesys. Tačiau pagal gautus rezultatus buvo nustatyta, jog mokyklose yra dažniau nusižengiama higienos normų rekomendacijoms ir grupėse būna daugiau nei 20 vaikų. Būtent šis faktorius gali įtakoti tai, kad mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse, pedagogės kur kas dažniau susiduria su netinkamu vaikų elgesiu. Mokyklose priešmokyklinio ugdymo grupių vaikams yra siūloma daugiau ir įvairesnių neformalių veiklų nei ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančioms grupėms. Tačiau šiose grupėse besiuogdantiems vaikams yra suteikiama daugiau kitų specialistų (spec. pedagogo, socialinio pedagogo, judesio korekcijos specialisto) pagalba. Vertinant edukacines priešmokyklinių grupių aplinkas, atsiskleidė nežymūs pedagogių, dirbančių ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir mokykloje esančiose grupėse, nuomonių skirtumai. Pedagogių, dirbančių mokyklose, nuomone, edukacinė aplinka neatitinka visų vaikų poreikių, trūksta tam tikrų edukacinių erdvių, stinga reikiamų priemonių vaiko visapusiškam, kokybiškam ugdymui. Tėvai edukacines aplinkas įvertino daug palankiau nei pedagogės, nepriklausomai, nuo to, kurioje

įstaigoje ugdosi jų vaikas, tačiau taip pat pripažįsta, jog mokyklose įsikūrusių priešmokyklinio ugdymo grupių aplinkose trūksta naujų edukacinių priemonių bei reikėtų atnaujinti, padaryti funkcionalesnes edukacines erdves. Tačiau tėvų ir pedagogų nuomone, įdomi, kūrybinga, aktyvi grupės veikla, kurią organizuoja kompetentingas ir kūrybingas pedagogas, yra vieni svarbiausių veiksnių, padedančių užtikrinti priešmokyklinio ugdymo kokybę, o šį veiksnių, kaip padedančių siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo, nurodė abiejų tipų įstaigose dirbantys pedagogai ir į jas vedantys savo vaikus tėvai.

IŠVADOS

Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad:

1. Priešmokyklinis ugdymas turi specifinį, būdingą tik šiai pakopai, tikslą - padėti vaiko socializacijos, demokratinio bendravimo pamatus bei brandinti vaiką mokyklai ir palengvinti jo perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar darželyje prie sistemingo ugdymo(si) mokykloje, t.y. visiems vaikams sudaryti lygias mokyklinio starto galimybes.
2. Priešmokyklinio ugdymo paslaugų kokybės samprata glaudžiai siejasi su bendrąja ugdymo kokybės samprata. Kokybiškas priešmokyklinis ugdymas turi atitikti jam keliamus tikslus nacionaliniu, regioniniu ir įstaigos lygmeniu, taip pat turi tenkinti šias paslaugas gaunančių vartotojų (ugdytinių ir jų tėvų) poreikius
3. Priešmokyklinio ugdymo pedagogas tampa šeimos pagalbininku (paslaugos teikėju), svarbiu vaiko gyvenime. Nuolat stebėdamas ugdytinius, kreipia jų ugdymą reikiama linkme ir vertina jų pažangą. Išsikeltiems uždaviniams pasiekti, pedagogas turi atrasti ir naudotis įvairiais, inovatyviais metodais, kurie tenkintų vaikų poreikius
4. Tinkamai sukurta ugdymo aplinka ir jos pritaikymas vaiko individualiems poreikiams patenkinti yra ugdymo sėkmę laiduojantis veiksnys.

Empirinio tyrimo rezultatai atskleidė, kad:

5. Kokybiškas priešmokyklinis ugdymas yra labai svarbus tiek pedagogams, tiek tėvams, nes tai laiduoja tinkamą vaiko pasiruošimą tolesniam ugdymuisi mokykloje. Už kokybiško priešmokyklinio ugdymo suteikimą ir vykdymą, tėvų ir pedagogų nuomone, labiausiai atsakingi yra patys pedagogai ir tėvai, tačiau taip pat pritariama, jog visi asmenys ir institucijos susijusios su priešmokyklinio ugdymo įgyvendinimu, yra daugiau ar mažiau atsakingos už šių paslaugų kokybę.
6. Pedagogų nuomone, priešmokyklinio ugdymo kokybė yra visapusiškas vaikų ugdymas, jų tinkamas paruošimas mokyklai, socialinių įgūdžių ugdymas, glaudus bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais ir kitais specialistais, įstaigos bendruomene, vaikų poreikius atitinkanti ir ugdymą skatinanti edukacinė aplinka bei pedagogų profesionalumas. Tėvams priešmokyklinio ugdymo kokybė labiausiai siejasi su kompetentingu pedagogo darbu, kurio dėka ugdomas vaikų kūrybingumas, jis yra tinkamai paruošiamas mokyklai.
7. Daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių pedagogių ir didžioji dauguma tyrime dalyvavusių tėvų suteikiamas priešmokyklinio ugdymo paslaugas vertina kaip kokybiškas. Tačiau daugiau yra pedagogių, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, kurios priešmokyklinį ugdymą laiko kokybišku, nei pedagogių, kurios dirba mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinio ugdymo grupėse. Taip pat daugiau tėvų teigė, jog

priešmokyklinis ugdymas yra kokybiškesnis, ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse, nei mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinio ugdymo grupėse.

8. Mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupių vaikams suteikiama daugiau ir įvairesnių neformaliojo ugdymo paslaugų nei ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Tačiau ikimokyklinio ugdymo įstaigose esančioms priešmokyklinio ugdymo grupėms yra suteikiama daugiau įvairių specialistų (soc. pedagogo, spec. pedagogo, judesio korekcijos specialisto) paslaugų nei mokyklose.
9. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų priešmokyklinio ugdymo grupėse dirbančios pedagogės labiausiai kokybės padedančius siekti veiksnius laiko: pedagogo organizuojamas veiklas, grupėse sukurtas tinkamas edukacines aplinkas, o mokyklose priešmokyklinio ugdymo grupėse dirbančios pedagogės - pedagogo organizuojamas veiklas ir tinkamą vaikų emocinę savijautą. Tėvų nuomone, mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinio ugdymo grupėse labiausiai padedantys kokybės siekti veiksniai yra kompetentingų pedagogų darbas, o ikimokyklinio ugdymo įstaigose – geresnės edukacinės erdvės.
10. Priešmokyklinio ugdymo pedagogų, dirbančių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose nuomone, veiksniai, labiausiai trukdantys siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo jų grupėse yra: priemonių trūkumas ir tėvų abejingumas, nebendradarbiavimas, per didelis vaikų skaičius, o mokyklose dirbančių pedagogų nuomone: funkcionalių ir jaukių erdvių trūkumas, priemonių trūkumas bei taip pat per didelis vaikų skaičius grupėje. Tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigose įsikūrusiose priešmokyklinėse grupėse, labiausiai trukdantys kokybės siekti veiksniai yra per didelis vaikų skaičius grupėje, o mokyklose – netinkamas vaikų elgesys.
11. Vertinant edukacines priešmokyklinių grupių aplinkas, atsiskleidė nežymūs pedagogių, dirbančių ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje ir mokykloje esančiose grupėse nuomonių skirtumai. Pedagogių, dirbančių mokyklose, nuomone, edukacinė aplinka neatitinka visų vaikų poreikių, trūksta tam tikrų edukacinių erdvių, stinga reikiamų priemonių vaiko visapusiškam, kokybiškam ugdymui. Tėvai edukacines aplinkas įvertino daug palankiau nei pedagogės, nepriklausomai nuo to, kurioje įstaigoje ugdomi jų vaikai, tačiau taip pat pripažįsta, jog mokyklose įsikūrusių priešmokyklinio ugdymo grupių aplinkose trūksta naujų edukacinių priemonių bei reikėtų atnaujinti, padaryti funkcionalesnes edukacines erdves.
12. Darbo pradžioje iškelta hipotezė, jog, pedagogų ir tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra teikiamos kokybiškesnės priešmokyklinio ugdymo paslaugos nei mokyklose veikiančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dėl institucijų specifikos ir sukurtų

priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo sąlygų, aplinkų, patirčių, pasitvirtino tik vienu aspektu – jog priešmokyklinės ugdymo grupės, veikiančios ikimokyklinio ugdymo įstaigose, turi šiek tiek geriau įrengtas ir vaikų poreikius atitinkančias patalpas, nei mokyklose įsikūrusios priešmokyklinio ugdymo grupės. Taip pat mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dažniausiai ugdomi daugiau vaikų nei rekomenduojama higienos normose. Tačiau, edukacinės aplinkos nėra svarbiausias priešmokyklinio ugdymo kokybę lemiantis veiksnys. Svarbiausia yra kompetentingas, kūrybingas, vaiko poreikius ir galimybes suprantantis pedagogas, kuris vykdo įdomias, aktyvias veiklas, o šis veiksnys buvo įvardintas, kaip padedantis siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo, tiek mokyklose, tiek ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų bei į šias įstaigas savo vaikus vedančių tėvų.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgus į tyrimo metu gautus rezultatus, buvo pateiktos rekomendacijos pedagogams, tėvams, ugdymo įstaigų vadovams, savivaldybės administracijos švietimo skyriui.

Rekomendacijos pedagogams:

1. Kadangi tyrimo duomenys parodė, jog priešmokyklinio ugdymo kokybė labiausiai priklauso nuo pedagogų, jų turimų kompetencijų ir organizuojamo ugdymo proceso įdomumo, tai pedagogai turėtų visuomet tobulėti, nepraleisti progos ir dalyvauti metodiniuose susirinkimuose, konferencijose, seminaruose, praktiniuose užsiėmimuose, mokymuose, kurie dar labiau gilintų jau turimas žinias, kompetencijas ir suteiktų naujų idėjų, kurios padėtų siekti kokybiško priešmokyklinio ugdymo.
2. Pedagogai taip pat turėtų aktyviau bendrauti ir bendradarbiauti su tėvais, siekti atrasti naujų bendravimo ir bendradarbiavimo formų, kurios padėtų siekiant bendro tikslo.

Rekomendacijos tėvams:

1. Tėvai turi nepaliaujamai ir nuolatos patys domėtis savo vaikų pasiekimais, patiriamomis sėkmėmis, sunkumais, turėtų aktyviai dalyvauti pedagogų organizuojamuose renginiuose, vykdomuose užsiėmimuose, taip pat galėtų būti aktyvesni ir patys ieškoti, inicijuoti bendravimo ir bendradarbiavimo būdų.

Rekomendacijos ugdymo įstaigų vadovams:

1. Ieškoti būdų ir formų, kaip galima būtų gerinti priešmokyklinio ugdymo grupių edukacines aplinkas mokyklose.
2. Suteikti pedagogams laisvę kurti ugdomąjį procesą;
3. Skatinti pedagogus keltis savo kvalifikacinę kategoriją, gilinti žinias, įgūdžius, suteikti moralinį ir emocinį palaikymą.

Rekomendacijos miesto švietimo skyriui:

Tyrimų duomenys parodė, jog kokybiškesnis priešmokyklinis ugdymas yra ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančiose grupėse, todėl prieš šias grupes iškeliant į mokyklas, švietimo skyrius turėtų panaikinti didžiausias kliūtis mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse siekti kokybiško ugdymo.

1. Kadangi tyrimo rezultatai parodė, jog mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse, edukacinės aplinkos yra nefunkcionalios bei nepatrauklios ir trūksta edukacinių priemonių, todėl derėtų miesto švietimo skyriui ieškoti ir skirti daugiau lėšų edukacinių erdvių tobulinimui ir priemonių gausinimui.
2. Taip pat, kadangi pedagogų profesionalumas, gebėjimas organizuoti aktyvias, įdomias, kūrybingumą skatinančias veiklas yra vienas svarbiausių veiksnių, padedančių siekti

kokybiško priešmokyklinio ugdymo užtikrinimo, derėtų organizuoti daugiau nemokamų seminarų, konferencijų, kuriose pedagogai galėtų dar labiau plėsti savo žinias, kompetencijas.

3. Kadangi atsiranda vis daugiau pedagogų, susiduriančių su vaikų elgesio problemomis, o ugdymo įstaigų, kuriose dirba arba socialinis pedagogas arba psichologas yra labai nedaug, todėl reikėtų steigti šių specialistų etatus arba suteikti nemokamus mokymus atitinkamomis temomis.

DISKUSIJA

Užsienio šalyse atliktų ilgalaikių tyrimų duomenys rodo, kad kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas daro teigiamą poveikį vaikų tolesnei socialinei, emocinei raidai. Ankstyvoji vaiko patirtis lemia, kaip jam seksis mokytis toliau (Švietimas visiems, 2014). Šie duomenys patvirtina priešmokyklinio ugdymo svarbą vaikų socializacijos procesams, kognityvinei, fizinei ir emocinei jų raidai. Tačiau svarbu, jog šio ugdymo paslaugos būtų kokybiškos, o kokybės kriterijų nustatymas ir jų įvertinimas gali skirtis analizuojant iš skirtingų pozicijų. Įvairūs autoriai analizuoja priešmokyklinio ugdymo kokybę skirtingais aspektais, dažniausiai apklausia pedagogus, įstaigų vadovus, tėvus ar kitus ekspertus, susijusius su priešmokyklinio ugdymo paslaugų teikimu. Šiame darbe taip pat buvo tiriama pedagogų ir tėvų nuomonė apie priešmokyklinio ugdymo suteikiamų paslaugų kokybę Šiaulių miesto ugdymo įstaigose. Priešmokyklinio ugdymo kokybė šiame darbe yra tiriama, kaip kliento (tėvų, vaikų) reikalavimų patenkinimas (Želvytis, 2003) bei paslaugų teikėjų (pedagogų, ugdymo įstaigų) vykdomos veiklos organizavimo pobūdis, principai, siekiant numatytų tikslų įgyvendinimo. Tyrimo metu paaiškėjo, jog priešmokyklinės ugdymo grupės, veikiančios ikimokyklinėse ugdymo įstaigose, turi šiek tiek geriau įrengtas ir vaikų poreikius atitinkančias patalpas, nei mokyklose įsikūrusios priešmokyklinio ugdymo grupės. Taip pat mokyklose esančiose priešmokyklinio ugdymo grupėse dažniausiai ugdomi daugiau vaikų nei rekomenduojama higienos normose. Toks rezultatų pasiskirstymas, rodo, jog priešmokyklinio ugdymo kokybė yra geresnė ikimokyklinėse ugdymo įstaigose esančiose grupėse, nei mokyklose. O respondentų nurodyti svarbiausi kokybiškam priešmokykliniam ugdymui. adedantys ir trukdantys veiksniai siejosi su V. S. Glebuvičienės, O. Monkevičienės, A. Tarasonienės, K. Stankevičienės (2003) atlikto tyrimo „*Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*” rezultatais. Ikimokyklinėse ugdymo įstaigose priešmokyklinio ugdymo grupėse dirbančios pedagogės, labiausiai kokybės padedančius siekti veiksniai laiko: pedagogo organizuojamas veiklas, grupėse sukurtas tinkamas edukacinės aplinkos, o mokyklose priešmokyklinio ugdymo grupėse dirbančios pedagogės laiko: pedagogo organizuojamas veiklas ir tinkamą vaikų emocinę savijautą. Tėvų nuomone, mokyklose įsikūrusiose priešmokyklinėse ugdymo grupėse, labiausiai padedantys kokybės siekti veiksniai yra kompetentingų pedagogų darbas, o ikimokyklinėse ugdymo įstaigose – geresnės edukacinės erdvės. Tyrimo metu gauti rezultatai, parodė, jog prieš norint išskirti priešmokyklinio ugdymo grupes iš ikimokyklinių ugdymo įstaigų į mokyklas, pirmiausia turi būti patobulinta jų edukacinė aplinka, atitinkanti vaikų poreikius bei skatinanti juos mokytis, tobulėti.

Kadangi atliktame tyrime buvo sužinota tik tėvų ir pedagogų, iš skirtingų ugdymo įstaigų tipų nuomonė, todėl būtų prasminga sužinoti vaikų nuomonę apie šias grupes, jų savijautą būnant grupėje, jų nuomonę apie tai, kas jiems toje grupėje patinka labiausiai, kas nelabai. Kokių žaislų, erdvių jiems trūksta, o gal kaip tik jau esančių nebereikia, dėl pasikeitusių vaikų poreikių. Kadangi priešmokyklinių ugdymo grupių, įsikūrusių ikimokyklinėse ugdymo įstaigose ir mokyklose tam tikri ugdymo kokybės aspektai skiriasi, galbūt analizuojant vaikų atsakymus, jų savijautą šių įstaigų priešmokyklinėse grupėse, atsirastų žymesnių skirtumų, tarp veiksmų, įtakančių priešmokyklinio ugdymo kokybę, kurių pedagogai, tėvai, įstaigos vadovai, kiti darbuotojai nepastebi, kas reikšminga vaikui.

LITERATŪRA

1. Ališauskas R. (2000). Švietimo kokybės vadyba. *Bendrojo lavinimo mokyklos audito metodika: Projektas*. Vilnius: LRŠMM Švietimo aprūpinimo centras.
2. Bagdanavičienė, L. Šerėnienė, S. (2014). *Permanentinio ir savivaldaus ugdymo(-si) proceso išdava-xxi a. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos pedagogas: iššūkis ir galimybės*. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo problematika. Tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-04-25]. Prieiga per internetą:
https://www.researchgate.net/profile/Evanthia_Synodi/publication/277372040_playfulness/links/5569bed708aeccd77739fb11.pdf#page=18.
3. Barkauskaitė M. (2005). Pedagogų rengimas: tradicijos ir kaita. *Pedagogika: mokslo darbai*, Nr. 52, p. 11 - 15.
4. Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė R., (2004) *Švietimo įstaigos vertinimo nuostatos. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodikos projektas*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
5. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo (si) programa. (2013). Projektas „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra“ Nr. VPI-2.3-ŠMM-03-V-02-001. Švietimo ir mokslo ministerija*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą:
http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir798/dir39/dir1/12_0.php.
6. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I dalis*. (2002). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
7. *Bitinas B. (2002). Pedagoginės diagnostikos pagrindai*. - Vilnius: Parama.
8. Boyd D., Bee H. (2011). *Augantis vaikas: vadovėlis*. [iš anglų kalbos vertė Diana Guogienė]. Vilnius: Vaistų žinios.
9. Burškaitienė, R., Vilkonienė, M., (2009). *Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai. Jaunųjų mokslininkų darbai*. Nr. 2 (23). ISSN 1648-8776. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą:
<https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjX54yAhtHTAhWIEywKHbosC8kQFgghMAA&url=http%3A%2F%2Ffgs.elaba.lt%2Fobject%2Felaba%3A6109104%2F6109104.pdf&usq=AFQjCNHBAFyiv83oWkrOpEJIXeLJn2O77Q&sig2=-UgUNFmtXhYzJNaykX25RA>.
10. Burvytė, S. (2013). *Vaikų amžiaus tarpsnių krizės*. [interaktyvus], [žiūrėta 2017-04-01], Prieiga per internetą: <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/tevams/vaiku-amziaus-tarpsniu-krizes/16106>.

11. Cecchin D. (2005). Kompetentingas ugdytojas. *Demokratiškos pedagogikos matai: danų autorių straipsnių rinkinys kuriančiam pedagogui*, p. 189 – 195. Vilnius: Vilniaus kolegija.
12. Čereška, A., Pauža, V., (2005). *Kokybės analizė ir valdymas. Mokomoji knyga. Vilnius: Technika.* [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: <http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/VGTU/Leidiniai/Leidinukai/2.pdf>.
13. Dambrauskienė D. (2008). *Priešmokyklinio amžiaus vaiko asmenybės bruožai. – Žvirblių takas: 50–53.*
14. *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija.* Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-3219. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: <http://www.litlex.lt/scripts/sarasas2.dll?Tekstas=1&Id=119889>.
15. Gedminienė D., Gumuliauskienė A. (2008). *Ugdymo kokybės vertinimas bendrojo lavinimo mokykloje: mokytojų ir mokinių požiūris.* Acta Pedagogica Vilnensia: mokslo darbai, Nr. 21, p. 75 – 87.
16. Gylienė R. (2005). *Darželio – mokyklos, kaip ugdymo institucijos, ypatumai. Švietimo vadyba reformos erdvėje.* Jaunųjų mokslininkų darbai II, p. 38 – 56.
17. Glebuviene V. S., Monkevičienė O., Tarasonienė A., Stankevičienė K., 2003, *Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai. Galutinė mokslinė ataskaita.* [Interaktyvus]. [žiūrėta 2008-02-11]. Prieiga per internetą: http://www.vpu.lt/bibl/elvpu/Priesmokyklinio_amziaus_vaiku_kokybisko_ugdymosi_veiksniai_kriterijai_moksinis_tyrimas_2003.pdf.
18. Gudžinskienė V. (2001). *Priešmokyklinio ir pradinio ugdymo sąsajos.* Žvirblių takas. Nr. 5. Vilnius.
19. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pasiekimų vertinimas: kas, kodėl, kaip, kada?,* (2016). Švietimo problemos analizė. Švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/575_cc5ef59e309b1c8b67d977d5f3746ab5.pdf
20. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas* (2008). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-04-25]. Prieiga per internetą: <http://www.kpmc.lt/Skelbimai/31%20standartas/ikimokyklinio%20ir%20priesmokyklinio%20ugdymo%20pedagogo.pdf>.
21. *Ikimokyklinio ugdymo kokybė.* (2012). Švietimo problemos analizė. Švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą:

- <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/ikimokyklinio-ugdymo-kokybe-2012-rugs%C4%97jis.pdf>.
22. Jovaiša L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas.
 23. Juodaitytė A., Martišauskienė D. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo kokybės valdymo prasmų kontekstualizavimas Lietuvos Respublikos Švietimo dokumentuose. Mokytojų ugdymas*, Nr. 11 (2), p. 116 - 134.
 24. Juodaitytė, A. (2003). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
 25. Juodaitytė, A. (2003). *Vaikystės fenomenas: socialinis-edukacinis aspektas. Monografija*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
 26. Juodaitytė, A. (2008). *Gyventojų informavimo apie ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą būklė ir patirtis. Tyrimo ataskaita*. Šiauliai. . [Interaktyvus]. Prieiga per internetą:
https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Gyventoju%20informavimo%20tyrimas%2009_02_05.pdf.
 27. Kavaliauskaitė, Ž. (2017). *Priešmokyklinukus siūlo vesti į mokyklas*. Straipsnis. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą:
<http://www.skrastas.lt/?data=2017-02-18&rub=1065924810&id=1487173830>.
 28. *Kokybiškas ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Metodinė priemonė lopšelių auklėtojams, tėvams, ugdančioms vaikams nuo gimimo iki trejų metų* (2009). Parengė Regina Sabaliauskienė, Regina Rimkienė. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
 29. Lansbergienė A., Jankauskienė L. (2004). *Priešmokyklinės grupės aplinka. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas: metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, p. 313 - 318.
 30. Laužackas R., Gedvilienė G., Tūtlys V. (2008). *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. Pedagogika: mokslo darbai*, Nr. 89, p. 29 - 43.
 31. Leliūgienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas.
 32. Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. (2010). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.AF02472A1EBF/BfIYhvFYnF>.
 33. *Lietuvos švietimas skaičiais. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas*. (2016). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą:
https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/609_eb3e625c3cfb84bfe719fa97e875a9cd.pdf.

34. *Lietuvos švietimo koncepcija*. (1992). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-25]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/koncepcija1.htm#3_1.
35. Litvinienė J. (2002). *Vaikas – šeimos ir darželio ugdymo objektas bei subjektas. Šeima – vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
36. *LR Švietimo įstatymas*. (2011). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458774.
37. LR Švietimo įstatymo nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 27, 36, 37, 43, 46 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymas. Projektas Nr. XIIP-3375(2). Reg. Data: 2015-12-03. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/3f98e89099c911e58856802eb9fdffa1>.
38. Malinauskienė D. (2010). *Naujos tyrimais grįstos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo informavimo sistemos projektavimo galimybės*. Mokytojų ugdymas: mokslo darbai. Nr. 14(1).
39. Malinauskienė D., (2006). *Priešmokyklinio ugdymo pakopos svarba vaikų socialinės kompetencijos ugdymui*. Socialinis darbas. Mokslo darbai. Nr. 5 (1). P. 116–122. /ISSN 1648-4789/
40. Martišauskeinė, D., (2010). *Ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybės valdymo modeliavimas tiriant tėvų-vartotojų poreikius*. Disertacija. Šiauliai.
41. Martišauskienė D. (2008). *Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę Kretingos lopšelyje – darželyje „Ažuoliukas“*. Jaunųjų mokslininkų darbai, Nr. 1(17). p. 89 – 92.
42. Martišauskienė, D., Trakšėlys, K., (2016). *Švietimo paslaugų kokybė: efektyvumas, rezultatyvumas, prieinamumas*. Straipsnis. Tiltai. ISSN 1392-3137 1, 191–206, ISSN 2351-6569
43. Monkevičienė O. (2002). *Vaiko emocinis ir socialinis brandumas mokyklai*. Žvirblių takas. Nr. 4. P. 9–12.,
44. Monkevičienė O. (2003). *Lietuvos priešmokyklinio ugdymo grupėse taikomos ugdymo technologijos*. – Pedagogika. T. 68.
45. Monkevičienė O. (2003). *Mano vaikai: priešmokyklinis vaiko ugdymas*. Kaunas: Šviesa.
46. Monkevičienė O. (2008). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) turinio kaitos tendencijos*. Pedagogika. T. 91.,
47. Monkevičienė, O., Glebuviene, V.S., Stankevičienė, K., Jonilienė, M., Montvilaitė, S., Mazolevskienė, A., (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė. Ataskaita*. [Žiūrėta 2017-04-26]. Prieiga per internetą: https://www.google.lt/?gfe_rd=cr&ei=FIUJWYvkDq6r8wecgIFA&gws_rd=ssl#.

48. Monkevičienė, O., Žemgulienė, A., Stankevičienė, K. (2013). *Mokymosi paradigma grindžiamo ikimokyklinio ir pradinio ugdymo turinio samprata*. Pedagogika. 1.S.SN I.VAM040. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2013~1396876184424/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>.
49. Neifachas S. (2004). *Optimalaus priešmokyklinio ugdymo konceptualizavimosi kontekstai: įvadas į kritinio mąstymo studijas*. Vilnius: Ciklonas.
50. Neifachas S. (2007). *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai: konceptualizavimo dimensijos*. Vilnius: Ciklonas.
51. Neifachas S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: Ciklonas.
52. Neifachas, S. (2009). *Ikimokyklinio ugdymo kokybės Valdymo problemos*. Pedagogika. ISSN 1392-0340. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2009~1367166564466/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>.
53. Neifachas, S. (2010). *Priešmokyklinio ugdymo sistemos valdymo funkcijų teorinis-prakseologinis kontekstualizavimasis lietuvos švietimo politikos kaitos procesuose. Daktaro disertacija. Šiauliai*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: https://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&ved=0ahUKEwiQou_Y89PTAhXkJJoKHaoVBUIQFgg3MAU&url=http%3A%2F%2Fetalpykla.elaba.lt%2Felaba-fedora%2Fobjects%2Felaba%3A1723324%2Fdatastreams%2FATTACHMENT_1723327%2Fcontent&usg=AFQjCNGv2EYS70iHLedtaiB4in4pEdfYpg&sig2=iq5lXdil_uOpTLVAGK4oIA&cad=rja.
54. Neifachas, S. (2011). *Švietimo politikos kaita: priešmokyklinio ugdymo vadybos funkcijų kontekstualizavimasis. Švietimas: politika, vadyba, kokybė. Nr. 1 (7) ISSN 2029-1922*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: <http://oaji.net/articles/2014/513-1394293973.pdf>.
55. Pociūtė D., Janušauskienė V., Vitkauskas V. (2005). *Kokybės vadyba*. Vilnius: Technika.
56. Pranaitytė, R. Malinauskienė, D. (2011). *Pedagogų nuomonė apie kokybišką vaikų ugdymą sąlygojančius veiksnius ikimokyklinėse įstaigose*. Jaunųjų mokslininkų darbai. Nr. 3 (32). 2011. ISSN 1648-8776. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2011~ISSN_1648-8776.N_3_32.PG_54-61/DS.002.0.01.ARTIC.

57. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. (2014). Švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: [https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa\(3\).pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa(3).pdf).
58. *Priešmokyklinio ugdymo tvarkos aprašas*. (2013). . [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b707c8205d3111e69415b10fee72c487>.
59. *Priešmokyklinis ugdymas – nuo visuotinio prie privalomojo*. (2014). Švietimo problemos analizė. Švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-19]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/documents/teisine_informacija/svietimo_bukles_apzvalgos/2014%20%C5%A0PA%20Nr%2011.pdf.
60. Pukelis K. (2009). *Vidinės kokybės užtikrinimo sistemos kūrimas ir įgyvendinimas VDU*. [Žiūrėta 2017-04-26]. Prieiga per internetą: www.skvc.lt/files/konferenc/nuost.../5_Vid_kok_VDU_Pukelis.ppt
61. Purvaneckienė G. (2005). *Švietimo politika ir vadyba. Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra*. Acta Pedagogica Vilnensia: mokslo darbai. Nr. 15, p. 176-187. – ISSN 1392-5016
62. Rydelienė I. (2005). *Ikimokyklinių ugdymo institucijų funkcijos ir pedagogų veiklos motyvai. Švietimo vadyba reformos erdvėje*. Jaunųjų mokslininkų darbai II, p. 127 – 138.
63. Rothman, R. (2002). *Inequality and Stratification. Race, Class and Gendre*. 4th ed., Upper Saddle River, p.118–123.
64. Šeibokienė G. (2004). *Mintys apie naują pedagogų rengimo koncepciją. Žvirblių takas*, Nr. 4, p. 2 - 5.
65. *Švietimas visiems. UNESCO iniciatyvos įgyvendinimas Lietuvoje*. (2014). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2017-03-27]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/764_107f2f0d6f59f3b3e36f6c5541569414.pdf.
66. *Tarptautinių žodžių žodynas*. (2003). Vilnius.
67. Vaitkevičiūtė V. (2007). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas.
68. Walther-Thomas, Ch., Korinek, L., McLaughlin, V. L., Williams, B. T. (2000). *Collaboration for Inclusive Education: Developing Successful Programs*. Allyn and Bacon.
69. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: VU leidykla., 2003, p. 150.
70. Žukauskienė R. (2007). *Raidos psichologija*. Vilnius.

PRIEDAI